

Nr 266.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens arbetslöshetskommission, reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m.; given Stockholms slott den 8 maj 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, anför departementschefen, statsrådet Möller:

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 19, omnämnde jag, att statens arbetslöshetskommission i skrivelse den 4 december 1935 anmält, att kommissionen för nästa budgetår preliminärt uppskattade utgifterna för den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten till 32,000,000 kronor, därav 1,000,000 kronor för kommissionens centrala administrationskostnader, 22,500,000 kronor för statliga reservarbeten, 5,000,000 kronor för stats-

kommunala reservarbeten och 3,500,000 kronor för kontantunderstödsverksamhet m. m. Då anledning saknades att uppdelas för hjälpverksamhet vid arbetslöshet anvisade medel å olika anslag, på sätt som skett för innevarande budgetår, hade kommissionen tillika föreslagit, att de båda anslagen till kontantunderstödsverksamhet m. m. och till statliga och statskommunala reservarbeten måtte sammanföras till ett anslag för arbetslöshetens bekämpande. Kommissionens ifrågavarande skrivelse finnes såsom bilaga fogad vid propositionen den 9 januari 1936, nr 19, angående förstärkning av vissa anslag under femte huvudtiteln.

Jag anförde vidare, att jag vid mitt övervägande av medelsbehovet saknat anledning frångå kommissionens beräkningar av dess centrala administrationskostnader, medan jag för den av kommissionen bedrivna hjälpverksamheten, i avvaktan på ytterligare erfarenhet om det ekonomiska lägets utveckling, ansett mig preliminärt böra beräkna ett belopp av 19,000,000 kronor. För ändamålet ansåg jag i likhet med kommissionen, att ett gemensamt reservationsanslag, lämpligen rubricerat reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m., borde upptagas.

På min hemställan har Kungl. Maj:t under punkterna 19 och 20 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1936/1937 beräkna *dels* till Statens arbetslöshetskommission ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor, *dels ock* till Reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. ett reservationsanslag av 19,000,000 kronor.

Jag anhåller nu att till närmare behandling få upptaga dessa frågor.

Beträffande de för tiden till och med budgetåret 1934/1935 anvisade anslagen till den av statens arbetslöshetskommission bedrivna hjälpverksamheten och i samband därmed stående frågor torde jag kunna hänvisa till de redogörelser, som lämnats i propositionerna 250/1932, 216/1933, 235/1934 och 232/1935.

För innevarande budgetår anvisade 1935 års riksdag *dels* ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor till statens arbetslöshetskommission, *dels* ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor till kontantunderstödsverksamhet m. m., *dels ock* ett reservationsanslag av 32,000,000 kronor till statliga och statskommunala reservarbeten. Samtliga anslag äro uppförda under femte huvudtiteln.

Såsom jag redan antytt, har Kungl. Maj:t i en den 9 januari 1936 dagtecknad proposition, nr 19, på min hemställan föreslagit riksdagen medgiva, att för förstärkning av det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till statliga och statskommunala reservarbeten finge från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter överföras ett belopp av 11,000,000 kronor. I skrivelse den 18 februari 1936, nr 23, har riksdagen anmält, att detta Kungl. Maj:ts förslag bifallits.

Gällande bestämmelser angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet.

De av 1933 års riksdag godkända grunderna för bedrivande av hjälpverksamhet vid arbetslöshet sammanfattades av Kungl. Maj:t i kungörelsen den 26 juni 1933 (nr 446) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet, vilken kungörelse trädde i stället för kungörelsen den 7 juli 1922 (nr 419) angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp. Rörande innehållet av de sålunda meddelade bestämmelserna tillåter jag mig hänvisa till den utförliga redogörelse, som lämnats i propositionen nr 235 till 1934 års riksdag.

I propositionen nr 232 till 1935 års riksdag, vartill jag jämväl torde få hänvisa, redogjordes för de ändringar beträffande hjälpbestämmelserna, som beslötos vid 1934 års riksdag. Med anledning av dessa ändringar utfärdades kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 434) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet, vilken kungörelse ersatt 1933 års kungörelse i ämnet.

Även 1935 års riksdag har vidtagit vissa jämkningar i gällande regler för ifrågavarande hjälpverksamhet, varjämte Kungl. Maj:t av formella skäl förtydligat vissa äldre bestämmelser på sätt närmare framgår av kungörelsen den 28 juni 1935 om ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 434) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet. Det torde vara tillfyllest att här i korthet angiva det huvudsakliga innehållet i de förändringar, som vidtagits år 1935.

Bestämmelserna om val av ledamöter och suppleanter i *arbetslöshetskommitté* hava kompletterats med föreskrift om att val på landet skall ske av kommunalstämma, där fullmäktige ej finnas. Vidare har föreskrivits, att till arbetsförmedlingsombud icke bör utses ordförande i arbetslöshetskommitté.

Enligt tidigare bestämmelser fick ej som ordförande, ledamot eller suppleant tjänstgöra den, som var föremål för hjälpverksamhet enligt 3 eller 4 kap. i hjälpkungörelsen eller åtnjöt fattigvård. Nämda kapitel avhandlade reservarbeten respektive kontantunderstödsverksamhet. Bestämmelsen har ändrats så att orden »3 eller 4 kap. i hjälpkungörelsen» utbytts mot »denna kungörelse». Formellt sett har föreskriften därigenom kommit att omfatta kungörelsens samtliga hjälpformer i enlighet med tillämpad praxis (5 §).

Revision av särskild arbetslöshetskommittés verksamhet verkställes av revisorer, vilka enligt tidigare bestämmelser utsågos för samma tid som kommitténs ledamöter. I avseende härå har den ändringen vidtagits, att revisorerna skola utses för kalenderår.

Minst en av revisorerna skall utses av länsstyrelsen efter anmälan av vederbörande kommunala myndighet. I övrigt skall finnas av kommunen utsedda

revisorer. Då det ansetts lämpligt att tydligt utmärka, att sistnämnda revisorer skola var minst två, har uttryckligt stadgande därom införts.

Vidare har föreskrivits, att såsom revisor ej må tjänstgöra den, som är föremål för hjälpverksamhet enligt hjälpkungörelsen eller åtnjuter fattigvård (7 §).

Vid 1935 års riksdag har beträffande statsbidrag till *ortstillägg* den förändringen vidtagits, att bidraget skall beräknas på samma sätt som till annan hjälpverksamhet inom vederbörande kommun. Förutom vissa formella förtydliganden i de föreskrifter, som gälla i fråga om ortstillägg, har med anledning av riksdagens beslut föreskrivits, att arbetslöshetskommissionen äger på ansökan meddela kommun befrielse från återbetalningsskyldighet i den utsträckning, förhållandena finnas påkalla, därvid kommissionen dock har att tillse, att statsbidrag till ortstillägg icke må utgå efter högre procentsats än den, efter vilken statsbidrag till annan hjälpverksamhet inom kommunen enligt hjälpkungörelsen kan utgå (30 §).

Beträffande *revision av sådana statskommunala reservarbeten, som bedrivs i landstings eller vägstyrelses regi*, har införts samma bestämmelse som i fråga om revision av arbetslöshetskommittés räkenskaper, nämligen att såsom revisor ej må tjänstgöra den, som är föremål för hjälpverksamhet enligt hjälpkungörelsen eller åtnjuter fattigvård (38 §).

Statsbidrag till beredande av *hyreshjälp* skulle enligt tidigare gällande föreskrift beviljas av arbetslöshetskommissionen för ett kalenderkvartal i sänder. Då det ansetts lämpligt att icke fastlåsa hyreshjälpverksamheten vid så långa perioder som ett helt kvartal, har föreskrivits, att dylikt bidrag må beviljas för högst ett kalenderkvartal i sänder (49 §).

Det har vidare ansetts skäligt att bereda möjlighet för utbetalning av *arvode åt revisor, som utsetts av länsstyrelsen*, för kortare tid än ett år. Enligt förut gällande bestämmelser skulle nämligen dylikt arvode utbetalas årsvis i efterskott. Den föreskriften har fördenskull införts, att arvode åt revisor må utbetalas i efterskott för tid, som arbetslöshetskommissionen äger bestämma (53 §).

För att undanröja den brist på föreskrift om *sättet för utbetalande av statsbidrag till kostnader för material, transporter och arbetsledning vid annat arbete än allmän väg*, som beträffande statskommunala reservarbeten förefunnits i hjälpkungörelsen, har stadgats, att dylika bidrag skola i likhet med bidrag till arbete å allmän väg eller till marklösen m. m. utbetalas på sätt i varje särskilt fall föreskrives (53 §).

Utöver de förändringar av mer eller mindre formell innebörd, för vilka nu redogjorts, hava vissa smärre formella justeringar vidtagits, vilka emellertid här kunna lämnas åsido.

I fråga om detaljerna i hjälpkungörelsen och av arbetslöshetskommissionen utfärdade tillämpningsföreskrifter hänvisar jag till den av kommissionen i juli 1935 utgivna publikationen: »Råd och anvisningar rörande hjälpverksamheten för arbetslösa».

Ifrågasatt ändring av direktiven.

Vad angår de för hjälpverksamheten stadgade grunderna, saknar jag anledning att påkalla annan ändring än en jämkning i gällande bestämmelser för ortstillägg till reservarbetare. Förslag härom har av Kungl. Maj:t förelagts riksdagen i proposition den 17 januari 1936, nr 38, vilket förslag avsetts skola träda i tillämpning redan under innevarande budgetår.

Av riksdagen påkallade utredningar.

Av 1933 års riksdag har i skrivelse den 21 juni 1933, nr 356, hemställts om utredning dels rörande reglering av förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpen i dess olika former samt den allmänna fattigvården, dels beträffande omfattningen av kommunernas lagliga rätt att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårds karaktär samt om behovet och lämpligheten av laglig reglering av kommunernas verksamhet för arbetslöshetens bekämpande, dels rörande en rationell planläggning av kommunernas arbeten, därvid jämväl spörsmålet om den kommunala fondbildningen borde beaktas, dels ock beträffande ett mera definitivt ordnande av frågan om centralorganet för den statliga och statsunderstödda reservarbetsverksamheten samt för den statliga och statsunderstödda kontanta arbetslöshetshjälpen än som kunde anses ligga i bibehållandet av statens arbetslöshetskommission i dess nuvarande form och sammansättning.

Beträffande de bägge förstnämnda spörsmålen tillåter jag mig hänvisa till vad jag anfört vid min anmälan vid 1934 och 1935 års riksdagar av frågan om anslag till bekämpande av arbetslösheten. Jag vill erinra, att ifrågavarande spörsmål nära sammanhånga med de förhållanden, som berörts av de s. k. organisationssakkunniga i deras den 11 december 1934 avgivna betänkande, samt att det varit min avsikt att samtidigt framlägga förslag i dessa ärenden. De yttranden, som avgivits över betänkandet, hava emellertid bibragt mig den uppfattningen, att dess huvudprinciper icke böra läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Jag vill vidare erinra, att riksdagen i år hemställt om fullföljd av de av 1933 års riksdag begärda utredningarna i förevarande hänseenden. Jag åsyftar att med beaktande av nytillkomna synpunkter föranstalta om den utredning i hithörande spörsmål, vilken riksdagen sålunda påkallat.

Frågan om en rationell planläggning av kommunernas arbeten har behandlats i proposition till innevarande års riksdag med förslag till lag om kommunal fondbildning m. m. (prop. nr 202).

Vad slutligen angår ordnandet av frågan om centralorganet för den statliga och statsunderstödda reservarbets- och kontantunderstödsverksamheten, har jag endast att meddela, att detta spörsmål ingår bland de utredningsuppgifter, som jag, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 december

1934, anförtrott landshövdingen K. Tiselius. Enligt vad jag inhämtat är sagda utredning i det närmaste slutförd.

Med anledning av väckt motion hemställde 1935 års riksdag i skrivelse den 14 juni 1935, nr 371, om undersökning rörande icke hemortsberättigade ur synpunkten av antal, förekomst m. m. Sedan statistiska centralbyrån avgivit utlåtande i ärendet, har skrivelsen i den del den icke beröres av den av mig förut denna dag behandlade undersökning av arbetslöshetsklientelet, som på Kungl. Maj:ts uppdrag verkstälts av statens arbetslöshetskommission, överlämnats till ecklesiastikdepartementet för vidare handläggning, i den mån kyrkobokföringen må befinnas påkalla revision.

Arbetslöshetskommissionens hjälpverksamhet under år 1935.

En utförlig berättelse över arbetslöshetskommissionens verksamhet under år 1935 till och med utgången av oktober månad återfinnes i kommissionens skrivelse den 4 december 1935 angående medelsbehovet för nästa budgetår. Skrivelsen finnes, såsom jag förut omnämnt, fogad vid propositionen den 9 januari 1936, nr 19. Jag tillåter mig att beträffande den utförliga redogörelsen hänvisa till nämnda skrivelse. Här skall jag endast återgiva vissa sammanfattande statistiska uppgifter, kompletterade till och med utgången av år 1935.

I. Arbetslinjen.

Enligt de av statsmakterna år 1933 fastställda reglerna rörande hjälpverksamheten för arbetslösa skulle den under kommissionens ledning bedrivna verksamheten inriktas på att så långt ske kunde bereda arbete åt största möjliga antal arbetslösa, varvid statskommunala reservarbeten företrädesvis borde anordnas. Dessa bestämmelser äro alltså gällande, men riksdagen har sedermera vid olika tillfällen uttalat, att en viss försiktighet bör iakttagas vid igångsättandet av mera omfattande statskommunala arbetsföretag, som svårigen kunna anpassas efter arbetslöshetens växlande omfattning, och att stadgandet om företrädesrätt för de statskommunala reservarbetena bör så tolkas, att hjälpverksamhetens ändamålsenlighet icke äventyras.

Summan av kommissionens kontrakterade *statliga reservarbeten* under år 1934 uppgick till i runt tal 49,400,000 kronor, varav ersättningarna från uppdragsgivarna utgjorde omkring 5,400,000 kronor. Den nyanskaffning, som kommissionen år 1935 bedrivit i fråga om arbetsobjekt till de statliga reservarbetena, belyses av följande tabell, av vilken de antagna arbetenas fördelning länsvis jämväl framgår.

Kostnaderna för år 1935 kontrakterade eller i annan ordning till utförande antagna statliga reservarbeten, fördelade länsvis.

	Kontraktssumma kr.	Ersättning från uppdragsgivaren kr.
Stockholms stad	—	—
» län	1,379,385: 00	146,882: 75
Uppsala	—	—
Södermanlands	1,488,400: 00	159,310: 00
Östergötlands	—	—
Jönköpings	1,927,800: 00	1,278,235: 00
Kronobergs	844,200: 00	75,820: 00
Kalmar	136,165: 00	14,815: 25
Gotlands	—	—
Blekinge	3,945,400: 00	274,550: 00
Kristianstads	764,250: 00	108,086: 00
Malmöhus	512,800: 00	82,190: 00
Hallands	236,600: 00	59,150: 00
Göteborgs stad	—	—
Göteborgs o. Bohus län i övrigt	6,140,100: 00	93,190: 00
Älvsborgs	954,930: 00	121,700: 00
Skaraborgs	7,800: 00	1,170: 00
Värmlands	1,850,400: 00	246,925: 00
Örebro	1,080,842: 50	138,761: 00
Västmanlands	1,069,820: 00	149,215: 00
Kopparbergs	1,807,911: 00	247,490: 00
Gävleborgs	969,030: 00	145,096: 00
Västernorrlands	1,850,700: 00	332,570: 00
Jämtlands	480,800: 00	32,235: 00
Västerbottens	542,665: 05	42,286: 50
Norrbottnens	855,875: 00	50,455: 50
Summa	28,845,873: 55	3,800,133: 00

Av tabellen framgår, att betydande engagement träffats framför allt i Blekinge samt Göteborgs och Bohus län, inom vilka län omfattande arbetslöshet varit rådande. Emellertid utvisar tabellen jämväl, att det vid anskaffandet av arbetsobjekt enligt sakens natur icke alltid varit möjligt att i den omfattning, som varit önskvärdt, förlägga de statliga reservarbetena till de delar av landet, inom vilka arbetslösheten varit särskilt omfattande.

Enligt verkställd beräkning per den 31 december 1935 uppgick värdet av icke utförda delar av de statliga reservarbetena till ett belopp av ungefär 62,000,000 kronor.

Relationen mellan arbetsförtjänster, material- och administrationskostnader framgår av följande tabell, i vilken jämväl uppgifter för budgetåren 1931/1932—1933/1934 medtagits.

De statliga reservarbetenas kostnader per effektiv arbetsdag och de olika delkostnaderna i procent av arbetenas bruttokostnader.

	1934—1935		1933—1934		1932—1933		1931—1932	
	Per arb.-dag	%	Per arb.-dag	%	Per arb.-dag	%	Per arb.-dag	%
<i>Central förvaltning:</i>								
Avlöningar och arvoden	—	—	—	—	0:10	1.4	0:11	1.5
Kontorsomkostnader	—	—	—	—	0:06	0.9	0:08	1.1
Resor, vilka ej kunna fördelas	—	—	—	—	0:01	0.1	0:01	0.1
Diverse kostnader	—	—	—	—	0:01	0.1	0:01	0.2
Summa centrala kostnader	1 0:14	1 1.6	0:13	1.6	0:18	2.5	0:21	2.9
<i>Arbetsplatsernas kostnader:</i>								
Arbetslöner, effektiva	4:18	47.7	4:37	54.6	4:08	56.8	4:26	58.6
» , ineffektiva	0:04	0.5	0:03	0.4	0:04	0.5	0:05	0.7
» , specialarbetare	0:52	5.9	0:39	4.8	0:30	4.2	0:28	3.8
Summa löner	4:74	54.1	4:79	59.8	4:42	61.5	4:59	63.1
Ortstillägg	0:22	2.5	0:07	0.9	0:06	0.9	0:12	1.7
Olycksfall	0:18	2.0	0:14	1.8	0:14	1.9	0:15	2.0
Arbetarnas resor	0:06	0.7	0:06	0.7	0:04	0.6	0:08	1.1
Förläggingskostnader	0:30	3.5	0:33	4.1	0:30	4.2	0:42	5.8
Summa övr. utgifter för arbetarna	0:76	8.7	0:60	7.5	0:54	7.6	0:77	10.6
Summa löner och övr. utgifter för arbetarna	5:50	62.8	5:39	67.3	4:96	69.1	5:36	73.7
<i>Ledningskostnader:</i>								
Avlöningar (netto) ³	0:45	5.1	0:37	4.6	0:31	4.3	0:27	3.7
Resor	0:08	0.9	0:06	0.8	0:06	0.8	0:05	0.7
Förmans- och lagbaspengar	0:08	1.0	0:09	1.1	0:09	1.3	0:10	1.4
Arbetsplatsernas ledningskostnader	0:61	7.0	0:52	6.5	0:46	6.4	0:42	5.8
<i>Materialkostnader m. m.:</i>								
Materialier	1:38	15.7	1:12	14.0	0:91	12.7	0:84	11.5
Transportkostnader	1:08	12.3	0:81	10.1	0:63	8.7	0:40	5.6
Skadeersättningar	0:01	0.1	—	—	0:01	0.1	0:01	0.1
Kontorsomkostnader	0:04	0.5	0:03	0.4	0:03	0.4	0:02	0.3
Diverse kostnader	—	—	0:01	0.1	0:01	0.1	—	—
Stakningskostnader och kontrollarvoden.	—	—	—	—	—	—	0:01	0.1
Arbetsplatsernas kostnadssumma	8:62	98.4	7:88	98.4	7:01	97.5	7:06	97.1
Summa centralförvaltning och arb.-pl.	8:76	100.0	8:01	100.0	7:19	100.0	7:27	100.0
Ersättningar för utfört arbete och ortstillägg	0:79	9.0	0:78	9.8	0:53	7.3	0:38	5.2
Nettokostnad	7:97	91.0	7:23	90.2	6:66	92.7	6:89	91.8

¹ Beräknad andel av kommissionens totala förvaltningskostnad.

³ D. v. s. efter avdrag av arbetsgivarnas bidrag, som uppgått till..... 0:01 0.1 0:01 0.1 0:02 0.3 0:04 0.5

De beräknade kostnaderna för under år 1935 beviljade statskommunala reservarbeten hava sammanförts i följande tabell, som jämväl innehåller motsvarande uppgifter för år 1934.

Beräknade kostnader för under åren 1934 och 1935 beviljade statskommunala reservarbeten.

M å n a d	1 9 3 4		1 9 3 5	
	Samtliga kostnader kr.	däraf för allmänna vägar kr.	Samtliga kostnader kr.	däraf för allmänna vägar kr.
Januari	6,883,020	3,618,390	2,219,910	738,590
Februari	9,086,965	4,033,650	1,908,315	475,850
Mars	3,564,030	1,998,440	1,987,865	555,300
April	4,616,890	2,225,210	863,895	137,505
Maj	767,457	89,767	1,692,025	58,490
Juni	1,420,975	244,990	314,297	78,100
Juli	833,190	386,810	205,053	109,100
Augusti	903,385	322,880	1,537,485	1,108,220
September	1,794,020	275,880	821,400	234,900
Oktober	3,583,005	961,100	801,995	374,380
November	6,243,845	887,100	1,440,270	—
December	1,291,710	373,640	1,330,082	195,150
Summa	40,988,492	15,417,857	15,122,592	4,065,585

Såsom av tabellen framgår, har arbetslöshetskommissionen i överensstämmelse med riksdagens uttalanden 1934 och 1935 från och med den 1 juli 1934 iakttagit viss återhållsamhet vid prövning av ansökningar om rätt att igångsätta statskommunala reservarbeten.

Tabellen åskådliggör jämväl omfattningen av såsom statskommunala reservarbeten beviljade allmänna vägar. Under förra hälften av år 1934 representerade de allmänna vägarna inemot 50 % av kostnaderna för samtliga beviljade statskommunala reservarbeten, men därefter hava dessa arbeten icke beviljats i närmelsevis samma stora omfattning som tidigare. Den anmärkningsvärt höga siffran under augusti 1935 sammanhänger med ett arbete å närmare 1,000,000 kronor, som av Kungl. Maj:t beviljats Mölndals stad.

Kostnaderna för år 1935 beviljade andra statskommunala reservarbeten än allmänna vägar belöpa sig till 11,057,007 kronor. Härav avse 6,494,690 kronor arbetskostnader, 3,772,052 kronor materialkostnader och 790,265 kronor kostnader utan statsbidrag.

Arbetslinjens totala omfattning under åren 1930—1935 belyses i följande tabell, omfattande såväl statliga och statskommunala som kommunala reservarbeten.

Arbetslinjens omfattning åren 1930—1935.

Månad	A n t a l s y s s e l s a t t a											
	vid statliga reserverbeten						vid statskommunala reserverbeten					
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Januari	3,033	4,983	12,099	16,253	18,598	19,190	694	900	3,016	8,483	13,879	12,221
Februari	3,382	6,188	14,015	17,275	20,667	19,232	675	1,199	4,018	9,684	16,199	12,662
Mars	3,010	6,251	14,245	17,933	21,826	19,392	706	1,502	4,516	10,945	17,277	12,851
April	2,422	6,501	13,879	18,504	21,935	17,345	630	1,361	4,863	10,476	17,277	11 780
Maj	1,994	6,063	14,308	20,541	23,029	18,878	485	1,285	4,900	10,754	18,165	10,843
Juni	1,597	6,774	15,172	22,175	25,488	20,398	43	1,199	5,645	11,852	18,477	10,168
Juli	1,489	6,946	15,648	23,707	26,756	18,215	32	785	5,346	10,998	17,075	9,132
Augusti	1,330	6,923	15,865	23,683	26,816	16,288	29	737	5,232	11,367	16,037	8,325
September	1,335	6,974	16,254	22,934	25,014	14,356	13	863	6,150	12,139	14,362	7,232
Oktober	2,057	7,445	16,055	20,676	23,639	13,320	39	1,358	7,418	14,564	14,187	6,626
November	3,139	8,556	15,713	17,591	20,045	13,181	143	1,683	7,975	14,207	13,005	6,845
December	3,395	9,163	14,590	16,374	18,401	11,389	381	2,415	8,494	12,241	12,739	6,207

Månad	A n t a l s y s s e l s a t t a						Summa sysselsatta vid olika slag av reserverbeten						Procent av hela antalet rapporterade hjälpsökande arbetslösa					
	vid kommunala reserverbeten																	
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Januari	1,702	5,486	11,530	16,785	10,546	5,318	5,429	11,369	26,645	41,521	43,023	36,729	32.6	28.2	25.7	21.9	25.1	39.3
Februari	2,109	6,690	13,934	18,597	10,390	5,543	6,166	14,077	31,967	45,556	47,256	37,437	40.1	33.8	29.6	25.0	28.4	41.7
Mars	1,899	6,587	11,384	17,037	8,316	4,674	5,615	14,340	30,145	45,915	47,419	36,917	41.4	34.2	27.5	24.6	29.6	44.2
April	1,123	5,060	10,384	13,298	6,028	3,455	4,175	12,922	29,126	42,278	45,240	32,580	36.7	32.8	26.2	23.9	31.1	43.4
Maj	770	4,378	9,405	12,113	4,915	2,813	3,249	11,726	28,618	43,408	46,109	32,534	36.0	33.9	27.5	27.8	39.7	53.2
Juni	645	4,078	9,609	12,062	4,500	2,697	2,285	12,051	30,426	46,089	48,465	33,263	34.5	38.8	31.2	31.7	48.6	65.0
Juli	646	4,127	9,692	12,625	4,376	2,200	2,167	11,858	30,686	47,330	48,207	29,547	37.2	38.9	32.4	34.1	55.9	69.4
Augusti	693	4,601	10,080	12,918	4,048	2,551	2,052	12,261	31,177	47,968	46,901	27,164	32.5	34.3	31.2	33.3	56.5	65.1
September	743	4,522	10,127	11,916	3,871	2,759	2,091	12,359	32,531	46,989	43,247	24,347	24.4	30.6	30.6	31.0	54.8	59.1
Oktober	1,062	5,459	10,744	11,559	3,995	2,833	3,158	14,262	34,217	46,799	41,821	22,779	21.6	25.0	27.7	28.4	49.3	48.4
November	2,206	8,037	12,689	10,326	4,444	3,301	5,488	18,276	36,377	42,224	37,494	23,327	22.1	23.7	24.7	24.7	40.7	43.1
December	3,135	8,723	13,481	9,237	4,179	3,154	6,911	20,301	36,565	37,852	35,319	20,750	21.7	22.9	22.7	22.1	38.0	35.8

Vid början av år 1934 meddelades hjälp genom reservarbete åt endast $\frac{1}{4}$ av samtliga hjälpsökande. Trots tillbakagången av antalet arbetare vid de kommunala reservarbetena har totalantalet reservarbetare stigit, så att detsamma, efter att i oktober 1933 hava utgjort 28.4 % av samtliga hjälpsökande arbetslösa, vid ingången av 1935 utgjorde 38.0 % och vid oktober månads utgång 48.4 %. Under sommarmånaderna hava reservarbetarna utgjort ännu större andel av de hjälpsökande. Arbetslinjen har sålunda mer och mer blivit den dominerande hjälpformen i den under kommissionens ledning bedrivna hjälpverksamheten.

II. Understödslinjen.

Ännu vid början av år 1934 var det med hänsyn till arbetslöshetens omfattning och svårigheterna att tillräckligt snabbt öka arbetslinjen nödvändigt att i förhållandevis stor utsträckning tillgripa kontantunderstödsverksamhet såsom supplerande hjälpform. Sålunda uppgick antalet kontantunderstödda i januari 1934, förutom kursdeltagare, till något mer än 56,000. Denna understödsverksamhet bedrevs inom icke mindre än 297 kommuner. Under våren och försommaren sagda år kunde emellertid, samtidigt som arbetslösheten nedgick och de statliga reservarbetarnas antal ökades, betydande inskränkningar i understödstagarnas antal successivt göras. Under månaderna augusti—november understeg antalet understödsrum 10,000, men med vinterns inbrott måste naturligt nog en ökning äga rum. Denna behövde dock icke bliva av större omfattning än att det högsta antalet, som uppnåddes i februari 1935, uppgick till 17,450. Under den följande tiden har understödsverksamheten snabbt kunnat minskas, och under månaderna juni—september har den praktiskt taget varit nedlagd. Dagunderstödsverksamhet har under dessa månader förekommit endast i 8 stenkommuner i Bohuslän och i en av arbetslösheten inom glasindustrien betungad kommun i Värmland. Antalet understödsrum har för varje månad endast rört sig om sammanlagt några hundratal. Med höstens inträde har återigen någon ökning av antalet understödsrum måst vidtagas, men denna hjälpform intager alltjämt ett förhållandevis obetydligt utrymme inom hjälpverksamheten.

Understödsverksamheten under sommaren inom vissa av Bohusläns stenkommuner sammanhänger med att hjälpmöjligheterna vid de statliga reservarbetena för dessa kommuner på grund av den långvariga arbetslösheten inom stendistriktet måst utnyttjas i stor omfattning. Det har då varit naturligt att i första hand hänvisa personer utan försörjningsplikt — eller med endast mindre sådan — till arbetsplatser utom länet, medan övriga familjeförsörjare beretts sysselsättning i närheten av hemkommunen eller medgivits dagunderstöd. På grund av att detta hjälpprogram tillämpats under en följd av år, hava de dagunderstödda på senare tid utgjorts så gott som uteslutande av familjeförsörjare med större försörjningsbörd. Kommissionen har med hänsyn till väntade arbetstillfällen i öppna marknaden icke ansett sig böra i större utsträckning hänvisa sådana familjeförsörjare till arbetsplats utom

hemorten och har därför medgivit dagunderstödsverksamhet i begränsad omfattning.

Antalet kommuner, som bedrivit *dagunderstödsverksamhet* med statsbidrag, och antalet dagunderstödda under åren 1934 och 1935 finnas angivna i följande sammanställning.

Antal kommuner, som bedrivit understödsverksamhet med statsbidrag, och antalet dagunderstödda (ej kursdeltagare) åren 1934 och 1935.

Månad	1934		1935	
	Antal kommuner	Dagunderstödda	Antal kommuner	Dagunderstödda
Januari	297	56,083	114	16,129
Februari	255	53,343	114	17,450
Mars	254	53,132	82	15,962
April	175	42,223	63	11,859
Maj	103	29,705	24	4,335
Juni	70	19,446	3	249
Juli	41	12,536	9	598
Augusti	30	8,723	9	400
September	18	6,808	9	260
Oktober	24	7,076	15	807
November	62	9,899	45	3,336
December	107	14,322	76	7,685

Med hänsyn till det förbättrade läget på ungdomsarbetsmarknaden beslöt kommissionen den 27 juli 1934 att avstänga arbetslösa, icke fyllda 22 år, från dagunderstödsverksamhet med undantag dock för det fall, att vederbörande samtidigt deltog i kursverksamhet. Från och med 1935 års början sänktes denna åldersgräns till 21 år, varjämte avstängningen inskränktes till att omfatta endast personer utan försörjningsplikt. Det torde, alldeles fränsett nu berörda förhållande, vara naturligt, att med dagunderstödsverksamhetens minskade omfattning en förskjutning skett mot de högre åldersklasserna, så att åldersgrupperna över 30 år den 31 juli 1935 utgjorde 90.1 % av hela antalet.

Omfattningen av den under år 1935 bedrivna *hyreshjälpverksamheten* belyses av följande sammanställning, vari anges det antal kommuner, som under de olika kvartalen haft tillstånd till sådan verksamhet.

Antal kommuner med rätt att utdela hyreshjälp. Januari—december 1935.

	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Städer	25	20	—	6
Landsbygd	18	15	—	6
Summa	43	35	—	12

Jämväl vad denna hjälpform beträffar, har det för kommissionen varit möjligt att genomföra successiva begränsningar, så att hyreshjälpverksamhet icke ansetts böra förekomma under tredje kvartalet.

I vidstående tabell meddelas en översikt över hyreshjälpbeloppens storlek inom ett antal kommuner med olika social struktur.

Hyreshjälbeloppens storlek i vissa kommuner under år 1935.

K o m m u n	Medgivna hyreshjälbelopp per månad och familjeförsörjare högst				Tillämpade hyreshjälbelopp per månad och familjeförsörjare											
					M a x i m u m				M i n i m u m				M e d e l t a l			
	1:sta kv.	2:dra kv.	3:dje kv.	4:de kv.	1:sta kv.	2:dra kv.	3:dje kv.	4:de kv.	1:sta kv.	2:dra kv.	3:dje kv.	4:de kv.	1:sta kv.	2:dra kv.	3:dje kv.	4:de kv.
Stockholm	33:—	33:—	—	33:—	33:—	33:—	—	33:—	10:—	10:—	—	10:—	28:49	29:44	—	30:74
Norrköping	23:—	¹ 23:—	—	³ 23:—	23:—	¹ 23:—	—	³ 23:—	6:75	¹ 6:—	—	³ 5:—	17:60	¹ 17:95	—	³ 18:56
Hälsingborg	25:—	¹ 25:—	—	—	25:—	¹ 25:—	—	—	7:—	¹ 9:—	—	—	23:77	¹ 24:33	—	—
Malmö	27:—	¹ 27:—	—	—	27:—	¹ 27:—	—	—	5:—	¹ 7:50	—	—	23:46	¹ 22:93	—	—
Ystad	21:—	¹ 21:—	—	⁴ 21:—	18:—	³ 18:—	—	⁴ 18:—	9:—	³ 8:—	—	⁴ 8:—	13:15	³ 12:50	—	⁴ 12:14
Göteborg	29:—	29:—	—	⁴ 50:—	29:—	29:—	—	⁴ 50:—	5:—	5:—	—	5:—	20:93	21:33	—	⁴ 25:25
Uddevalla	21:—	¹ 21:—	—	⁴ 32:—	21:—	¹ 21:—	—	⁴ 32:—	5:—	¹ 5:—	—	⁴ 10:—	13:58	¹ 13:39	—	⁴ 14:42
Brastads lk.	17:—	¹ 17:—	—	⁴ 17:—	17:—	17:—	—	⁴ 17:—	5:—	¹ 5:—	—	⁴ 4:—	11:16	10:01	—	⁴ 10:87
Trollhättan	23:—	³ 23:—	—	—	23:—	³ 23:—	—	—	10:—	³ 10:—	—	—	19:55	³ 19:50	—	—
Örebro	27:—	¹ 27:—	—	—	24:—	³ 24:—	—	—	14:—	³ 14:—	—	—	16:33	³ 15:93	—	—
Västerås	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Söderhamn	23:—	23:—	—	—	22:—	23:—	—	—	5:—	3:—	—	—	13:20	10:82	—	—
Sundsvall	27:—	27:—	—	—	⁵ 20:—	18:—	—	—	³ 9:—	9:—	—	—	⁵ 14:89	12:95	—	—
Sköns lk.	23:—	¹ 23:—	—	—	20:—	¹ 20:—	—	—	5:—	¹ 5:—	—	—	13:64	¹ 12:90	—	—
Jukkasjärvi lk.	31:—	¹ 31:—	—	⁴ 31:—	31:—	¹ 31:—	—	⁴ 30:—	10:—	¹ 10:—	—	⁴ 8:50	19:12	¹ 19:66	—	⁴ 18:58

¹ April och maj.

² April.

³ December.

⁴ November och december.

⁵ Februari och mars.

Understödslinjens omfattning (kursdeltagare inbegripna) åren 1930—1935.

Månad	A n t a l u n d e r s t ö d s t a g a r e											
	med statsbidrag						med enbart kommunala medel					
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Januari.....	214	1,383	16,740	43,110	60,604	17,849	2,109	4,498	7,292	20,213	13,087	5,959
Februari.....	280	2,807	21,481	52,909	58,254	19,350	2,224	3,849	8,063	21,385	13,011	5,134
Mars.....	290	3,422	25,003	58,135	57,430	17,999	1,948	4,037	7,047	19,381	9,745	4,153
April.....	273	4,093	26,452	56,791	45,041	13,503	1,398	2,924	5,163	15,622	8,006	3,730
Maj.....	160	4,006	23,476	44,701	31,605	5,038	629	1,851	4,948	12,722	5,186	2,875
Juni.....	74	2,772	15,640	37,271	20,846	497	696	1,394	5,064	10,165	3,699	1,943
Juli.....	—	2,646	15,819	39,105	13,699	774	563	1,348	4,510	9,493	2,890	1,631
Augusti.....	—	3,239	16,841	37,490	9,710	509	578	1,365	4,799	9,819	2,633	1,991
September.....	—	3,887	17,192	40,841	7,585	381	671	1,477	5,159	9,445	2,600	2,342
Oktober.....	—	3,501	22,275	47,198	8,175	997	1,108	2,540	5,897	8,746	2,618	3,769
November.....	100	6,083	28,269	50,842	11,040	3,653	2,068	3,852	7,688	11,012	4,135	4,309
December.....	234	11,869	35,475	57,001	15,617	8,039	3,760	6,045	10,238	14,079	5,443	4,439

Månad	Summa understödstagare						Procent av hela antalet rapporterade arbetslösa					
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Januari.....	2,323	5,881	24,032	63,323	73,691	23,808	14.0	14.6	23.2	33.5	43.0	25.5
Februari.....	2,504	6,656	29,514	74,294	71,265	24,484	16.3	16.0	27.4	40.8	42.8	27.3
Mars.....	2,338	7,459	32,050	77,516	67,175	22,152	16.5	17.8	29.2	41.5	41.9	26.5
April.....	1,671	7,017	31,615	72,413	53,047	17,233	14.7	17.8	28.4	41.0	36.4	22.9
Maj.....	789	5,857	28,424	57,423	36,791	7,913	8.8	17.0	27.3	36.7	31.6	12.9
Juni.....	770	4,166	20,704	47,436	24,545	2,440	11.6	13.4	21.3	32.6	24.6	4.8
Juli.....	563	3,994	20,329	48,598	16,589	2,405	9.7	13.1	21.5	35.0	19.2	5.6
Augusti.....	578	4,604	21,640	47,309	12,343	2,500	9.2	12.9	21.7	32.8	14.9	6.0
September.....	671	5,364	22,351	50,286	10,185	2,723	7.8	13.3	21.0	33.2	12.9	6.6
Oktober.....	1,108	6,041	28,172	55,944	10,793	4,766	7.6	10.6	22.8	33.9	12.7	10.1
November.....	2,168	9,935	35,957	61,854	15,175	7,962	8.7	12.9	24.5	36.2	16.5	14.7
December.....	3,994	17,914	45,713	71,080	21,060	12,478	12.5	20.1	28.4	41.6	22.7	21.5

En överblick över *understödslinjens totala omfattning* erhålles av den å föregående sida intagna tabellen, vilken jämväl omfattar enbart kommunala understödstagare.

III. Särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten.

Hjälpverksamheten för unga arbetslösa har i huvudsak bedrivits efter samma grunder som under 1934. Den särskildt för åldrarna 16—21 år under 1935 starka nedgången i antalet anmälda arbetslösa har medfört, att verksamhetens omfattning i jämförelse med föregående år minskats. En såväl absolut som relativ ökning av antalet arbetelever har dock inträtt och dessas antal har under året varit det hittills största.

Ifrågavarande hjälpåtgärder äro av tre slag, nämligen kursverksamhet, frivillig arbetstjänst och ungdomsreservarbeten.

Under budgetåret 1934/1935 beviljades till lärar- och kursledarvoden ett belopp av kronor 373,662 och till undervisningsmateriell ett belopp av 40,446 kronor. Under budgetåret 1935/1936 har kursverksamheten haft en i förhållande till föregående budgetår minskad omfattning. Till lärar- och kursledarvoden ha beviljats t. o. m. den 31 mars 1936 136,765 kronor och till undervisningsmateriell 29,316 kronor.

Kursverksamheten brukar hava sin största omfattning under de senare vintermånaderna. Kursernas längd har varierat från 4 veckor upp till 6 månader.

Under budgetåret 1934/1935 öppnades 12 nya statliga arbetsläger. Under mars månad 1935 voro 26 statliga arbetsläger i gång, det hittills största antalet, och under oktober månad 8. På grund av ökat antal ansökningar från arbetslöshetskommittéer om elevplatser utökades under november antalet arbetsläger till 10, varjämte ett öppnats i början av december. Antalet statskommunala läger har varierat mellan 9 (juli månad 1934) och 4 (juni månad 1935).

Arbetslevernans sysselsättning med praktiskt arbete har något ökats och i regel omfattat 6 timmar per dag. Omkring 2 timmar hava sålunda ägnats åt undervisning samt gymnastik och idrott.

Under år 1935 hava försöken med ungdomsreservarbeten fortsatts i ökad omfattning. Sålunda hava 5 statliga ungdomsarbetsplatser varit i gång. I december pågick arbetet vid 5 ungdomsarbetsplatser med en sammanlagd arbetsstyrka av c:a 250 man. Dessa försök hava slagit väl ut. Under året hava två statskommunala ungdomsreservarbeten igångsatts, nämligen i Göteborg och Uddevalla.

Den till ungdomsreservarbetena hörande kursverksamheten har, då så varit möjligt, omfattat ämnen i anslutning till det praktiska arbetet.

Hjälpverksamhetens omfattning framgår av följande tabell.

Den statliga och statsunderstödda ungdomshjälpens omfattning åren 1934 och 1935.

M å n a d	Antal deltagare i kurser med avkommissionen beviljat statsbidrag		Frivillig arbetstjänst					
	1934	1935	Arbetslever i statliga läger		Arbetslever i statskommunala läger		Summa	
			1934	1935	1934	1935	1934	1935
Januari	4,091	1,720	261	1,088	184	134	445	1,222
Februari	5,077	1,900	348	1,215	212	154	560	1,369
Mars	4,378	2,083	303	1,182	207	124	510	1,306
April	2,836	1,672	512	1,063	288	123	800	1,186
Maj	1,900	716	581	941	374	84	955	1,025
Juni	1,400	248	608	613	219	70	827	683
Juli	1,163	176	754	501	232	75	986	576
Augusti	988	109	840	317	207	79	1,047	396
September	777	121	823	269	170	66	993	335
Oktober	1,099	190	830	299	130	52	960	351
November	1,141	317	909	418	143	48	1,052	466
December	1,295	354	1 57	269	136	49	1 193	318

M å n a d	Ungdomsreserverbeten						Summa deltagare i kurser, frivillig arbetstjänst och ungdomsreserverbeten	
	Antal sysselsatta vid statliga arbeten		Antal sysselsatta vid statskommunala arbeten		Summa		1934	1935
	1934	1935	1934	1935	1934	1935		
Januari	—	69	—	—	—	69	4,536	3,011
Februari	—	68	—	—	—	68	5,637	3,337
Mars	—	57	—	—	—	57	4,888	3,446
April	—	18	—	45	—	63	3,636	2,921
Maj	—	—	—	45	—	45	2,855	1,786
Juni	—	—	—	—	—	—	2,227	931
Juli	—	16	—	—	—	16	2,149	768
Augusti	—	64	—	—	—	64	2,035	569
September	—	90	—	—	—	90	1,770	546
Oktober	34	169	—	8	34	177	2,093	718
November	29	193	—	24	29	217	2,222	1,000
December	—	217	—	20	—	237	1 1,488	909

¹ Nedgången i antalet deltagare beror på uppehåll i verksamheten vid flertalet statliga läger mellan jul och nyår.

IV. Arbetslöshetshjälpens totala omfattning.

Till belysning av de vidtagna statliga och kommunala hjälpåtgärdernas sammanlagda omfattning må hänvisas till följande tabell.

Totalantalet statligt och kommunalt hjälpta åren 1930—1935.

Tidpunkt	Arbetslinjen					Understödslinjen					Ungdomshjälpen					Summa hjälpta	
	I statliga reserverarbeten gysseföretag	I statliga reservarbetena gysseföretag	I kommunala reserverarbeten gysseföretag	I kommunala reserverarbetena gysseföretag	Summa	% av hela antalet hjälpsökande	dagunderstödda med statsbidrag	kommunalt understödda	Summa	% av hela antalet hjälpsökande	kuratorlagare	deltagare i frivilligt arbetsgånst	I ungdomsreserverarbeten gysseföretag	Summa	% av hela antalet hjälpsökande	Antal	% av hela antalet hjälpsökande
1930																	
januari ...	3,033	694	1,702	5,429	32.6	214	2,109	2,323	14.0	—	—	—	—	—	—	7,752	46.6
april	2,422	630	1,123	4,175	36.7	273	1,398	1,671	14.7	—	—	—	—	—	—	5,846	51.4
juli	1,489	32	646	2,167	37.2	—	563	563	9.7	—	—	—	—	—	—	2,730	46.9
oktober...	2,057	39	1,062	3,158	21.6	—	1,108	1,108	7.6	—	—	—	—	—	—	4,266	29.2
1931																	
januari ...	4,983	900	5,486	11,369	28.2	1,383	4,498	5,881	14.6	—	—	—	—	—	—	17,250	42.8
april	6,501	1,361	5,069	12,922	32.8	4,093	2,924	7,017	17.8	—	—	—	—	—	—	19,939	50.6
juli	6,946	785	4,127	11,858	38.8	2,646	1,348	3,994	13.1	—	—	—	—	—	—	15,852	51.9
oktober...	7,445	1,358	5,459	14,262	24.9	3,501	2,540	6,041	10.6	—	—	—	—	—	—	20,303	35.5
1932																	
januari ...	12,099	3,016	11,530	26,645	25.7	16,740	7,292	24,032	23.1	—	—	—	—	—	—	50,677	48.8
april	13,879	4,863	10,384	29,126	26.2	26,452	5,163	31,615	28.4	—	—	—	—	—	—	60,741	54.6
juli	15,648	5,346	9,692	30,686	32.4	15,819	4,510	20,329	21.5	—	—	—	—	—	—	51,015	53.9
oktober...	16,055	7,418	10,744	34,217	27.7	22,275	5,897	28,172	22.8	—	—	—	—	—	—	62,389	50.5
1933																	
januari ...	16,253	8,483	16,785	41,521	22.0	43,110	20,213	63,323	33.5	—	—	—	—	—	—	104,844	55.5
april	18,504	10,476	13,298	42,278	23.9	56,791	15,622	72,413	41.0	—	—	—	—	—	—	114,691	64.9
juli	23,707	10,998	12,625	47,330	34.1	39,105	9,493	48,598	35.0	—	—	—	—	—	—	95,928	69.1
oktober...	20,676	14,564	11,559	46,799	28.4	47,198	8,746	55,944	33.9	—	—	—	—	—	—	102,743	62.3
1934																	
januari ...	13,598	13,879	10,546	43,023	25.1	56,083	13,087	69,170	40.3	4,091	430	—	4,521	2.6	116,714	68.0	
april	21,935	17,277	6,028	45,240	31.0	42,223	8,006	50,229	34.5	2,836	800	—	3,636	2.5	99,105	68.0	
juli	26,756	17,075	4,376	48,207	55.9	12,536	2,890	15,426	17.9	1,209	986	—	2,195	2.5	65,828	76.3	
oktober...	23,639	14,187	3,995	41,821	49.3	7,076	2,618	9,694	11.4	1,164	960	34	2,158	2.6	53,673	63.3	
1935																	
januari ...	19,190	12,221	5,318	36,729	39.3	16,129	5,959	22,088	23.6	1,865	1,222	69	3,156	3.4	61,973	66.3	
februari ..	19,232	12,662	5,543	37,437	41.7	17,450	5,134	22,584	25.1	2,027	1,369	68	3,464	3.9	63,485	70.7	
mars	19,392	12,851	4,674	36,917	44.2	15,962	4,153	20,115	24.1	2,192	1,306	57	3,555	4.2	60,587	72.5	
april	17,345	11,780	3,455	32,580	43.4	11,859	3,730	15,589	20.7	1,740	1,186	63	2,989	4.0	51,158	68.1	
maj	18,878	10,843	2,813	32,534	53.2	4,335	2,875	7,210	11.8	773	1,025	45	1,843	3.0	41,587	68.0	
juni	20,398	10,168	2,697	33,263	65.0	249	1,943	2,192	4.3	307	683	—	990	1.9	36,445	71.2	
juli	18,215	9,132	2,200	29,547	69.4	598	1,631	2,229	5.2	232	576	16	824	1.9	32,600	76.5	
augusti ...	16,288	8,325	2,551	27,164	65.1	400	1,991	2,391	5.7	166	396	64	626	1.5	30,181	72.3	
september.	14,356	7,232	2,759	24,347	59.1	260	2,342	2,602	6.3	180	335	90	605	1.5	27,554	66.9	
oktober...	13,320	6,626	2,333	22,779	48.4	807	3,769	4,576	9.7	253	351	177	781	1.7	28,136	59.8	
november.	13,181	6,845	3,301	23,327	43.1	3,336	4,309	7,645	14.1	386	466	217	1,069	2.0	32,041	59.2	
december.	11,389	6,207	3,154	20,750	35.8	7,685	4,439	12,124	20.9	422	318	237	977	1.7	33,851	58.4	

Det framgår av tabellen, att under åren 1930—1932 i allmänhet omkring hälften av samtliga hjälpsökande arbetslösa omfattats av hjälpverksamheten. Redan vid ingången av år 1933 stegrades emellertid dess effektivitet, så att den under 1934 och 1935 i genomsnitt omfattat 70 % av samtliga hjälpsökande. Det framgår vidare av tabellen, att hjälpverksamheten även under vintermånaderna, trots den då stegrade arbetslösheten, haft en relativt stor omfattning. Under juli månad noterades såväl 1934 som 1935 en anmärkningsvärt hög procentsiffra, nämligen 76.3 respektive 76.5 %, vilket givetvis sammanhänger med den kraftiga nedgången i arbetslösheten under våren och försommaren.

Liksom föregående år anser jag mig beträffande *fördelningen på län och större städer av de arbetslösa och de olika formerna av arbetslöshetshjälp* böra lämna vissa uppgifter. Till större städer har jag därvid hänfört städer med mera än 15,000 invånare. Fördelningen i fråga framgår av den å sid. 20—21 intagna, från statens arbetslöshetskommission infordrade tabellen, avseende förhållandena den 29 februari 1936.

Från statens arbetslöshetskommission har jag jämväl infordrat uppgifter rörande *utbetalade statsbidrag till statliga och statskommunala reservarbeten, understödsverksamhet, hyreshjälp samt frivillig arbetstjänst*. Uppgifterna återfinnas i två vid detta protokoll fogade bilagor (*Bilaga A och B*).

Jag anser mig i detta sammanhang böra erinra, att statskommunala reservarbeten beviljas under hänsynstagande till omfattningen av den lokala arbetslösheten. Enär ansökningar avseende sådana reservarbeten såsom regel bifallas, såvida de äro motiverade ur arbetslöshetssynpunkt och uppfylla de fordringar, som författningsenligt måste ställas på dylika arbeten, torde de växlingar, som med avseende på dessa reservarbetens omfattning föreligga de olika länen emellan och som kunna avläsas i uppgifterna om verkställda utbetalningar, väsentligen vara att hänföra, förutom till arbetslöshetens olika omfattning, till olika omfattande initiativ från vederbörande kommunala myndigheter.

De statliga reservarbetena anordnas och igångsättas efter andra principer. Medan vid de statskommunala reservarbetena i regel endast sysselsätts arbetare från vederbörande kommun eller vägdistrikt, anställas vid de statliga reservarbetena arbetare, vilka kunna vara hänvisade från olika delar av landet. Vid anordnandet av statliga reservarbeten har det i främsta rummet gällt att få fram för ändamålet lämpliga arbetsobjekt, varvid särskild hänsyn icke tagits till den inom orten eller länet föreliggande arbetslösheten. Den omfattning, i vilken de statliga reservarbetena bedrivs inom ett visst område, är således icke en mätare på de åtgärder, som i arbetslöshetslindrande syfte från kommissionens sida vidtagits för de arbetslösa just inom detta område.

Beträffande *fördelningen av arbetslösheten och de olika hjälpåtgärderna inom de skilda länen* tillåter jag mig hänvisa till en vid propositionen nr 265 angående anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m. såsom

bilaga (Bilaga A) fogad förteckning över samtliga de kommuner, vilka avgivit rapport till arbetslöshetskommissionen per den 31 mars 1936.

Slutligen anser jag mig liksom föregående år böra meddela en översikt rörande de av statens arbetslöshetskommission avtalade och beviljade *statliga och statskommunala reservarbetenas fördelning å olika ändamål*. De vid detta protokoll fogade av kommissionen gjorda sammanställningarna (*Bilaga C—F*) avse att belysa berörda förhållanden. Uppgifterna hänföra sig till den 31 december 1935.

Arbetslöshetsläget.

I samband med anmälan av frågan om anslag till statliga och kommunala beredskapsarbeten m. m. har jag lämnat en närmare redogörelse för det nuvarande arbetslöshetsläget i landet (prop. nr 265, sid. 2 ff.). Till denna redogörelse får jag hänvisa.

Anslagsbehovet under budgetåret 1936/1937 m. m.

Inledningsvis har jag i korthet redogjort för arbetslöshetskommissionens i skrivelse den 4 december 1935 gjorda anslagsberäkningar för nästa budgetår. Medan dessa beräkningar endast hade preliminär karaktär, har kommissionen i skrivelse den 27 mars 1936 framlagt definitiv uppskattning av medelsbehovet ifråga. Sistnämnda skrivelse finnes såsom bilaga fogad vid detta protokoll (*Bilaga H*).

Kommissionen erinrar till en början, att det belopp av 31,000,000 kronor, som kommissionen angivit i sin skrivelse den 4 december 1935 beräknats bereda hjälp åt följande antal arbetslösa, nämligen genom statliga reservarbeten 9,000, genom statskommunala reservarbeten 3,500 samt genom kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp 4,500 eller tillhopa 17,000 arbetslösa.

I skrivelsen den 27 mars 1936 har kommissionen uppskattat antalet under budgetåret 1936/1937 hos kommittéerna anmälda arbetslösa till i genomsnitt 35,000. Kommissionen utgår från att av dessa genomsnittligt 25,000 äro att betrakta såsom omedelbart hjälpbehövande. På sätt skett i Kungl. Maj:ts proposition nr 232 till 1935 års riksdag räknar kommissionen med att 10,000 kunna väntas bisprungna genom rent kommunala åtgärder. Genom kommissionens försorg borde sålunda hjälp beredas i genomsnitt åtminstone 15,000 arbetslösa.

Av det sagda framginge, enligt kommissionen, att genomsnittligt 10,000 personer icke beräknades vara i behov av omedelbar hjälp. Detta innebure givetvis icke, att de skulle lämnas helt utan hjälp, men det förutsatte, att hjälpprogrammet utformades så, att det möjliggjorde skiftning i lämplig utsträckning mellan de hjälpsökande. Detta kunde emellertid äga rum endast om arbetslinjen gäves ett dominerande utrymme, enär dagunderstödet som regel icke kunde beräknas möjliggöra sådan skiftning. Det syntes angeläget,

De arbetslösas och arbetslöshetshjälpens fördelning

Län och städer	Antal arbetslösa			Syssel-satta vid statliga reserv-arbeten	Syssel-satta vid stats-kommunala reserv-arbeten	Summa sysselsatta vid statliga och stats-kommunala re-servarbeten	
	Städer	Lands-bygd	Summa			Antal	I % av antalet arbets-lösa
1	2	3	4	5	6	7	8
Stockholms stad	5,270	—	5,270	345	570	915	17.4
Stockholms län.....	467	1,613	2,080	403	76	479	23.0
Uppsala stad.....	280	—	280	11	50	61	21.8
Uppsala län i övrigt	13	419	432	83	39	122	28.2
Eskilstuna stad.....	93	—	93	—	78	78	83.9
Södermanlans län i övrigt.....	208	168	376	32	18	50	13.3
Linköpings stad.....	234	—	234	28	—	28	12.0
Norrköpings stad.....	785	—	785	111	—	111	14.1
Östergötlands län i övrigt.....	75	371	446	15	—	15	3.4
Jönköpings stad.....	281	—	281	51	113	164	58.4
Jönköpings län i övrigt.....	440	260	700	97	85	182	26.0
Kronobergs län.....	134	750	884	134	84	218	24.7
Kalmar stad.....	293	—	293	36	117	153	52.2
Kalmar län i övrigt	655	822	1,477	359	235	594	40.2
Gotlands län.....	176	105	281	6	65	71	25.3
Karlskrona stad.....	372	—	372	185	70	255	68.5
Blekinge län i övrigt	261	2,228	2,489	1,084	404	1,488	59.8
Kristianstads län.....	278	687	965	131	14	145	15.0
Hälsingborgs stad.....	814	—	814	72	—	72	8.8
Landskrona stad.....	218	—	218	39	120	159	72.9
Lunds stad.....	296	—	296	11	1	12	4.1
Malmö stad.....	1,750	—	1,750	215	52	267	15.3
Malmöhus län i övrigt	1,056	1,110	2,166	292	167	459	21.2
Halmstads stad.....	330	—	330	28	140	168	50.9
Hallands län i övrigt.....	151	410	561	45	42	87	15.5
Göteborgs stad.....	4,086	—	4,086	317	131	448	11.0
Mölnadal stad.....	331	—	331	6	98	104	31.4
Uddevalla stad.....	350	—	350	76	59	135	38.6
Göteborgs och Bohus län i övrigt	329	3,874	4,203	1,815	543	2,358	56.1
Borås stad.....	16	—	16	—	—	—	—
Älvsborgs län i övrigt.....	530	761	1,291	117	244	361	28.0
Skaraborgs län.....	568	229	797	108	108	216	27.1
Karlstads stad.....	306	—	306	44	—	44	14.4
Värmlands län i övrigt	310	1,770	2,080	657	307	964	46.3
Örebro stad.....	387	—	387	61	92	153	39.5
Örebro län i övrigt.....	—	1,123	1,123	358	41	399	35.5
Västerås stad.....	84	—	84	21	22	43	51.2
Västmanlands län i övrigt	192	129	321	94	24	118	36.8
Kopparbergs län.....	193	1,792	1,985	572	100	672	33.9
Gävle stad.....	496	—	496	84	15	99	20.0
Gävleborgs län i övrigt	699	1,617	2,316	423	252	675	29.1
Sundsvalls stad.....	209	—	209	10	40	50	23.9
Västernorrlands län i övrigt.....	174	7,253	7,427	1,249	1,116	2,365	31.8
Jämtlands län.....	157	404	561	87	95	182	32.4
Västerbottens län.....	240	1,323	1,563	197	173	370	23.7
Norrbottnens län.....	552	3,770	4,322	979	209	1,188	27.5
Hela riket	25,139	32,988	58,127	11,088	6,209	17,297	29.8

den 29 februari 1936 ur geografiska synpunkter.

Syssel- satta vid kommuna- reserv- arben- ten	Deltagare i kurser och frivil- lig arbets- tjänst samt i ungdoms- reservar- beten sys- selsatta	Kontantunderstöd				Summa hjälpta		Beviljat antal plat- ser vid statskom- munala reserv- arbeten
		med statsbidrag			med en- bart kom- munala medel	Antal	i % av antalet arbets- lösa	
		Städer	Lands- bygd	Summa				
9	10	11	12	13	14	15	16	17
—	245	2,635	—	2,635	1,036	4,831	91.7	700
120	15	40	134	174	367	1,155	55.5	178
37	50	—	—	—	66	214	76.4	100
34	34	—	32	32	30	252	58.3	119
—	—	—	—	—	—	78	83.9	80
101	—	11	—	11	4	166	44.1	20
57	—	60	—	60	67	212	90.6	—
—	25	326	—	326	251	713	90.8	105
161	—	—	—	—	88	264	59.2	—
13	—	—	—	—	25	202	71.9	120
135	8	—	—	—	19	344	49.1	120
146	—	—	—	—	79	443	50.1	110
17	—	36	—	36	—	206	70.3	175
141	30	154	23	177	11	953	64.5	401
73	—	—	—	—	—	144	51.2	70
45	5	—	—	—	—	305	82.0	70
87	—	20	125	145	8	1,728	69.4	547
380	5	—	—	—	12	542	56.2	53
—	29	295	—	295	341	737	90.5	—
—	—	6	—	6	13	178	81.7	135
—	—	125	—	125	76	213	72.0	80
—	49	900	—	900	282	1,498	85.6	200
384	4	331	90	421	148	1,416	65.4	287
46	11	50	—	50	—	275	83.3	150
270	6	—	15	15	2	380	67.7	62
—	221	2,010	—	2,010	943	3,622	88.6	400
—	1	—	—	—	165	270	81.6	200
—	19	115	—	115	15	284	81.1	90
105	97	89	574	663	121	3,344	79.6	920
—	—	—	—	—	—	—	—	—
269	3	40	—	40	67	740	57.3	290
117	32	42	—	42	61	468	58.7	185
—	3	125	—	125	—	172	56.2	—
140	40	—	50	50	225	1,419	68.2	551
—	20	75	—	75	—	248	64.1	100
110	58	—	100	100	47	714	63.6	60
—	—	—	—	—	—	43	51.2	40
24	1	—	—	—	79	222	69.2	35
66	67	—	173	173	47	1,025	51.6	265
75	3	125	—	125	—	302	60.9	40
123	73	271	271	542	101	1,514	65.4	551
—	—	87	—	87	19	156	74.6	40
161	311	54	3,031	3,085	129	6,051	81.5	1,893
65	24	—	—	—	1	272	48.5	174
57	187	—	100	100	8	722	46.2	255
150	219	—	565	565	440	2,562	59.3	305
3,709	1,895	8,022	5,283	13,305	5,393	41,599	71.6	10,276

att hänsyn toges härtill vid avvägningen av de olika hjälpformerna, så mycket mer som en omfattande dagunderstödsverksamhet torde komma att verka höjande på hjälpsökandetalen och därmed påverka grunden för de framlagda beräkningarna.

Kommissionen uppskattar numera kostnaderna för hjälpverksamheten under budgetåret 1936/1937 på följande sätt.

Hjäl p o r m	Antalet arbetslösa som avses att hjälpas i genomsnitt under budgetåret	Beräknad kostnad kr.
Statligt reservarbete	7,750	19,400,000
Statskommunalt reservarbete	5,000	7,800,000
Kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp	2,250	2,000,000
	Summa 15,000	29,200,000

Såsom motivering för den sålunda föreslagna avvägningen anför kommissionen i huvudsak följande.

Kontantunderstödsverksamhet syntes i likhet med vad fallet varit under innevarande budgetår icke böra ifrågakomma under sommarhalvåret annat än i rena undantagsfall. De betänkligheter, som vid olika tillfällen rests mot kontantunderstödsverksamheten på grund av med densamma förbundna sociala vådor, torde få anses äga särskild styrka i fråga om sådan verksamhet, bedriven under den varma årstiden, då arbetstillfällen kunde beräknas föreligga i förhållandevis stor omfattning.

Emellertid torde det bliva nödvändigt att under vintern räkna med kontantunderstödsverksamhet i viss utsträckning såsom supplement till arbetslinjen. De nyss vidrörda betänkligheterna syntes kommissionen icke äga samma aktualitet i fråga om understödsverksamhet bedriven under en kortare tid på vintern.

I anslutning till vad sålunda anförts angående önskvärdheten av att hålla dagunderstödet borta under sommaren, ville kommissionen framhålla, att detta, enligt vad erfarenheten gäve vid handen, näppeligen låte sig göra annat än om tillgång funnes till en effektiv *statlig reservarbetslinje*.

Kommissionen funne, att ett arbetsprogram under budgetåret av följande omfattning kunde, samtidigt som det tillgodosåge måttliga fordringar på arbetenas ekonomiska bedrivande, beräknas på ett tillfredsställande sätt fylla de sociala kraven.

	1936		1937		Medeltal under året
	III kv.	IV kv.	I kv.	II kv.	
Antalet man	11,000	7,000	6,000	7,000	7,750

Detta program förutsatte, att under 3:dje kvartalet 1936 skulle sysselsättas 11,000 man, under vintern 6 å 7,000 och i medeltal under budgetåret 7,750. Totalkostnaden under budgetåret beräknades utgöra 19,400,000 kronor eller något mer än 2,500 kronor per man och år. Såsom framginge av följande beräkning av tidpunkten för arbetenas färdigställande, skulle de tekniska konsekvenserna bliva, att under 1936 kunde färdigställas 185 arbeten, medan 52 sommararbeten måste överhållas till 1937.

	1936	1937	1938	1939	1940	1941	Summa
Antalet arbeten, som beräknas avslutade angivet år	185	103	77	29	3	1	398

I detta sammanhang torde även böra framhållas, att den vinterarbetsstyrka, 6 à 7,000 man, som här upptagits, vore den högsta, som kunde sysselsättas vid nu kontraherade arbeten. En ökning av arbetsstyrkan under vintern förutsatte sålunda, att underhandlingar om ytterligare engagement omedelbart upptoges.

Kostnaderna för icke avarbetade *statskommunala reservarbeten* beräknades den 31 juli 1936 komma att uppgå till i runt tal 30,000,000 kronor. Härav skulle omkring 60 % eller 18,000,000 kronor utgå i statsbidrag. Detta belopp vore emellertid ytterst approximativt, och i detsamma inginge ett stort antal arbeten, vilka knappast torde komma att slutföras som reservarbeten.

Kommissionen beräknade, att i medeltal under året vid statskommunala arbeten borde kunna sysselsättas 5,000 man för en kostnad av 7,800,000 kronor eller 1,560 kronor per man och år. Det förbättrade arbetslöshetsläget hade emellertid, fränsett de hårt betryckta orterna, möjliggjort en sänkning över lag av statsbidragsprocenten, vilken sänkning syntes motivera en beräknad årskostnad för ifrågavarande budgetår av här angivet belopp. Ehuru, som nyss sagts, arbeten beviljats för en betydligt högre summa, vore det med hänsyn till att dessa arbeten i stor utsträckning vore belägna inom kommuner, vilkas arbetslöshet numera vore obetydlig, icke möjligt att i de kommuner, där hjälpbehov föreläge, sysselsätta i genomsnitt 5,000 man, med mindre ytterligare arbeten beviljades.

Behovet av *ungdomshjälp* under budgetåret vore svårt att uppskatta med någon grad av säkerhet. Det förefölle emellertid, som om denna hjälpform lämpligen skulle kunna koncentreras till arbetsläger och ungdomsreservarbeten med yrkesmässig inriktning.

Under budgetåret 1935/1936 torde, såvitt kunde bedömas, i genomsnitt 7,000 personer komma i åtnjutande av hjälp genom *kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp*. Under budgetåret 1936/1937 beräknade kommissionen att med dessa hjälpformer understödja i medeltal 2,250 personer för en beräknad kostnad av 2,000,000 kronor. Denna hjälp beräknades till förhållandevis stor del komma att utgå i form av ungdomshjälp.

Kommissionen har sålunda beräknat kostnaderna för hjälpverksamheten under budgetåret 1936/1937, förutom kommissionens centrala förvaltning, till 19,400,000 kronor för statliga reservarbeten 7,800,000 kronor för statskommunala reservarbeten och 2,000,000 kronor för kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp eller tillhoppa 29,200,000 kronor. Detta belopp har emellertid ansetts kunna ytterligare reduceras. Kommissionen anför i avseende härå följande.

Genom brev den 2 september 1921 ställde Kungl. Maj:t till kommissionens förfogande ett belopp av högst 1,000,000 kronor, att mot redovisningsskyldighet användas dels till förskotterande, mot av kommissionen godkänd säkerhet, av erforderliga medel för utförande av med statsmedel understödda väganläggningar och vägförbättringar m. m., dels ock till gäldande av belopp, varmed den för dylikt vägföretag beräknade kostnaden kunde komma att överskridas. Genom brev den 19 juni 1931 föreskrev Kungl. Maj:t, att det för nyssnämnda ändamål till kommissionens förfogande ställda beloppet skulle redovisas såsom en särskild fond, och genom brev den 12 februari 1932 utökades fondens belopp till 2,000,000 kronor. Denna fond benämnes *väglånefonden*.

Fondens storlek utgjorde den 26 mars 1936, inklusive fonderade räntor, 2,132,678 kronor, varav i utestående lån 520,200 kronor. För utlåning tillgängliga medel uppgingo vid angivna tidpunkt sålunda till 1,612,478 kronor.

Utestående lån beräknades komma att återbetalas under loppet av budgetåret 1936/1937.

Väglånefonden hade tillkommit för att utan anlåtande av de särskilda anslagen för hjälpåtgärder vid arbetslöshet underlätta igångsättandet av beslutade vägföretag på ett tidigare stadium än i gällande arbetsplaner beräknats. Härigenom skulle givetvis arbetslösheten i viss mån komma att motverkas. I mån som till vägväsendets förfogande ställts allttjämt ökade anslag av statsmedel, hade väglånefonden förlorat i betydelse. Kommissionen, som dock funnit, att fonden vid många tillfällen varit till obestridlig nytta, ville icke ifrågasätta, att möjligheterna för ett tillgodoseende av det med fonden avsedda syftet inskränktes. Det syntes emellertid kommissionen under rådande förhållanden mindre ändamålsenligt med en redovisning såsom särskild fond vid sidan av de medel, som för varje budgetår av riksdagen ställdes till förfogande för bedrivandet av hjälpverksamheten för oförvällat arbetslösa. Väglånefonden, inklusive fonderade räntor, borde kunna ingå i budgeten, varvid ur de till kommissionens förfogande stående medel lån skulle kunna få utlämnas på enahanda villkor, som för närvarande gällde för väglånefonden. Utestående lån skulle sålunda icke vid något tillfälle sammanlagt få överstiga 2,000,000 kronor.

Vid bifall till detta kommissionens förslag skulle under budgetåret 1936/1937 för reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp erfordras en medelsanvisning av 27,000,000 kronor.

Beträffande de centrala administrationskostnaderna anför kommissionen följande.

Även vid en kraftig sänkning av arbetsstyrkan vid de statliga reservarbetena komme det med dessa arbetens avveckling förbundna kansliarbetet att draga ut på tiden så avsevärt, att någon betydande minskning av personalbeståndet på kommissionens tekniska och kamerala avdelningar, vilka sysselsätta avsevärt större personal än övriga avdelningar tillsammans, icke kunde beräknas äga rum förrän under budgetårets senare hälft. Vad kommissionens övriga arbetsuppgifter beträffade, ville kommissionen särskilt framhålla de vid flera tillfällen av riksdagen upprepade kraven på skärpt kontroll såsom medförande rätt väsentliga kostnader. Framför allt i tider av vikande arbetslöshet torde det vara angeläget, att arbetslöshetskommittéerna gäves det stöd och den hjälp, som låge i ofta återkommande besök av kommissionens sociala ombud. Någon inskränkning härutinnan torde icke kunna äga rum, om verksamheten skulle kunna på ett tillfredsställande sätt övervakas. Lämpligt syntes vara, att för kommissionens centrala kansli avsedda medel beräknades med en viss marginal och att åt kommissionen överlätes att bedöma, i vad mån kansliarbetet medgäve inskränkningar.

På grund härav hemställer kommissionen, att till de centrala administrationskostnaderna för budgetåret 1936/1937 beräknas ett belopp av 1,090,000 kronor.

Kommissionen har vidare till behandling upptagit vissa spörsmål, som enligt kommissionens mening borde underkastas utredning. Såsom sådant spörsmål angives *arbetslöshetens struktur i kvarstående arbetslöshetscentra* och därmed sammanhängande förhållanden ävensom möjligheterna att till andra orter och näringsområden överföra den övertaliga arbetskraften eller att på annat sätt omhändertaga densamma. Kommissionen anför följande.

I den mån arbetslöshet i mera avsevärd omfattning förekomme bland yrkesutbildade, vore densamma lokaliserad till vissa orter (arbetslöshetscentra) och vissa näringsgrenar. Främst gällde detta Blekinge, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län, varest i de två förstnämnda stenindustrien och i det sistnämnda sågverksindustrien alltså noterade stort antal arbetslösa. Likartade förhållanden förekomme även på andra håll, såsom exempelvis i landskommunerna Forsmark (Sthlm), Södra Vram (Malm.), Grangärde (Kopp.), Byske (Vb.), Gällivare, Jukkasjärvi och Nederkalix (Nb.) samt städerna Oskarshamn och Söderhamn. Det syntes kommissionen angeläget, att utredning åvägabragtes rörande arbetslöshetens struktur i dessa arbetslöshetscentra och möjligheterna att främja den övertaliga arbetskraftens självförsörjning.

Dessa spörsmål hade till någon del varit föremål för behandling av sakkunniga rörande Bohusläns näringsliv och 1935 års Blekingeutredning. I framställning till Kungl. Maj:t hade Blekingeutredningen föreslagit vissa åtgärder, syftande till en effektivare försörjningshjälp åt en viss del av länets gatstenhuggare genom att bereda dem mera stadigvarande arbete i deras yrke. I samband härmed hade de sakkunniga ställt i utsikt att inom den närmaste tiden återkomma med utredning och förslag rörande utformningen av de hjälpåtgärder, som borde ifrågakomma för de arbetslösa stenhuggare i Blekinge, vilka icke skulle få draga nytta av den hjälpaktion, som de sakkunniga i sin nyssnämnda framställning förordat. I anslutning till vad Blekingeutredningen anfört om nödvändigheten av att planera åtgärder avseende arbetslösa, som icke kunde beräknas i framtiden få sin utkomst inom den näringsgren de tidigare tillhört, funne kommissionen det påkallat, att en utredning verkställdes rörande samtliga de orter i landet, som vore att betrakta såsom arbetslöshetscentra, varvid givetvis de rön, som gjorts av Blekingeutredningen, borde ägnas all uppmärksamhet. Med hänsyn till att likartade problem förelåge i de nyss nämnda orterna, och för att erhålla nödig överblick över samtliga härmed sammanhängande frågor, syntes en dylik utredning, enligt kommissionens förmenande, böra verkställas i ett sammanhang. I samband härmed torde det vara nödvändigt överväga, vilka åtgärder, som kunde tänkas befördra överflyttning av arbetskraft från arbetslöshetscentra till orter med mera gynnsamma arbetsförhållanden.

Kommissionen har vidare hemställt om en *översyn av alla de bestämmelser, som beröra den samhällseliga hjälpverksamheten vid arbetslöshet*. Härutinnan anför kommissionen följande.

Det i klientelundersökningen ingående anmärkningsvärt stora antalet långvarigt arbetslösa torde påfordra särskild uppmärksamhet, varvid till övervägande borde upptagas hela det komplex av frågor, som sammanhängde därmed. Det syntes då vara av vikt att utröna, vilken eller vilka hjälpformer som lämpligen borde ifrågakomma för de långvarigt arbetslösa. Bland annat syntes därvid böra utredas frågan om den roll, som den kommunala hjälpen utan statsbidrag skulle spela i hjälpverksamheten. Kommissionen hänvisade i detta avseende till vad den uttalat i yttrande till statsrådet och chefen för socialdepartementet den 24 januari 1936 över förslag till lag om kommunal kontantunderstödsverksamhet vid arbetslöshet. Det torde därvid även vara nödvändigt att söka uppdraga riktlinjer för behandlingen av den del av hjälp-sökandeklientelet, vilken, ehuru den icke utgjordes av fattigvårdsfall i egentlig mening, dock hade små möjligheter eller ringa intresse för erhållande av stadigvarande utkomst på arbetsmarknaden. Kommissionen avsåge därvid närmast de personer, som av olika anledningar saknade den därför nödvän-

diga aktiviteten men som, när de hjälptes till arbete under ordnade förhållanden och under viss uppsikt, kunde vara goda arbetare.

Det berörda spørsmålet sammanhänge med frågan, huruvida säsongarbetare, som haft arbetssäsong av normal längd och med normala förtjänstmöjligheter, borde bli föremål för hjälpverksamhet genom kommissionen. Den grundläggande principen för den genom statens arbetslöshetskommission bedrivna verksamheten hade allt ifrån början varit, att hjälp skulle kunna lämnas vid oförvårdad arbetslöshet, förorsakad av extraordinära förhållanden inom näringsliv och arbetsmarknad. Normalt skulle sålunda säsongarbetare ej erhålla hjälp genom kommissionen under tid, som infölle mellan arbets-säsongerna. Detta hade även kommit till uttryck i hjälpkungörelsen 14 §, vari stadgades, att kommissionen, där så prövades lämpligt, ägde bestämma, att endast arbetslösa tillhörande vissa yrken finge åtnjuta arbetslöshetshjälp. Kommissionens verksamhet hade sålunda ej varit avsedd att verka standardförbättrande. Emellertid torde vissa härmed sammanhängande förhållanden förtjäna ett närmare överbäggande. Uppmärksamhet torde sålunda böra ägnas åt de förändringar, som på grund av arbetsmarknadens utveckling kunde hava inträtt i fråga om säsongarbetsperiodens längd ävensom säsongarbetarnas arbetsvillkor. I fall, där säsongarbetare normalt brukat arbeta inom tvenne yrken, vilket särskilt i Norrland torde vara vanligt i fråga om *skogs- och flottningsarbetare*, kunde utkomstmöjligheterna inom det ena av dessa yrken hava väsentligt försvärats eller helt uteblivit.¹ En viss uppfattning om den utsträckning, i vilken s. k. byrken förekomme i Värmlands, Kopparbergs och de norrländska länen har erhållits ur klientelundersökningen, vari angivits (sid. 37 f.), att inom dessa län av 7,629 den 31 juli 1935 anmälda arbetslösa, tillhörande yrkesgrupperna *jordbruk, skogshushållning, sågverksindustri* samt *väg- och anläggningsarbete*, 2,237 uppgivit sig normalt hava sökt sin utkomst inom två eller flera yrken. Här bör emellertid uppmärksammas, att undersökningen företagits vid en tidpunkt då säsongarbetare endast i mindre utsträckning voro anmälda hos kommittéerna. För södra Sveriges vidkommande torde böra observeras det alltmera vanliga anställandet inom jordbruksnäringen av s. k. sommardrängar — en av de viktigare anledningarna till arbetslösheten inom denna näringsgren.

I nära samband med de nämnda frågorna rörande säsongarbetslösheten stode även ett annat spørsmål. I tider, då konjunkturförhållandena medfört avsevärd inskränkning av arbetet inom de lägre avlönade säsongyrkena, exempelvis *skogsbruket*, hade de sålunda arbetslösa genom den statliga hjälpverksamheten beretts arbete, som understundom, särskilt tack vare den mera kontinuerliga sysselsättningen, medfört högre årsinkomster än i säsongyrkena. Även i andra fall torde hjälpverksamheten för arbetslösa, där den avsett personer, vilkas normala arbetsförhållanden hänvisat dem till en mycket knapp försörjning, hava kommit att verka i viss mån höjande på deras levnadsstandard. Det syntes angeläget att klargöra, om hjälpverksamheten för arbetslösa skulle hava till mål även en dylik förbättring av de sämst lottades levnads-villkor, i vilket fall gränserna för en sådan utvidgning av verksamheten torde böra uppdragas.

Den utredning, varom här vore fråga, syntes icke blott böra omfatta nu berörda hjälpkategorier utan, såsom kommissionen framhållit i sitt ovannämnda yttrande den 24 januari 1936, avse ett enhetligt reglerande av hela den samhälleliga hjälpverksamheten vid arbetslöshet.

¹ Dessa spørsmål torde komma att belysas av den undersökning rörande skogsbygdens arbets- och försörjningsförhållanden, som utföres inom socialstyrelsen.

I annat sammanhang har jag utvecklat, att det nu är förbundet med än större svårigheter än tillförne att åvägabringa hållpunkter för ett mera säkert bedömande av arbetslöshetens och hjälpbehovets omfattning under instundande budgetår. Senast tillgängliga uppgifter rörande antalet hjälp-sökande arbetslösa antyda, att konjunkturförbättringen alltjämt kan väntas medföra en minskning av hjälpbehovet. Med hänsyn härtill och till den kvarstående arbetslöshetens struktur samt i betraktande av den omfattning, vari av Kungl. Maj:t för budgetåret 1936/1937 äskats anslag för olika arbeten i den öppna marknaden, torde de av arbetslöshetskommissionen framlagda beräkningarna rörande behovet av medel till reserverbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. kunna något modifieras. Å andra sidan finner jag mig, på grund av vad från kommissionens sida anförts, föranlåten att för berörda ändamål beräkna högre anslagsbehov, än jag ansett mig böra preliminärt angiva.

*Departements-
chefen.*

Arbetslöshetskommissionen har i sin senast avlåtna framställning utgått från den förutsättningen, att i statliga reserverbeten skulle i genomsnitt under budgetåret sysselsättas 7,750 arbetslösa och i statskommunala reserverbeten 5,000; hjälp skulle vidare genom kontantunderstöd eller åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten lämnas 2,250 personer. I allt skulle hjälpåtgärderna sålunda omfatta 15,000 man i genomsnitt under budgetåret. Till grund för dessa beräkningar har lagts en antagen genomsnittssiffra för antalet hos kommittéerna anmälda arbetslösa av 35,000. Kommissionen har förmenat, att av dessa genomsnittligt 25,000 äro att betrakta såsom omedelbart hjälpbehövande, varvid dock 10,000 ansetts komma att bispringas genom rent kommunala åtgärder.

De ifrågavarande beräkningarna synas mig i belysning av det föreliggande arbetslöshetsläget samt den gynnsamma konjunkturutveckling, vilken, såvitt nu kan skönjas, kan förväntas fortsätta jämväl under nästa budgetår, påkalla vissa jämkningar. För min del är jag benägen förutsätta, att genomsnittantalet anmälda arbetslösa under nästa budgetår kommer att hålla sig omkring 25,000. Av dessa torde man emellertid böra räkna med att 19,000 äro omedelbart hjälpbehövande. Den rent kommunala hjälpverksamheten lär, i belysning av innevarande års förhållanden, knappast kunna komma att överstiga 5,000 man. Den statliga hjälpverksamheten genom arbetslöshetskommissionen skulle alltså avse 14,000 personer i genomsnitt under budgetåret.

Då det gäller sättet för hjälpbehovets tillgodoseende, kan jag icke finna de av arbetslöshetskommissionen uppdragna riktlinjerna ägnade att i allt motsvara det läge, som man har anledning att förutse vara för handen under budgetåret. Med hänsyn till förhållandena under innevarande år och den påräkneliga utvecklingen under budgetåret 1936/1937 synas skäl föreligga för att vidtaga någon jämkning i förhållandet mellan de olika hjälpformerna. Vidare synes mig skäligt, att, då arbetslöshetens relativa omfattning inom stora delar av landet ej ens under vintern kan antagas bliva av en sådan storleksordning, att den motiverar mera betydande statsbidrag till kontantunderstödsverksamhet annat än vid samtidig förhandenvaro av högt skatte-

tryck, statens andel i kostnaderna för denna hjälpform under senare hälften av budgetåret kan beräknas nedgå.

Med nyss angivna utgångspunkt, att den statliga hjälpverksamheten skulle planläggas att omfatta i genomsnitt 14,000 arbetslösa, synes det mig rimligt att beräkna reservarbetslinjens omfattning till 8,600 man. I nära anslutning till den av arbetslöshetskommissionen angivna fördelningen torde i statliga reservarbeten böra sysselsättas i genomsnitt 5,100 man och i statskommunala reservarbeten 3,500 man. Genom kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp skulle då i genomsnitt komma att bispringas 5,400 man.

På grundvalen av de av kommissionen tillämpade beräkningsgrunderna skulle erfordras för statliga reservarbeten 12,750,000 kronor, för statskommunala reservarbeten 5,500,000 kronor samt för kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp 4,250,000 kronor, tillsammans 22,500,000 kronor, mot i statsverkspropositionen beräknade 19,000,000 kronor.

Med ovan angivna utgångspunkter skulle genomsnittskostnaden för varje genom kommissionens försorg hjälpt arbetslös komma att uppgå till omkring 1,610 kronor. Motsvarande kostnad uppgick år 1929 till 1,785, 1930 till 1,660, 1931 till 1,250, 1932 till 955, 1933 till 1,055, 1934 till 1,295 och 1935 till 1,910 kronor. Med en anordning av hjälpverksamheten i enlighet med arbetslöshetskommissionens förslag skulle för nästa budgetår genomsnittskostnaden uppgå till 1,950 kronor. Även om den påtagliga stegringen under det senaste året påverkas av förhöjda bidrag till vederbörande kommuner, vill det förefalla mig, som om den nyss angivna siffran, 1,610 kronor, vilken nära ansluter sig till förhållandena under år 1930 och överstiger de under åren 1931—1934 redovisade genomsnittskostnaderna, skulle medgiva en effektiv och rationell hjälpverksamhet inom den av mig angivna ramen.

Arbetslöshetskommissionen har föreslagit, att vid finansieringen av arbetslöshetshjälpen skulle kunna disponeras den s. k. väglånefonden. Storleken av sagda fond anges av kommissionen vid slutet av mars 1936 uppgå till 2,132,600 kronor, varav dock de utestående lånen uppgingo till 520,200 kronor. Dessa lån skulle emellertid under loppet av budgetåret 1936/1937 återbetalas. Efter samråd med chefen för finansdepartementet håller jag före, att fondens kapitalbehållning uppgående till 2,000,000 kronor bör kunna tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för hjälpverksamheten under instundande budgetår. Däremot synas, med hänsyn till eljest tillämpade budgetprinciper, redan influtna, reserverade räntor, ävensom framdeles inflyttade räntor å fonden böra inlevereras till statskontoret och tillgodoföras inkomsttiteln »diverse inkomster».

Jag har vidare från arbetslöshetskommissionen inhämtat, att vid innevarande budgetårs utgång med säkerhet kan beräknas förefinnas en reservation å årets anslag till kontantunderstödsverksamhet m. m. av 1,500,000 kronor, som skulle kunna disponeras under budgetåret 1936/1937. Riksdagens medgivande till överförande av förefintliga reservationer å vederbörande anslag för budgetåret 1935/1936 till det nu äskade anslaget torde böra inhämtas.

Med hänsyn till nu berörda omständigheter skulle alltså det omedelbara

anslagsbehovet begränsas till 19,000,000 kronor. Med detta belopp torde följaktligen reservationsanslaget till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. böra uppföras. Skulle på grund av nu icke förutsebara omständigheter arbetslösheten utvecklas i mindre gynnsam riktning, än vad jag i det föregående förutsatt, lär Kungl. Maj:t böra hos 1937 års riksdag utverka erforderligt förstärkningsanslag.

Vad därefter angår anslaget till statens arbetslöshetskommission för bestridande av kommissionens centrala administrationskostnader, har kommissionen uppskattat anslagsbehovet i denna del till 1,000,000 kronor. Med hänsyn till att motsvarande kostnader under budgetåret 1932/1933 utgjorde i runt tal 880,000 kronor, har jag visserligen funnit det angivna beloppet högt räknat. Då emellertid utgifterna under innevarande budgetår beräknas utgöra 1,260,000 kronor, har jag icke ansett mig böra vidtaga någon reduktion av det äskade beloppet, utan förordar, att förslagsanslaget i fråga upptages till 1,000,000 kronor. Jag har härvid beaktat, att förhållandena efter min mening göra en förnyad klientelundersökning under sommaren 1936 önskvärd och att densamma givetvis föranleder särskilda kostnader. Såväl dessa som kostnaderna för de i det följande angivna utredningarna synas mig lämpligen böra bestridas av nu ifrågavarande anslag.

I detta sammanhang torde jag få erinra, att jag i syfte att bringa hjälp åt vissa grupper av arbetslösa i Blekinge ansett mig böra räkna med att disponera en del av de till Kungl. Maj:ts förfogande stående medlen till främjande av företagsverksamhet för vissa angivna syften. Någon ytterligare medelsanvisning för berörda ändamål synes mig emellertid icke därav påkallad.

I samband med sin framställning rörande anslag för budgetåret 1936/1937 har arbetslöshetskommissionen till behandling upptagit vissa spörsmål, som enligt kommissionens mening borde underkastas närmare utredning. Härvid har kommissionen påkallat uppmärksamhet för spörsmålet om arbetslöshetens struktur i kvarstående arbetslöshetscentra och därmed sammanhängande förhållanden, ävensom om möjligheterna att till andra orter med gynnsammare arbetsförhållanden överföra den övertaliga arbetskraften. I annat sammanhang (prop. nr 265) har jag uppehållit mig vid nu berörda spörsmål och jämväl betonat angelägenheten av att hithörande problem bli närmare klarlagda. Såsom jag i nämnda sammanhang påvisat, har visserligen i någon omfattning överflödigt arbetskraft från de svårast hemsökta delarna av landet sökt sig över till andra områden. En dylik utveckling bör givetvis även i fortsättningen främjas. Den yrkesutbildning i industri och jordbruk för unga arbetslösa, som genom samarbete mellan statsmyndigheter och lokala organ redan upptagits och som jag anser böra ytterligare utvidgas, syftar omedelbart att på längre sikt befordra en dylik överflyttning.

Kommissionen har vidare hemställt om en översyn av de bestämmelser,

som beröra den samhällseliga hjälperksamheten vid arbetslöshet, och därvid tillika angivit vissa frågor, som särskilt syntes förtjänta att närmare prövas med ledning av föreliggande erfarenheter. Jag är med kommissionen ense om önskvärldheten av att en sådan översyn kommer till stånd.

Hemställan.

Under åberopande av vad jag sålunda anført och under framhållande av att proposition i ärendet jämlikt § 54 riksdagsordningen lærer kunna avlåtas, utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Statens arbetslöshetskommission för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av . . . . kronor 1,000,000;

dels till Reserverbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. för samma budgetår anvisa ett reservationsanslag av . . . . . kronor 19,000,000;

dels föreskriva, att uppkommande reservationer å de för budgetåret 1935/1936 under femte huvudtiteln anvisade reservationsanslagen till kontantunderstödsverksamhet m. m. samt till statliga och statskommunala reserverbeten skola överföras till förenämnda reservationsanslag;

dels ock godkänna de av mig förordade grunderna för användningen av nämnda reservationsanslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Henry Rooth.

1. 25. 1945. 1. 25. 1945. 1. 25. 1945.

1. 25. 1945. 1. 25. 1945. 1. 25. 1945.

1. 25. 1945. 1. 25. 1945. 1. 25. 1945.

BILAGOR

1. 25. 1945. 1. 25. 1945. 1. 25. 1945.

1. 25. 1945. 1. 25. 1945. 1. 25. 1945.

1. 25. 1945. 1. 25. 1945. 1. 25. 1945.

1. 25. 1945. 1. 25. 1945. 1. 25. 1945.

1. 25. 1945. 1. 25. 1945. 1. 25. 1945.

**Utbetalade statsbidrag till statliga och statskommunala reservarbeten,
under tiden**

Län och städer	Statliga reservar- beten	Stats- kommunala reservar- beten	Understöd
1	2	3	4
Stockholms stad	264,718	1,374,798	2,085,153
Stockholms län	4,238,294	568,498	106,530
Uppsala stad	23,623	13,006	7,048
Uppsala län i övrigt	45	336,968	53,766
Eskilstuna stad	—	64,376	—
Södermanlands län i övrigt	626,367	224,950	3,680
Linköpings stad	2,998	37,221	7,937
Norrköpings stad	260	42,920	86,600
Östergötlands län i övrigt	526,021	231,334	13,600
Jönköpings stad	6,584	324,732	—
Jönköping län i övrigt	2,714,147	308,014	1,370
Kronobergs län	3,151,690	114,363	1,127
Kalmar stad	7,486	280,313	7,478
Kalmar län i övrigt	2,384,893	666,157	44,056
Gotlands län	30,233	139,964	2,092
Karlskrona stad	2,699	46,574	7,745
Blekinge län i övrigt	2,820,276	701,741	31,227
Kristianstads län	1,881,329	366,310	1,483
Hälsingborgs stad	—	370,490	139,139
Landskrona stad	—	239,032	36,006
Lunds stad	6,249	147,978	30,581
Malmö stad	7,392	167,618	368,484
Malmöhus län i övrigt	1,229,868	491,301	65,946
Halmstads stad	4,228	143,383	7,928
Hallands län i övrigt	496,851	136,306	386
Göteborgs stad	58,804	256,373	1,299,872
Mölnåls stad	—	208,455	1,656
Uddevalla stad	—	128,462	38,955
Göteborgs och Bohus län i övrigt	4,580,329	718,889	467,712
Borås stad	—	129,549	—
Älvsborgs län	3,100,947	544,946	23,706
Skaraborgs län	464,961	306,823	20,972
Karlstads stad	15,605	271,495	21,616
Värmlands län i övrigt	2,362,304	769,808	125,122
Örebro stad	1,937	85,437	74,015
Örebro län i övrigt	2,094,246	320,737	59,303
Västerås stad	3,272	90,850	2,746
Västmanlands län i övrigt	865,625	413,176	11,220
Kopparbergs län	2,573,056	960,257	130,928
Gävle stad	3,512	47,958	68,500
Gävleborgs län i övrigt	1,733,205	725,188	315,503
Sundsvalls stad	—	29,088	16,776
Västernorrlands län	3,500,556	2,338,234	1,092,316
Jämtlands län	1,487,811	326,880	4,900
Västerbottens län	1,303,330	565,775	10,214
Norrbottnens län	3,307,983	513,048	230,697
Hela riket	47,883,754	17,289,849	7,126,109

Bilaga A.

understödsverksamhet, hyreshjälp, kurser samt frivillig arbetstjänst

1/7 1934—³⁰/₆ 1935.

Hyreshjälp	Kurser, frivillig ar- betstjänst	Summa	Invånarantal den 1/1 1935	Medeltalet arbetslösa 1/7 34— ³⁰ / ₆ 35	Utbetalat statsbidrag i kronor per	
					invånare	arbetslös
5	6	7	8	9	10	11
428,597	153,439	4,306,706	526,027	6,919	8.19	622.45
11,820	40,294	4,965,438	271,346	3,025	18.30	1,641.47
2,085	1,749	47,514	32,364	209	1.47	227.34
47	68,562	459,390	106,318	1,058	4.32	434.21
865	—	65,241	34,282	130	1.90	501.85
416	—	855,415	154,104	907	5.55	943.13
—	—	48,158	32,170	180	1.50	267.54
20,979	3,237	153,997	62,571	755	2.46	203.97
268	1,275	772,499	216,950	1,061	3.56	728.09
—	70	331,437	32,840	408	10.09	812.35
—	34,679	3,058,211	202,610	127	15.09	2,713.59
—	—	3,267,181	155,174	1,400	21.05	2,333.70
554	—	295,832	20,588	390	14.37	758.54
248	78,929	3,174,283	211,671	2,438	15.—	1,302.—
—	—	172,290	58,087	188	2.97	916.44
510	1,830	59,358	28,287	383	2.10	154.98
—	57,349	3,610,594	117,909	3,566	30.62	1,012.51
—	—	2,249,124	248,919	1,331	9.04	1,689.80
32,619	18,025	560,275	58,382	866	9.60	646.97
605	1,336	276,981	19,060	316	14.53	876.52
4,621	—	189,430	25,803	266	7.34	712.14
76,148	49,738	669,382	138,764	1,713	4.82	390.77
8,702	54,782	1,850,602	275,330	1,933	6.72	957.37
3,674	1,376	160,590	25,351	429	6.33	374.36
—	58,245	691,789	126,820	636	5.45	1,087.72
201,766	110,145	1,926,962	255,386	4,976	7.55	387.25
233	—	210,345	16,861	329	12.48	639.35
4,127	2,473	174,019	15,511	383	11.22	454.35
35,947	3,357	5,806,236	180,087	4,914	32.24	1,181.57
—	—	129,549	42,019	70	3.08	1,850.70
3,676	43,247	3,716,524	277,560	1,909	13.39	1,946.84
—	76,471	869,230	241,560	1,318	3.60	659.51
518	—	309,236	26,099	335	11.85	923.09
4,860	197,375	3,459,470	247,157	4,719	14.—	733.09
2,202	13,008	276,601	38,571	1,535	4.58	115.05
1,632	104,429	2,580,349	180,124	2,140	14.33	1,205.77
4,964	3,536	105,369	31,794	213	3.31	494.69
960	56,179	1,347,161	129,740	972	10.38	1,385.97
—	50,815	3,715,059	249,963	4,164	14.86	892.19
5,083	—	125,054	39,280	453	3.18	276.06
6,848	175,575	2,956,322	241,729	4,652	12.23	635.49
2,658	1,536	50,058	18,704	180	2.68	278.10
70,384	92,143	7,093,636	263,620	8,290	26.91	855.69
—	127,200	1,946,792	136,397	1,690	14.27	1,151.95
—	147,354	2,026,674	212,811	2,628	9.52	771.18
10,839	74,618	4,137,188	206,390	4,516	20.05	916.12
949,467	1,904,389	75,153,570	6,233,090	81,020	12.06	927.59

**Utbetalade statsbidrag till statliga och statskommunala reservarbeten,
under tiden**

Län och städer	Statliga reserv- arbeten	Stats- kommunala reserv- arbeten	Understöd
1	2	3	4
Stockholms stad	169,207	1,003,681	225,871
Stockholms län.....	2,000,002	275,306	2,329
Uppsala stad.....	14,517	6,788	1,089
Uppsala län i övrigt	—	226,083	7,839
Eskilstuna stad.....	—	63,030	—
Södermanlands län i övrigt	475,702	57,679	—
Linköpings stad	2,298	3,854	567
Norrköpings stad.....	—	53,114	4,010
Östergötlands län i övrigt	296,654	29,713	423
Jonköpings stad	3,750	126,541	—
Jonköpings län i övrigt.....	1,193,476	117,794	297
Kronobergs län.....	1,213,660	97,549	—
Kalmar stad	4,465	90,053	—
Kalmar län i övrigt	857,841	316,102	15,600
Gotlands län.....	4,622	25,180	—
Karlskrona stad	1,191	46,059	1,390
Blekinge län i övrigt	1,178,883	368,630	4,254
Kristianstads län	914,017	160,629	—
Hälsingborgs stad.....	—	14,500	12,913
Landskrona stad	—	65,530	643
Lunds stad.....	2,649	40,534	—
Malmö stad	4,107	199,112	13,664
Malmöhus län i övrigt	782,510	250,044	8,651
Halmstads stad.....	2,680	58,723	1,507
Hallands län i övrigt	257,049	32,282	119
Göteborgs stad	42,787	191,672	129,673
Mölnåls stad	—	171,378	—
Uddevalla stad.....	—	99,821	3,982
Göteborgs och Bohus län i övrigt	2,351,711	419,093	152,640
Borås stad	—	7,930	—
Alvsborgs län i övrigt	1,904,666	159,755	2,138
Skaraborgs län	257,342	125,549	4,981
Karlstads stad	16,363	38,955	1,560
Värmlands län i övrigt	1,299,913	390,877	21,693
Örebro stad	1,959	31,340	2,519
Örebro län i övrigt.....	938,279	139,959	3,188
Västerås stad	1,639	9,591	—
Västmanlands län i övrigt	512,584	71,933	—
Kopparbergs län	1,232,102	405,447	6,497
Gävle stad	3,245	45,253	317
Gävleborgs län i övrigt	904,974	460,685	35,898
Sundsvalls stad	—	5,161	5,172
Västernorrlands län i övrigt	1,230,931	1,498,796	185,793
Jämtlands län	498,705	115,605	—
Västerbottens län.....	413,994	163,559	890
Norrbottnens län	1,439,019	188,082	45,820
Hela riket	22,429,489	8,463,951	902,915

Bilaga B.

understödsverksamhet, hyreshjälp, kurser samt frivillig arbetstjänst

1/7 1935—29/2 1936.

Hyreshjälp	Kurser, frivillig arbetstjänst	Summa	Invånarantal den 1/1 1935	Medeltalet arbetslösa 31/7 35—29/2 36	Utbetalat statsbidrag i kronor per	
					invånare	arbetslös
5	6	7	8	9	10	11
33,723	86,450	1,518,934	526,027	4,040	2.89	375.97
—	53,001	2,330,638	271,346	1,676	8.59	1,390.60
—	—	22,393	32,364	166	0.69	134.90
—	39,840	273,763	106,318	664	2.57	412.29
—	—	63,030	34,282	61	1.84	1,033.27
—	—	533,381	154,104	355	3.46	150.25
—	—	6,718	32,170	129	0.21	52.08
1,732	—	58,855	62,571	546	0.94	107.79
—	—	326,789	216,950	396	1.51	825.22
—	—	130,291	32,840	274	3.97	475.51
—	646	1,312,213	202,610	636	6.48	2,063.23
—	—	1,311,208	155,174	730	8.45	1,796.18
—	—	94,518	20,588	273	4.59	346.22
524	28,141	1,218,207	211,671	1,452	5.76	833.99
—	—	29,802	58,087	122	0.51	244.28
—	1,970	50,600	28,287	379	1.79	133.51
—	13,883	1,565,649	117,909	2,302	13.28	680.13
—	—	1,074,646	248,919	571	4.32	1,882.04
—	3,094	30,506	58,382	510	0.52	598.16
—	—	66,173	19,060	205	3.47	322.80
—	—	43,183	25,803	162	1.67	266.56
9,494	5,786	232,164	138,764	1,243	1.67	134.78
1,104	9,656	1,051,965	275,330	1,254	3.82	838.89
—	—	61,910	25,351	325	2.44	190.49
—	98,704	388,154	126,820	420	3.06	924.18
18,940	63,949	447,021	255,386	2,918	1.75	153.19
—	—	171,378	16,861	298	10.16	575.09
1,299	—	105,101	15,511	290	6.78	362.41
3,078	347	2,926,868	180,087	4,113	16.25	711.61
—	—	7,930	42,019	16	0.19	495.63
—	12,090	2,078,649	277,560	1,077	7.49	1,930.04
—	14,510	402,382	241,560	712	1.67	565.14
—	—	56,878	26,099	239	2.18	237.98
259	83,139	1,795,880	247,157	2,859	7.27	628.15
239	6,391	42,448	38,571	333	1.10	127.47
488	110,814	1,192,727	180,124	1,100	6.62	1,084.80
—	—	11,230	31,794	65	0.35	172.76
—	24,069	608,586	129,740	329	4.69	1,849.81
—	14,878	1,658,925	249,963	2,286	6.64	725.69
—	—	48,815	39,280	336	1.24	145.28
1,064	88,240	1,490,861	241,729	2,799	6.17	532.64
615	—	10,947	18,704	141	0.59	77.64
10,324	92,494	3,018,339	263,620	6,276	11.45	480.93
—	23,285	637,596	136,397	810	4.67	787.16
—	75,592	654,035	212,811	1,447	3.07	451.99
4,542	35,173	1,707,636	206,390	3,190	8.27	535.81
87,423	986,143	32,869,921	6,233,090	50,525	5.27	650.57

Sammanställning per den 31 december 1935 av statliga

Ä n d a m å l	Antal företag	H ä r a v			
		Slut- förda	Total- kostnader	Under utfö- rande	Total- kostnader
Allmänna vägar (inkl. gator)	185	10	201,995	157	22,495,925
Broar	5	—	—	3	65,100
Järnvägsanläggningar	1	—	—	1	1,227,000
Utdikningar	3	—	—	3	231,295
Kanaler och andra inre vattenvägar (inkl. flottledsanläggningar m. m.)..	39	1	2,500	38	1,174,497
Skogsförbättrande åtgärder (nyplante- ringar, återplanteringar, domänsty- relsens vägar och dikningsarbeten)..	12	2	42,500	10	232,722
Dricksvatten- o. avloppsledningsarbeten	5	—	—	5	240,788
Flygfält	5	2	6,210	3	656,800
Andra arbeten	25	8	262,760	16	572,785
Summa	280	23	515,965	236	26,896,912

Sammanställning per den 31 december 1935 av statliga

Ä n d a m å l	Antal företag	H ä r a v			
		Slut- förda	Total- kostnader	Under utfö- rande	Total- kostnader
Allmänna vägar (inkl. gator)	83	—	—	64	8,962,265
Broar	1	—	—	1	52,500
Järnvägsanläggningar	1	—	—	—	—
Utdikningar	—	—	—	—	—
Kanaler och andra inre vattenvägar (inkl. flottledsanläggningar m. m.)..	4	—	—	3	3,952,600
Skogsförbättrande åtgärder (nyplante- ringar, återplanteringar, domänsty- relsens vägar och dikningsarbeten)..	2	1	27,900	—	—
Dricksvatten- o. avloppsledningsarbeten	1	—	—	—	—
Flygfält	1	—	—	1	148,600
Andra arbeten	11	1	830	7	381,925
Summa	104	2	28,730	76	13,497,890

Bilaga C.

reservarbeten som avtalats under tiden $1/7$ 1934— $30/6$ 1935.

Besl. m. ej påb.	Totalkostnader	Summa totalkostnader	H ä r a v		Av summa totalkostnader belöpa å	
			Av statsmedel	Från andra	Arbetslöner	Material m. m.
18	3,295,300	25,993,220	22,328,876	3,664,344	19,754,847	6,238,373
2	76,100	141,200	120,945	20,255	107,312	33,888
—	—	1,227,000	—	1,227,000	1,006,140	220,860
—	—	231,295	231,295	—	217,417	13,878
—	—	1,176,997	1,141,997	35,000	965,138	211,859
—	—	275,222	275,222	—	264,213	11,009
—	—	240,788	240,788	—	182,999	57,789
—	—	663,010	663,010	—	550,298	112,712
1	295,000	1,130,545	1,070,979	59,566	927,046	203,499
21	3,666,400	31,079,277	26,073,112	5,006,165	23,975,410	7,103,867

Bilaga D.

reservarbeten som avtalats under tiden $1/7$ 1935— $31/12$ 1935.

Besl. m. ej påb.	Totalkostnader	Summa totalkostnader	H ä r a v		Av summa totalkostnader belöpa å	
			Av statsmedel	Från andra	Arbetslöner	Material m. m.
19	4,194,400	13,156,665	13,024,958	131,707	9,999,065	3,157,600
—	—	52,500	49,875	2,625	39,900	12,600
1	4,000	4,000	4,000	—	3,280	720
—	—	—	—	—	—	—
1	14,600	3,967,200	3,967,200	—	3,253,104	714,096
1	31,000	58,900	53,900	5,000	56,544	2,356
1	237,250	237,250	187,250	50,000	180,310	56,940
—	—	148,600	148,600	—	123,338	25,262
3	74,800	457,555	452,435	5,120	375,195	82,360
26	4,556,050	18,082,670	17,888,218	194,452	14,030,736	4,051,934

Sammanställning per den 31 december 1935 av statskommunala

Slag av arbeten	Antal företag	H ä r-			
		Slutförda		Under utförande	
		Antal	Totalkostnad	Antal	Totalkostnad
Allmänna vägar (inkl. gator).....	154	73	1,505,770	76	5,661,170
<i>Järnvägar</i> (inkl. förortsbanor och spårvägar)					
Järnvägsanläggningar	—	—	—	—	—
Skenfria korsningar.....	1	—	—	1	185,000
<i>Understöd åt jordbruket för jordförbättringar m. m.:</i>					
Utdikningar.....	6	1	2,160	5	168,360
Andra byggnader än bostadshus	1	1	6,950	—	—
Enskilda vägar.....	82	49	948,335	31	684,385
Koloniseringsåtgärder	6	5	29,840	1	15,000
<i>Kanaler och andra inre vattenvägar</i> (inkl. flottledsanläggningar m. m.).....	4	4	103,440	—	21,300
<i>Skogsförbättrande åtgärder</i> (nyplanteringar, återplanteringar m. m.).....	10	6	47,275	4	21,180
<i>Dricksvatten- och avloppsledningsarbeten</i>	131	87	2,109,710	44	4,919,170
<i>Havs- och flodhamnar, fiskehamnar</i> (inkl. hamnarnas mekaniska utrustning).....	13	8	131,920	5	1,051,800
<i>Flygfält</i>	2	—	43,500	2	3,210,000
<i>Andra arbeten:</i>					
Restaurerings- och fornvårdsarbeten	7	3	116,230	4	323,600
Arkivarbeten.....	10	5	29,160	5	119,430
Brandbrunnar	7	3	17,900	4	10,160
Idrottsplatser	27	9	210,380	18	1,170,560
Kyrkogårdar	25	10	121,530	15	219,210
Skol- och lekplaner.....	27	24	198,325	3	47,500
Övriga arbeten.....	48	34	424,305	14	294,210
Summa	561	322	6,046,730	232	18,122,035

Bilaga E.

reservarbeten, som beviljats under tiden $\frac{1}{7}$ 1934— $\frac{30}{6}$ 1935.

a v		Summa total- kostnader	H ä r a v		Av summa tot.-kostn.belöpa	
Beslutade men ej påbörjade			av statsmedel	från andra	å arbetslöner	å matr.- och spec. kostn.
Antal	Totalkostnad					
5	115,080	7,282,020	4,897,685	2,384,335	4,967,385	2,314,635
—	—	—	—	—	—	—
—	—	185,000	92,500	92,500	129,500	55,500
—	—	170,520	56,390	114,130	101,670	68,850
—	—	6,950	3,125	3,825	2,500	4,450
2	29,740	1,662,460	1,066,930	595,530	1,270,375	392,085
—	—	44,840	26,325	18,515	35,325	9,515
—	—	124,740	58,805	65,935	75,050	49,690
—	—	68,455	32,910	35,545	52,575	15,880
—	—	7,028,880	3,515,755	3,513,125	3,762,245	3,266,635
—	—	1,183,720	438,220	745,500	547,150	636,570
—	—	3,253,500	2,245,590	1,007,910	1,990,720	1,262,780
—	—	439,830	275,880	163,950	242,400	197,430
—	—	148,590	44,700	103,890	116,790	31,800
—	—	28,060	14,485	13,575	20,320	7,740
—	—	1,380,940	705,070	675,870	891,560	489,380
—	—	340,740	202,365	138,375	248,180	92,560
—	—	245,825	121,855	123,970	152,765	93,060
—	—	718,515	357,765	360,750	491,625	226,890
7	144,820	24,313,585	14,156,355	10,157,230	15,098,135	9,215,450

Sammanställning per den 31 december 1935 av statskommunala

Slag av arbeten	Antal företag	H ä r			
		Slutförda		Under utförande	
		Antal	Totalkostnad	Antal	Totalkostnad
Allmänna vägar (inkl. gator).....	46	2	17,760	34	2,873,630
Broar	1	—	—	1	3,200
<i>Understöd åt jordbruket för jordförbättringar m. m.:</i>					
Utdikningar.....	4	—	—	2	10,190
Enskilda vägar	23	1	16,515	16	228,050
<i>Skogsförbättrande åtgärder (nyplanteringar, återplanteringar m. m.) .....</i>	1	—	—	—	—
Dricksvatten- och avloppsledningsarbeten ..	42	3	86,230	31	1,161,690
Havs- och flodhamnar, fiskehamnar (inkl. hamnarnas mekaniska utrustning)	1	—	—	1	18,700
Flygfäll.....	—	—	—	—	217,000
Kraftöverföringsarbeten	1	—	—	—	—
<i>Andra arbeten:</i>					
Restaurerings- och fornvårdsarbeten ..	2	—	3,730	2	27,800
Brandbrunnar.....	1	—	2,700	1	18,580
Idrottsplatser	12	1	9,255	8	156,900
Kyrkogårdar	9	3	29,165	6	139,065
Skol- och lekplaner	2	—	3,235	2	19,340
Övriga arbeten	6	1	3,580	5	241,030
Summa	151	11	172,170	109	5,115,175

Bilaga F.

reservarbeten, som beviljats under tiden $1/7-31/12$ 1935.

a v		Summa total- kostnader	H ä r a v		Av summa tot. kostn. belöpa	
Beslutade men ej påbörjade			av statsmedel	från andra	å arbetslöner	å matr.- och spec. kostn.
Antal	Totalkostnad					
10	862,260	3,753,650	2,714,730	1,038,920	2,470,180	1,233,470
—	—	3,200	1,930	1,270	2,180	1,020
2	10,560	20,750	15,025	5,725	16,980	3,770
6	133,880	378,445	275,640	102,805	287,130	91,315
1	3,400	3,400	2,915	485	2,700	700
8	412,910	1,660,830	862,335	798,495	898,820	762,010
—	—	18,700	6,800	11,900	15,000	3,700
—	—	217,000	153,920	63,080	158,500	58,500
1	32,000	32,000	23,310	8,690	22,400	9,600
—	—	31,530	20,525	11,005	21,960	9,570
—	—	21,280	14,205	7,075	14,400	6,880
3	470,490	636,645	192,700	443,945	361,515	275,130
—	—	168,230	101,750	66,480	106,365	61,865
—	—	22,575	12,790	9,785	12,900	9,675
—	—	244,610	63,330	181,280	145,580	99,030
81	1,925,500	7,212,845	4,461,905	2,750,940	4,586,610	2,676,235

Bilaga G.

P. M. med uppgifter om dispositionen av medel till främjande av företagsverksamhet.

Av de för främjande av företagsverksamhet till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel av anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten (1935/1936: V. B. 16) ha enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut anvisats:

till anläggande av enklare väg- och broförbindelser inom Västerbottens län	250,000 kr.
» inköp av ved för utdelning åt arbetslösa stenhuggeriarbetare inom Göteborgs och Bohus län	50,000 »
» utförande av vissa arbeten för en vatten- och avloppsledningsanläggning i Byske municipalsamhälle	55,000 »
	<hr/>
	355,000 kr.

Av återstoden av tidigare till Kungl. Maj:ts förfogande ställda medel för ifrågavarande ändamål, omkring 44,500 kronor, ha sedan den 5 april 1935 anvisats 36,000 kronor för inköp av gatsten för statens räkning för uppehållande av arbetet vid vissa stenhuggerier i Blekinge.

Bilaga H.

Till KONUNGEN.

I framställning till Kungl. Maj:t den 4 december 1935 har statens arbetslöshetskommission överlämnat bland annat preliminär beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1936/1937. I enlighet med vad kommissionen i sin nyssberörda framställning anfört, får kommissionen härmed överlämna ny beräkning av sagda medelsbehov. Kommissionen har samtidigt ansett sig böra framställa vissa förslag, vilka syntes påkallade med hänsyn till resultatet av den nu avslutade arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1935 eller motiverade av eljest vunnen erfarenhet.

I. Arbetslöshetens omfattning och karaktär.

Arbetslöshetens utveckling inom olika län under år 1935 framgår av nedanstående sammanställning, vari angivits antalet inom respektive län vid varje månads utgång till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa.

Även om det i samtliga län konstaterats rätt stora förändringar under året och även om arbetslöshetssituationen i stort sett förbättrats, i det att antalet hjälpsökande arbetslösa i hela riket nedgått från 93,000 i januari till 58,000 i december, är det dock påtagligt, att vissa län förete ett mera stabilt arbetslöshetsläge än andra.

Socialstyrelsens konjunktursiffror tyda på en fortgående förbättring av det ekonomiska läget under 1935, och det synes antagligt, att den stegring i antalet hos arbetslöshetskommittéerna anmälda hjälpsökande arbetslösa, som konstaterats under fjärde kvartalet 1935 och under januari månad 1936, är att betrakta uteslutande såsom en säsongföreteelse. Skillnaden mellan den lägsta arbetslöshetssiffran under 1935, vilken noterades i september med 41,190, och den högsta under innevarande vinter, noterad i januari 1936 med 61,400, skulle sålunda kunna antagas vara ett uttryck för denna säsongarbetslöshet. Med utgångspunkt härifrån skulle följande beräkning av antalet

Antalet hjälpsökande arbetslösa länsvis år 1935.

L ä n	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Medeltal	$\frac{1}{100}$ av folkmängden den 1/1 1935
Stockholms stad . .	8,165	8,308	7,807	6,519	4,510	3,690	3,334	3,401	3,336	3,419	4,125	4,353	5,081	9.7
Stockholms	3,822	3,733	3,528	2,678	2,028	1,631	1,330	1,280	1,303	1,546	1,812	1,896	2,215	8.2
Uppsala	1,469	1,525	1,623	1,272	963	889	693	727	706	792	902	934	1,041	7.5
Södermanlands . . .	1,379	1,199	1,092	691	466	349	258	277	348	415	519	509	625	3.3
Östergötlands . . .	2,574	2,545	2,179	1,501	1,064	876	713	682	678	831	1,199	1,335	1,348	4.3
Jönköpings	1,720	1,664	1,527	1,229	984	927	862	796	817	840	926	985	1,106	4.7
Kronobergs	1,695	1,567	1,385	1,124	974	747	638	596	595	631	775	812	962	6.2
Kalmar	3,326	3,203	2,702	2,266	1,970	1,731	1,486	1,498	1,535	1,743	1,939	1,978	2,115	9.1
Gotlands	374	373	309	201	110	39	28	17	24	72	123	169	153	2.6
Blekinge	4,745	4,579	4,134	3,474	3,068	2,747	2,612	2,498	2,360	2,585	2,719	2,823	3,195	21.9
Kristianstads . . .	2,192	2,115	1,588	1,008	636	456	373	298	320	347	545	786	889	3.6
Malmöhus	7,591	7,482	5,856	4,376	3,140	2,542	2,378	2,208	2,247	2,693	3,319	4,057	3,991	7.7
Hallands	1,339	1,329	1,206	927	841	787	669	628	636	651	746	829	882	5.8
Göteborgs stad . . .	6,166	6,079	5,690	4,982	3,889	2,770	2,185	2,145	2,177	2,621	2,961	3,283	3,746	14.7
Göteborgs och Bohus län i övrigt	6,281	6,211	5,687	4,907	4,777	4,593	4,589	4,442	4,311	4,872	4,631	4,926	5,019	23.6
Älvsborgs	2,634	2,500	2,273	1,616	1,184	962	854	819	844	981	1,191	1,356	1,434	4.5
Skaraborgs	1,680	1,653	1,482	1,118	832	722	567	510	591	666	786	904	959	4.0
Värmlands	4,895	4,755	5,165	4,791	3,700	3,167	2,849	3,040	3,137	3,383	3,658	3,487	3,836	14.0
Örebro	3,165	3,019	2,857	2,241	1,641	1,491	1,315	1,312	1,244	1,354	1,539	1,600	1,898	8.7
Västmanlands	1,464	1,263	1,127	813	521	416	307	271	266	350	515	521	653	4.0
Kopparbergs	4,165	3,628	3,538	3,813	3,209	2,737	2,201	2,287	2,023	2,084	2,523	2,638	2,904	11.6
Gävleborgs	5,337	4,542	4,841	5,946	4,648	3,897	2,947	2,790	2,568	3,013	3,500	3,776	3,984	14.2
Västernorrlands . .	8,909	8,611	8,277	9,103	7,501	6,264	5,062	5,161	5,181	6,011	7,075	7,291	7,037	24.9
Jämtlands	1,101	883	873	1,540	1,738	1,635	917	858	686	876	1,029	893	1,086	8.0
Västerbottens	2,692	2,615	2,492	2,485	2,185	1,679	1,205	1,071	1,133	1,510	1,644	1,753	1,872	8.8
Norrbottnens	4,539	4,457	4,350	4,501	4,598	3,413	2,210	2,111	2,124	2,759	3,466	4,071	3,550	17.2
Summa	93,419	89,838	83,588	75,122	61,177	51,157	42,582	41,723	41,190	47,045	54,167	57,965	61,581	9.9

arbetslösa under budgetåret 1936/1937 kunna verkställas. Kommissionen utgår därvid från att inga större förändringar i näringslivet komma att inträffa under året och att sålunda nu rådande goda konjunkturer skola bli bestående. Likaledes förutsätter kommissionen vid denna beräkning, att hjälpverksamheten skall bedrivas efter oförändrade principer och att sålunda ingen sådan förändring däri skall vidtagas, som kan påverka hjälpsökandefrekvensen.

Under budgetåret 1934/1935 utgjorde antalet hos kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa i medeltal 81,000. Under den hittills tillämpliga delen av innevarande budgetår (juli 1935—februari 1936) har motsvarande antal utgjort 50,500. Då hjälpsökandetalet vid februari månads utgång utgjorde 58,100, synes det icke sannolikt, att medeltalet för hela budgetåret kommer att nämnvärt understiga 50,000. Detta skulle innebära, att antalet hos arbetslöshetskommittéerna anmälda arbetslösa skulle komma att med ett eller annat tusental överstiga det antal, som beräknades i Kungl. Maj:ts proposition nr 232 till 1935 års riksdag, eller 45,000. Såvitt av nu rådande förhållanden kan bedömas och med hänsyn till att ingångsläget vid instundande budgetår kan förväntas bli bättre än vad fallet var ett år tidigare, kan en ytterligare nedgång i antalet hjälpsökande arbetslösa emottas, men kommissionen vågar dock icke för *budgetåret 1936/1937* räkna med en genomsnittlig arbetslöshet understigande 35,000.

I detta sammanhang vill kommissionen med några ord beröra frågan om *ungdomsarbetslösheten*. Även om denna på ett glädjande sätt gått tillbaka, påkallar den alltjämt uppmärksamhet; detta icke minst med tanke på att under de närmast följande åren de årskullar, som komma att tillföras arbetsmarknaden, bli av betydande storleksordning, samtidigt som avgången på grund av ålder kan beräknas bli förhållandevis låg. I betraktande av den snart sagt på alla offentliga och enskilda näringsområden alltjämt fortgående rationaliseringen, syftande till att begränsa användandet av mänsklig arbetskraft, synes det sannolikt, att utan en väsentlig expansion av näringslivet svårigheter alltjämt skola uppstå för sysselsättande av detta ökade tillskott av arbetskraft. Anmärkas bör dock, att dessa befarade svårigheter torde bli av övergående natur, då under 1940-talet antalet personer, som inträda i arbetsför ålder, kommer att väsentligt nedgå.

Den på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställda arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1935, här benämnd *klientelundersökningen*, som särskilt av trycket utgives, har avsett att lämna en såvitt möjligt fullständig bild av det vid en viss tidpunkt anmälda klientelet arbetslöshetsförhållanden, icke blott vid undersökningstillfället utan även under ett antal år tillbaka. Den uppfattning om arbetslöshetsläget i dess helhet eller inom viss kommun, som härigenom erhålles, kan givetvis icke utan vidare anses äga giltighet beträffande läget vid andra tidpunkter. Sålunda bör tagas i betraktande, att undersökningen företogs vid en tid, då understödsverksamhet förekom endast i ett fåtal kommuner och i ringa omfattning, vilket säkerligen medfört, att mindre

arbetsvilliga personer icke anmält sig i samma utsträckning som eljest. Vidare kan det ifrågasättas om icke genom valet av tidpunkt för undersökningen de spörsmål, som sammanhånga med den inom säsongyrkena förefintliga arbetslösheten, kommit att erhålla en alltför ofullständig belysning.

Med hänsyn till vad här anförts, synes en jämförelse mellan resultat från klientelundersökningen för vissa områden och här ovan (sid. 2) återgivna uppgifter vara av betydelse. Det visar sig då, att klientelundersökningen gav en förhållandevis god bild av arbetslöshetsläget under året i sådana län som Blekinge och Göteborgs och Bohus, varest variationerna i hjälpsökandetalen varit anmärkningsvärt ringa och de säsongbetonade förändringarna sålunda av underordnad betydelse. Särskilt inom stendistriktet variera arbetslöshetstalen obetydligt, varför variationerna i länsiffrorna äro att hänföra till övriga kommuner inom länet, varest sålunda med riket i övrigt likartade säsongmässiga förändringar förekommit. Annorlunda ställa sig förhållandena exempelvis i Västernorrlands län.

Antalet hos de lokala arbetslöshetskommittéerna anmälda hjälpsökande arbetslösa i procent av hela invånarantalet i respektive län uppgick den 31 juli 1935 och den 31 januari 1936 till i Blekinge län 1.8 % resp. 2.0 %, i Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad) 2.2 % resp. 2.3 %, i Västernorrlands län 1.8 % resp. 2.8 % samt för hela riket 0.7 % resp. 1.0 %. Den säsongmässiga stegringen för de två förstnämnda länen är obetydlig, under det att densamma för Västernorrlands län är avsevärd. Emellertid bli variationerna inom detta län än mera anmärkningsvärda, om hänsyn toges till de väsentliga olikheter i arbetslöshetshänseende, som föreligga mellan sågverkskommunerna och länets övriga kommuner, vilka gemenligen äro skogskommuner. En uppfattning härom erhålles genom att jämföra å sid. 5 sammanställda uppgifter om antalet hjälpsökande arbetslösa i de s. k. sågverkskommunerna med antalet arbetslösa i länet.

Medan för Västernorrlands län i dess helhet hjälpsökandetalen variera från 8,909 i januari till 5,062 i juli och 7,291 i december, äro motsvarande tal för sågverkskommunerna 6,057, 2,982 och 4,597 samt för övriga kommuner i länet 2,852, 2,080 och 2,694. Sågverksdistriktet i Västernorrlands län äro sålunda betungade icke endast av där förefintlig permanent arbetslöshet, utan även av den säsongarbetslöshet av förhållandevis betydande omfattning, som under vinterhalvåret uppkommer som följd av permitteringar inom främst sågverksindustrien. Arbetslöshetsförhållandena inom övriga delar av länet kan däremot jämföras med dem som råda i andra, icke betungade orter i riket.

Det är alltså nödvändigt att vid övervägandet av de åtgärder, som böra vidtagas till lindrande av arbetslöshetens verkningar, taga hänsyn icke endast till de vid klientelundersökningen utvunna resultaten, utan även till andra omständigheter, bland annat de här anförda. Även om det arbetslöshetsproblem, som föreligger i Västernorrlands läns sågverkskommuner och i ett antal därmed jämförda kommuner på andra håll, är av i någon mån annan natur än de i Blekinge och Göteborgs och Bohus län för handen va-

Antalet hjälpsökande arbetslösa inom sågverkskommnerna i Västernorrlands län år 1935.

Kommun	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Medeltal
Alnö	834	801	728	665	486	301	252	248	286	437	493	516	504
Bjärträ	367	369	388	374	151	131	146	156	172	257	325	350	265
Boteå	56	52	48	91	95	66	41	47	50	61	88	105	67
Gudmundrå . . .	800	727	662	647	539	501	490	478	431	468	546	493	565
Hässjö	340	325	301	226	199	191	188	185	181	218	247	232	236
Högsjö	348	314	306	299	235	219	180	192	175	220	249	291	252
Njurunda	842	936	764	718	471	317	298	272	310	465	579	577	546
Nora	297	289	283	280	191	176	166	162	156	159	171	211	212
Skön	867	939	895	860	709	586	555	564	570	669	699	671	715
Styrnäs	105	94	90	131	93	60	53	71	55	62	73	92	82
Säbrå	250	214	197	213	176	172	172	157	160	172	182	204	189
Timrå	472	463	446	416	312	243	238	265	296	378	411	394	361
Torsåker	64	67	63	59	73	41	32	60	55	55	80	88	61
Ytterlännäs . . .	415	387	376	378	148	144	171	167	249	328	356	373	291
Summa	6,057	5,977	5,547	5,357	3,878	3,148	2,982	3,019	3,146	3,949	4,499	4,597	4,346

rande, vore det enligt kommissionens förmenande av värde, om detta problem bleve föremål för närmare utredning. Kommissionen återkommer nedan till detta spörsmål.

Under föregående högkonjunkturer har arbetslösheten ansetts vara huvudsakligen ett grovarbetarproblem. Ett försök har gjorts att vid klientelundersökningen utskilja grovarbetarna, men detta har på grund av ofullständigheter hos primärmaterialet icke lett till åsyftat resultat. Man har därför måst under benämningen »yrkestillhöriga» sammanföra de personer, som vid något tillfälle haft mera stadigvarande anställning inom viss yrkesgren eller innehaft mera regelbundet säsongarbete, oavsett om de varit att hänföra till egentliga yrkesarbetare eller till grovarbetare i yrket. Antalet personer, om vilka med säkerhet kunnat konstateras, att de icke innehaft någon yrkesutbildning, utgjorde 16,284 eller 40.4 % av de i undersökningen ingående arbetslösa. Om vidare hänsyn toges till att de yrkesarbetare, vilka ansetts endast med svårighet kunna erhålla arbete i sitt yrke, väl torde vara hänvisade att söka sin utkomst som grovarbetare, synes det med fog kunna göras gällande, att arbetslösheten, med undantag för de s. k. arbetslöshetscentra (se sid. 27), även under nu rådande goda konjunkturer i huvudsak är att betrakta som ett grovarbetarproblem.

Vid klientelundersökningen har ett försök gjorts att utröna, i vad mån de vid undersökningstillfället anmälda arbetslösa vore till visst yrke knutna arbetare med *god arbetsförmåga* och med goda möjligheter att vid tillfredsställande efterfrågan på arbetskraft erhålla arbete i öppna marknaden; för de icke yrkestillhöriga grovarbetarna har en dylik undersökning ej kunnat verkställas. Då emellertid den fysiska arbetsförheten endast kan lämna en begränsad syn på problemet och det för angivet ändamål är nödvändigt med en mera allmän karakteristik av den arbetslöses förutsättningar, har vid bedömningen hänsyn tagits även till den sociala belastning, som i vissa fall kan verka hindrande på individens möjligheter till arbete. Denna undersökning har självfallet icke kunnat omfatta hela klientelet utan har måst begränsas till ett antal orter, vilka ansetts representera olika arbetslöshets-typer. Härtill koromer, att, utöver den arbetslöses egna uppgifter, som regel endast vederbörande arbetslöshetskommittés uppfattning stått undersökaren till buds. Det måste därför understrykas, att de erhållna upplysningarna äro i viss mån ofullständiga, varför resultaten kunna vara behäftade med fel, vilka sannolikt tendera till att framställa de arbetslösas möjligheter i angivet avseende såsom varande något bättre än vad verkligen är fallet. Uppgifterna om antalet personer, betecknade som fullgod arbetskraft, böra alltså betraktas såsom maximisiffror.

Inom de specialundersökta kommunerna (utom Stockholm¹) visade sig de yrkestillhöriga — varmed förstås personer hänförliga till andra yrkesgrupper än *tillfällighets- och diversearbete* samt *ungdom utan särskild utbildning* — som tidigare innehaft mera stadigvarande anställning eller mera regelbundet säsongarbete, utgöra 69.2 % av samtliga den 31 juli 1935 hjälpsökande arbetslösa. Av dessa yrkestillhöriga voro omkring 80 % att anse såsom fullgod arbetskraft. Vid en tillämpning av sistnämnda procentsats på den yrkestillhöriga delen av hela klientelet, som uppgick till 29,375, skulle 23,500 yrkestillhöriga vara att hänföra till fullgod arbetskraft. Häri ingår emellertid ett antal grovarbetare i yrket ävensom *jordbruks- och skogsarbetare*. Arbetslösa tillhörande de sistnämnda yrkesgrupperna torde på grund av arbetets art mången gång vara att betrakta mera såsom *tillfällighets- och diversearbetare*, ehuru de i anslutning till de för Sveriges offentliga arbetsförmedlings yrkesgruppering gällande principerna hänförts till viss yrkesgren. Med reservation för vad ovan angivits om den osäkerhet, som vidlåder denna beräkning, kunna dessa grupper uppskattas till omkring 5,000. Den 31 juli 1935 skulle sålunda ha funnits i runt tal 18,500 yrkesarbetare (c:a 46 % av klientelet), vilka tidigare haft stadigvarande anställning eller mera regelbundet säsongarbete och vilka vore att betrakta såsom fullgod arbetskraft.

Av klientelundersökningen har framgått, att mer än hälften av de i undersökningen ingående arbetslösa, 52.1 %, utgjordes av s. k. *långvarigt arbetslösa*, d. v. s. personer, som under praktiskt taget hela tiden från den 1 januari 1933 till den 31 juli 1935 varit i avsaknad av arbete i öppna marknaden.

¹ Specialundersökningen för Stockholm är ännu ej slutförd.

Att en så stor del av de arbetslösa icke kunnat förskaffa sig arbete under en starkt uppåtgående konjunktur, då på många håll rått och råder brist på arbetskraft, måste anses tyda på att även många arbetsföra och socialt oförvitliga dock sakna det initiativ, som fordras för att av egen drift söka göra sig oberoende av samhällets hjälpanordningar.

Antalet långvarigt arbetslösa är rikligt företrätt inom samtliga åldersgrupper men givetvis särskilt stort i de högre åldrarna. Anmärkningsvärt är emellertid, att en stegring äger rum redan i 40-årsåldern. Detta torde stå i samband med att det inom allt flera av näringslivets områden synes bliva förenat med svårigheter för den som fyllt 40 år och som under någon tid varit arbetslös, att åter erhålla anställning, även om hans arbetsförmåga är obruten.

Det kan i detta sammanhang vara anledning framhålla, att de långvarigt arbetslösa äro förhållandevis jämnt fördelade över hela riket och icke, såsom man möjligen skulle kunnat antaga, koncentrerade till de delar av landet, varest arbetslösheten är mera svårartad. För Blekinge och Västernorrlands län överstiger det procentuella antalet långvarigt arbetslösa (57.6 % resp. 55.1 %) riksmedeltalet (52.1 %), men för Göteborgs och Bohus län är det väsentligt lägre (40.7 %), vilket givetvis står i samband med att sistnämnda läns landskommuner i förhållandevis stor utsträckning varit föremål för statliga åtgärder till arbetslöshetens avhjälpande i andra former än dem kommissionen har att övervaka. De genom dylika särskilda åtgärder hjälpta skola nämligen, i olikhet mot vad fallet är med de statliga och statskommunala reservarbetarna, icke i kommittéernas månadsrapporter upptagas såsom arbetslösa, under den tid de åtnjuta sådan hjälp.

Såsom ovan framhållits äro de långvarigt arbetslösa förhållandevis jämnt fördelade över hela landet. I några fall förekomma dock större avvikelser från riksmedeltalet (52.1 %). Sålunda utgjordes den 31 juli 1935 i Jämtlands län endast 20.3 % av klientelet av långvarigt arbetslösa, medan för Stockholms stad detsamma uppgick till 70.7 %. Inom olika kommuntyper varierar det relativa antalet långvarigt arbetslösa väsentligt. Det utgjorde inom storstäderna icke mindre än 68.6 % av hela antalet vid undersöknings-tillfället anmälda arbetslösa och inom övriga städer 56.1 %, i landsbygdens industrikommuner uppgick det till 55.2 %, i de blandade kommunerna till 42.8 % och i jordbrukskommunerna till 31.2 %. Det synes alltså vara påtagligt, att arbetslöshetens varaktighet haft ett intimt samband med kommuntypen och att densamma ökas med ökad urbanisering. Man skulle snarast tänka sig, att de mera tätbebyggda samhällena med sitt mera differentierade näringsliv borde erbjuda större möjligheter för anställning, åtminstone tidvis. De anförda siffrorna synas därför antyda, att åtminstone de arbetslösa i de urbaniserade orterna i mindre grad än annorstädes motsvara anspråken på duglighet. Av betydelse härutinnan har säkerligen också varit, att det allmännas hjälp i allmänhet är rikligare och lättare åtkomlig i städer och stadsliknande samhällen, vilket understundom medfört en icke önskvärd inflyttning till dessa orter.

I detta sammanhang torde även böra meddelas, att genom klientelundersökningen en viss uppfattning vunnits om *arbetslöshetsklienteletets rörlighet*. Det visar sig, att densamma såväl för städer som för landsbygd är icke oväsentligt mindre än för befolkningen i övrigt. Medan enligt 1930 års folkräkning av antalet män i åldern 16—65 år 47.6 % voro födda i vistelsekommunen, utgjorde motsvarande tal för de i undersökningen ingående arbetslösa 59.3 %. Förklaringen härtill torde mången gång vara att finna i den bristande aktivitet, som tager sig uttryck i passiv väntan på arbete i hemorten och som leder till att den arbetslöses ekonomiska resurser uttömmas och kanske även i viss mån hans psykiska motståndskraft. Han saknar då såväl tillräckligt initiativ som förutsättningar i övrigt för att förflytta sig till annan ort. Naturligen kan väl även intresset att stanna, där understöd står till buds, avhålla från sökande av arbete på annan ort.

Mellan socialstyrelsens byrå för arbetslöshetsförsäkring och arbetsförmedling och kommissionen äger ett intimt samarbete rum. Med stöd av lagen om offentlig arbetsförmedling den 15 juni 1934 (267/1934), som trädde i kraft den 1 januari 1935, har den offentliga arbetsförmedlingen undergått en snabb organisatorisk utveckling. Enligt uppgift från socialstyrelsen hade arbetsförmedlingens organisation den 26 mars 1936 följande omfattning:

Huvudkontor	29
Avdelningskontor	126
Fasta ombud	318
Tillfälliga ombud	487
Lokalombud	378
Fristående sjömansförmedlingar	21

Summa 1,359.

Denna utveckling har möjliggjort en intimare kontakt mellan arbetslöshetsklientelet och den öppna arbetsmarknadens arbetstillfällen. Genom den varje vecka från socialstyrelsen distribuerade riksvakanslistan, som innehåller en sammanfattning av sådana arbetstillfällen på den öppna arbetsmarknaden inom landet, till vilka arbetskraft på respektive orter icke kunnat anskaffas och vilken lista distribueras bl. a. till samtliga statliga reserverbetsplatser, söker kommissionen att städse hålla reserverbetarna underkunniga om de möjligheter, som föreligga för erhållande av anställning å den öppna arbetsmarknaden. Socialstyrelsen har genom cirkulär till respektive arbetsförmedlingsanstalter vid olika tillfällen erinrat om att samtliga reserverbetare äro aktuella arbetssökande, som böra hemkallas för tillträdande av anställningar på den öppna arbetsmarknaden, så snart dylika kunna erbjudas. I åtskilliga fall hava reserverbetare på så sätt erhållit anställning å den öppna arbetsmarknaden. Kommissionens sociala ombud bekräfta, att den offentliga arbetsförmedlingen tilldrager sig ett ständigt växande intresse i

olika delar av landet, och samarbetet mellan hjälpverksamhetens och den offentliga arbetsförmedlingens organ ute i landet är synnerligen livaktigt. Bestämmelsen i hjälpkungörelsen om att ordförande i arbetslöshetskommitté icke får vara ombud för den offentliga arbetsförmedlingen har haft fördelaktiga verkningar. Genom att dessa arbetsuppgifter ej längre sammanföras på en hand har det blivit möjligt för arbetsförmedlingens ombud att ägna större uppmärksamhet åt förmedlingsarbetet.

II. Hjälpformer.

Med hänsyn till de genom klientelundersökningen vunna resultaten och kommissionens på annat sätt gjorda erfarenheter, torde en kort redogörelse för de tre viktigaste hjälpformerna — *statligt och statskommunalt reservarbete* samt *dagunderstöd* — ävensom av vissa åtgärder till motverkande av arbetslösheten bland ungdomen, *ungdomshjälpen*, här böra lämnas.

Statliga reservarbeten.

Klientelundersökningen har givit vid handen, att de vid undersökningstillfället i statligt reservarbete sysselsatta, 17,087 personer, förete en icke oväsentlig förskjutning mot de högre åldersklasserna i jämförelse med tidigare av kommissionen företagna åldersundersökningar. Arbetsstyrkan utgjordes till 47.4 % av *sten-, tillfällighets- och diverse-* samt *väg- och anläggningsarbetare*. Av de långvarigt arbetslösa över 25 år — 16,248 — hade 5,401 eller 33.2 % under år 1933 varit sysselsatta i statligt reservarbete under i medeltal 35.1 veckor. Motsvarande uppgifter för 1934 voro 8,671 eller 53.4 % och 31.7 veckor och för tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{7}$ 1935 9,595 eller 59.1 % och 20.5 veckor. De långvarigt arbetslösa över 25 år ha sålunda under 1935 i avsevärd utsträckning erhållit hjälp genom statligt reservarbete. Av de i klientelundersökningen ingående arbetslösa, som till mer än hälften utgöras av långvarigt arbetslösa, ha endast 1,507 personer eller 3.7 % haft mera regelbunden sysselsättning i statligt reservarbete under tiden $\frac{1}{1}$ 1933— $\frac{31}{7}$ 1935. Det förtjänar härvid påpekas, att av kommissionen under åren 1925 och 1926 verkställda undersökningar (se Sociala meddelanden 1926, nr 3 och 12) gävo till resultat, att 7.2 % respektive 4.3 % av de statliga reservarbetarna varit sysselsatta i reservarbete mer än 2 år. Vid en i mars 1929 företagen undersökning (se Sociala meddelanden 1930, nr 3) utgjorde motsvarande tal endast 1.4 %.

Av de 1,507 personer, som under åren 1933—35 haft långvarig sysselsättning i statligt reservarbete, voro 311 hemmahörande i Blekinge län, 288 i Göteborgs och Bohus län samt 96 i Västernorrlands län; från riket i övrigt kommo sålunda 812.

Understundom har det ifrågasatts, att de statliga reservarbetena vore ur allmän arbetslöshetspolitisk synpunkt mindre lämpliga som hjälpform, enär

med densamma förbundna förmåner vore ägnade att kvarhålla de arbetslösa i reservarbetet och därmed förhindrade dem att i hemorten eller på annat håll söka och erhålla arbete. Det förhållandet, att, som ovan anförts, de i statligt reservarbete långvarigt sysselsatta endast utgjorde 3.7 % av det den 31 juli 1935 anmälda klientelet, synes knappast tala för riktigheten av en sådan uppfattning.

Väl är det så, att arbetslöshetskommittéerna som regel äro mindre böjda för att från statligt reservarbete på annan ort hemkalla personer för placering i öppna marknaden, annat än då efterfrågan på arbetskraft är stark. Kommissionen har emellertid städe i de fall, då behov av arbetskraft konstaterats och då risk ansetts föreligga, att reservarbetare icke skulle göras underkunniga härom, sökt att avväga sina åtgärder efter utvecklingen.

För att befordra anpassning till arbetsmarknaden och förhindra ett konserverande av arbetskraften vid de statliga reservarbetena har kommissionen vid olika tillfällen, framförallt under våren och försommaren, beordrat hemsändning av arbetare, hänvisade från kommuner, varest efterfrågan på arbetskraft varit för handen. Därvid har givetvis hänsyn tagits till vederbörandes yrkestillhörighet och övriga förutsättningar för det arbete, som kunde stå till buds. Under våren 1935, närmare bestämt under tiden mars—maj, hemsändes på grund av kommissionens åtgöranden från statligt reservarbete 2,218 personer, främst jordbruks- och vägarbetare. Motsvarande åtgärder ha av kommissionen vidtagits i fråga om skogsarbetare under avverknings-säsongerna 1935 och 1936. Med hänsyn till att efterfrågan på arbetskraft i jordbruket nu börjat göra sig gällande i de södra delarna av landet, äro arbetsstyrkorna vid de statliga reservarbetena för närvarande föremål för granskning i avsikt att utröna, i vilken omfattning efterfrågad arbetskraft där kan vara tillfinnandes. Då såväl *jordbruks-* som *skogsarbetare* för närvarande äro avstängda från statlig arbetslöshets hjälp, i den mån dispens ej av kommissionen medgivits, äro arbetare av angivna kategorier innevarande år icke sysselsatta vid reservarbeten i samma utsträckning som föregående år. Eftersom emellertid kontroll över arbetslöshetskommittéernas yrkesbestämning i fråga om de hjälpsökande icke annat än i undantagsfall kan äga rum med stöd av hos kommissionen föreliggande handlingar, har kommissionen låtit sig angeläget vara att på ort och ställe genom sina sociala ombud närmare undersöka dessa förhållanden. Så lät kommissionen i samarbete med arbetsförmedlingen, omedelbart efter det att skogskonflikten i Dalarna innevarande år blivit bilagd, hjälpverksamheten i av densamma berörda kommuner bli föremål för noggrann inspektion. Härigenom tillfördes arbetsmarknaden omedelbart arbetskraft i större utsträckning än som skulle blivit fallet om respektive arbetslöshetskommittéer haft att verkställa erforderliga åtgärder utan kommissionens kontroll. Dylika ingripanden ha tydligen i hög grad bidragit till att tillgodose arbetskraftbehovet och till att återföra hjälptagare till självförsörjning, dymedelst minskande det allmännas hjälpkostnader.

Då fråga är om arbetslösa personer från trakter och yrken med allmänt förekommande och långvarig arbetslöshet, möta stora svårigheter att vidmakthålla rörligheten hos klientelet. I början av februari 1936 vände sig kommissionen till 11 stenindustrikommuner i Bohuslän med anhållan om deras yttrande rörande eventuellt utbyte av de personer, som varit anställda vid reservarbete i minst 2 år. Dessa en längre tid sysselsatta utgjorde till antalet 205. Av de 11 kommunerna avböjde 8 den ifrågasatta åtgärden beträffande 137 reservarbetare. Tre kommuner ansågo sig böra tillstyrka utbyte för 43 av 68. Härav torde framgå, att kommunerna endast till en ringa del ansågo, att utbyten borde äga rum, därvid motiverande sitt ställningstagande med *att* det icke funnes några möjligheter för de arbetslösa till anställning i den öppna marknaden, *att* de arbetslösas försörjning genom det statliga reservarbetet vore hjälpligt ordnad och *att* arbetslöshetshjälp eller fattigvård så gott som omedelbart måste tillgripas, om hemsändning komme till stånd.

I detta sammanhang finnes det anledning redovisa resultaten av de åtgärder, som kommissionen vidtagit på grund av Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1933, varigenom kommissionen anmodades att till *Gällivare* och *Jukkasjärvi* kommuners förfogande ställa sammanlagt 2,000 platser vid statliga reservarbeten. Genom att ensamstående personer eller personer med obetydlig försörjningsplikt hänvisades till arbetsplatser i södra Sverige avsågs ej blott att minska hemkommunens understödsbörda utan även att underlätta arbetskraftens överflyttning till andra arbetsområden. Till de båda kommunernas förfogande ha under tiden $\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{29}{2}$ 1936 ställts sammanlagt 2,035 platser vid statligt reservarbete, ungdomsreservarbete eller statligt arbetsläger *utom* Norrbottens län; av dessa platser besattes 1,987. Vidare ha dessa kommuner erhållit betydande antal platser (2,618) inom länet, vilka platser emellertid i detta sammanhang äro av mindre intresse. Av nyssnämnda 1,987 personer, hänvisade till arbetsplatser *utom* Norrbottens län under tiden $\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{29}{2}$ 1936, ha i samband med omflyttningar av vissa arbetsstyrkor 247 överförts till arbetsplatser inom länet. Av återstående 1,740 personer (se Bil. 1) voro vid februari månads utgång föremål för hjälp *utom hemorten* endast 365. Föremål för arbetslöshetshjälp i hemorten voro 337. Arbete i öppna marknaden hade 459 erhållit, varav 182 *utom hemorten*. Ohjälpta voro vid februari månads utgång av olika anledningar 530. I detta antal ingå emellertid 85, huvudsakligen yngre personer, inom Jukkasjärvi kommun, vilka enligt arbetslöshetskommitténs uppgift anmäla sig endast i början av varje månad och sålunda ej återfinnas i den till kommissionen avlämnade månadsrapporten. Anledningen till att anmälan ej sker oftare angives icke.

Resultatet av dessa hänvisningar har sålunda blivit, att 26.4 % erhållit arbete i öppna marknaden, under det att 40.3 % alltjämt åtnjuta hjälp genom statliga hjälpåtgärder. Detta senare behöver emellertid icke innebära, att dessa personer åtnjutit sådan hjälp oavbrutet sedan den 1 juli 1933.

Ovan berörd anmärkning mot det statliga reservarbetets egenskap att förhindra arbetskraftens kontakt med hemarbetsmarknaden borde knappast äga aktualitet i fråga om de s. k. dagkolonisterna (²⁹/₂ 1936 3,032 eller 28.6 % av hela antalet statliga reservarbetare), som ju — liksom de vid statskommunalt reservarbete anställda — redan befinna sig i hemorten. Dagkolonisten bör sålunda ej ha någon svårighet att direkt uppehålla nyss nämnda kontakt med hemmamarknaden. Å andra sidan har det kunnat konstateras, att dagkolonisterna i kommuner, där arbetslöshetskommittéerna ej ägna tillräcklig uppmärksamhet åt tillvaratagandet av den öppna marknadens arbetstillfällen, gärna kvarbliva vid reservarbetet. Här synes det ofta nödvändigt med en mera regelmässig omsättning, exempelvis genom utbyte av reservarbetare, ett förfarande som även bragts i tillämpning.

I övrigt anser kommissionen, att under ett ständigt aktgivande på arbetsmarknadens läge i de olika orterna de arbetslösas rörlighet bäst främjas genom åtgärder, vidtagna med ledning av erfarenheterna från de sociala inspektionerna och av de månatliga rapporterna från arbetslöshetskommittéer och arbetsförmedlingar.

Otvivelaktigt är det statskommunala reservarbetet, om syftet uteslutande är att lämna en hjälp för stunden i omedelbar närhet av hemorten, att föredraga framför det statliga reservarbetet. Detta torde i synnerhet gälla för familjeförsörjare. Tages däremot hänsyn till att, då hemorten icke längre kan beräknas för framtiden erbjuda tillräckliga försörjningsmöjligheter, det är angeläget få den arbetslöse överflyttad till annan ort, ställer sig saken annorlunda. Här har det statliga reservarbetet med dess tvång till ombyte av vistelseort mången gång varit av värde för den arbetslöse, som därigenom kommit i kontakt med arbetsmarknaden på annat och bättre sätt än vad som skulle blivit fallet, om han kvarstannat i hemorten. Det torde även få anses värdefullt, att ungdomen, i likhet med vad av ålder varit brukligt, beredes tillfälle att arbeta och leva i annan miljö än hemortens.

Om sålunda de med det statliga reservarbetet förenade olägenheterna mer än väl motvägas av påtagliga fördelar ur arbetsmarknadspolitisk synpunkt, är det statliga reservarbetets lämplighet som hjälpform framträdande även om man undersöker, i vilken utsträckning arbetsobjekt stå till förfogande för de olika slagen av arbeten. Det förhållandet, att ett statligt reservarbete kan förläggas praktiskt taget var som helst i landet, gör att arbetsobjekt i erforderlig utsträckning alltid stå till förfogande. Förbises bör dock icke, att de i regel kunna mobiliseras omedelbart, endast om de planerats sorgfälligt, enär formella och tekniska förberedelser kräva avsevärd tid, vanligen uppemot ett år.

Mot lämpligheten av att använda statliga reservarbeten som hjälpform i större utsträckning har anförts, att det utförda arbetet vanligen kommer en annan ort tillgodo än den, vars arbetslösa erhålla hjälp vid arbetet. Det är naturligt, att inom en av arbetslöshet hårt tryckt landsända de som re-

servarbeten lämpliga arbetsobjekten snabbt avarbetas och att på grund därav arbetsobjekt måste uppsökas inom orter, varest arbetslösheten icke påkallat ett forcerat utförande av vägar och andra passande arbetsföretag. Härvid bör dock ihåggkommas, att den ort, inom vilken ett statligt reservarbete utföres, som regel får bidra till detsamma med ett efter arbetets nytta för orten avpassat belopp, ävensom att de kostnader, som åvila kommunerna för arbetslösa hänvisade till statligt reservarbete — fränsett de fall, där höga ortstillägg utgå — äro obetydliga i förhållande till de kostnader, kommunen måste ikläda sig, då arbetslöshetshjälpen utgår i annan form. Det statliga reservarbetet synes därför vara en hjälpform särskilt lämpad för att bispunga ekonomiskt svaga kommuner med stor arbetslöshet.

Mot det statliga reservarbetet kan invändas, att detsamma är olämpligt för många yrkesarbetare, som genom detsamma riskera att helt eller delvis förlora sin yrkesskicklighet. För det nuvarande arbetslöshetsklientelet, huvudsakligen grovarbetare och f. d. yrkesarbetare (se sid. 5), ha dessa farhågor icke någon omfattande betydelse.

I viss mån belysande för den kommunala uppskattningen av det statliga reservarbetet som hjälpform torde även vara det förhållandet, att ansökningar om platser vid statliga reservarbeten, i synnerhet från kommuner av nyss antydd kategori, inkommit och fortfarande inkomma till kommissionen i sådan utsträckning, att det med hänsyn till arbetslinjens planerade omfattning är möjligt att tillgodose endast en ringa del av desamma.

Här lämnad redogörelse för de statliga reservarbetena torde lämpligen böra kompletteras med några uppgifter angående kostnaden per dagsverke vid dessa arbeten. Denna kostnad är, förutom av den för varje arbetsplats gällande reservarbetslönen, beroende av den utsträckning, i vilken kostnader för material m. m. ingå i kommissionens åtaganden. En dessa förhållanden belysande sammanställning lämnas nedan. Bruttokostnadernas procentuella fördelning på olika grupper av arbetsgivare under budgetåren 1926/1927—1934/1935 anges däri liksom samma kostnad per 8-timmars arbetsdag. Arbeten åt domänstyrelsen och flottningföreningar, som vid periodens början utgjorde huvudparten av kommissionens engagement, ha successivt sjunkit i betydelse, så att de från att 1926/1927 ha utgjort 73.2 % numera representera endast några få procent av de statliga reservarbetena. Den absoluta omfattningen är emellertid ungefär densamma som vid periodens början.

Vid bedömandet av bruttodagsverkskostnaderna bör hänsyn tagas till i vad mån vissa kostnader, framför allt materialkostnader, ingå i kommissionens åtaganden eller ligga utanför desamma. Vid arbeten åt domänstyrelsen och åt flottningföreningar gäldar kommissionen som regel inga materialkostnader, vilket däremot alltid är fallet vid arbeten åt vägstyrelser och kommuner samt i regel vid arbeten åt andra statliga myndigheter än domänstyrelsen. Den väsentliga ökningen av vägstyrelsearbetena har medfört en motsvarande stegring av medeldagsverkskostnaden, vilken givetvis även påverkats av förhöjningar av reservarbetslöner.

Bruttokostnaderna vid statliga reservarbeten, procentuellt fördelade på olika grupper av arbetsgivare budgetåren 1926/1927—1934/1935.

Budgetår	Domän-	Flyg-	Andra	Vägsty-	Kom-	Flott-	Diverse	Summa	Summa
	styrelsen	styrelsen	statliga						
	%	%	arbeten	%	%	%	%	%	
1926/1927	60.2	6.7		20.1		13.0	—	100.0	4.2
1927/1928	40.3	5.9		37.1		11.3	5.4	100.0	5.6
1928/1929	30.5	1.9		44.6		5.4	17.6	100.0	4.5
1929/1930	23.9	4.6		38.7		3.5	29.3	100.0	3.9
1930/1931	25.3	4.1		45.5		1.7	23.4	100.0	7.1
1931/1932	14.4	0.6	3.8	67.0	2.0	3.4	8.8	100.0	19.8
1932/1933	6.7	0.7	2.1	80.6	2.1	3.1	4.7	100.0	32.4
1933/1934	3.6	1.6	2.0	84.6	1.4	2.9	4.0	100.0	47.6
1934/1935	1.7	3.9	2.3	84.2	1.8	2.3	3.8	100.0	51.4

Bruttokostnaderna per 8-timmars arbetsdag vid statliga reservarbeten budgetåren 1926/1927—1934/1935. Kronor.

Budgetår	Medeltal		Medeltal		Medeltal		Medeltal		Medeltal
	5: 89	6: 96	7: 16	5: 08	—	6: 04			
1926/1927	5: 89	6: 96	7: 16	5: 08	—	6: 04			
1927/1928	5: 81	7: 21	8: 15	5: 22	5: 78	6: 49			
1928/1929	6: 24	6: 39	8: 94	5: 18	6: 81	7: 25			
1929/1930	6: 42	7: 74	8: 88	5: 47	7: 86	7: 66			
1930/1931	6: 11	6: 76	7: 66	5: 70	7: 38	7: 07			
1931/1932	5: 84	5: 97	13: 75	7: 61	7: 05	7: 39			
1932/1933	5: 40	8: 04	9: 20	7: 39	6: 92	7: 36			
1933/1934	5: 84	8: 24	9: 20	8: 16	9: 78	8: 14			
1934/1935	6: 02	8: 93	12: 75	8: 69	9: 80	8: 12			

Under budgetåret 1926/1927 utgjorde sålunda bruttodagsverkskostnaden 6: 04 kronor mot 8: 64 kronor under budgetåret 1934/1935. Under denna period har den statliga reservarbetslinjen undergått en avsevärd utvidgning, nämligen från en årskostnad av 4,200,000 kronor till 51,400,000 kronor. Ihågkommas bör, att uppdragsgivare, framför allt vägstyrelser och kommuner, som regel ha att bidra till respektive arbeten med belopp, varierande från 5 till 25 % av kostnaderna.

Bruttokostnaderna (avrundade tal) för de statliga reservarbetena utgjorde per sysselsatt arbetare och år under

budgetåret 1933/1934	.....	kronor 2,400
»	1934/1935	» 2,410

och beräknas komma att utgöra för

budgetåret 1935/1936	.....	» 2,500.
----------------------	-------	----------

Statskommunala reservarbeten.

Enligt klientelundersökningen företer åldern hos de den 31 juli 1935 i statskommunalt reservarbete sysselsatta, i likhet med vad fallet är för de statliga reservarbetarna, en förskjutning mot högre åldersklasser. Av de 8,842 personer, som vid nämnda tidpunkt åtnjoto hjälp genom statskommunalt reservarbete, tillhörde 42.0 % yrkesgrupperna *tillfällighets- och diversearbete, sågverksindustri* samt *väg- och anläggningsarbete*. Av de 16,248 långvarigt arbetslösa över 25 år hade 3,748, eller 23.1 %, under 1933 sysselsatts i statskommunalt reservarbete under genomsnittligt 21.1 veckor. Motsvarande uppgifter för 1934 voro 5,947 eller 36.6 % och 23.9 veckor och för tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{7}$ 1935 6,172 eller 38.0 % och 17.2 veckor.

De statskommunala reservarbetena måste av naturliga skäl bli bundna till orter, där arbetslöshet förekommer. Urvalet av arbetsobjekt blir härigenom starkt begränsat. Härtill kommer, att, i mån som de lämpligaste arbetsobjekten avarbetas inom en ort, svårigheterna att finna som reservarbete lämpliga arbetsobjekt bli allt större. Kostnaderna för dessa arbeten torde därför komma att stiga år från år.

På grund av de från den 1 juli 1933 väsentligt förbättrade statsbidragsvillkoren, har statsverkets kostnader för statskommunala arbeten ökats synnerligen hastigt, såsom framgår av nedan lämnade uppgifter. Dessa kostnader

uppgingo	för budgetåret 1933/1934 till	850 kr. pr man och år;
beräknades (nov. 1934)	» » 1934/1935 »	1,120 » » » » » ;
uppgingo	» » 1934/1935 »	1,315 » » » » » ;
beräknades (nov. 1935)	» » 1935/1936 »	1,385 » » » » » ;
ha för tiden juli 1935—februari 1936 uppgått till ett		
belopp motsvarande	.....	1,780 » » » » » .

Då dessa uppgifter, i vad de avse verkliga kostnader, äro baserade på rapporterat antal arbetare och under respektive tidsperioder utanordnade medel, kunna de, om därunder större materialbidrag, avseende annan period utanordnats, bliva i någon mån missvisande. Så är fallet med den hittills tilländalupna delen av innevarande budgetår, varför det är antagligt, att den verkliga kostnaden per man för budgetåret 1935/1936 kommer att bli något lägre än den ovan angivna. Under alla förhållanden är emellertid kostnadsökningen för statsverkets andel i den statskommunala reservarbetslinjen påfallande. Statsverkets årskostnad för en statskommunal reservarbetare är sålunda ungefär densamma som kommissionens bruttokostnad för en statlig reservarbetare i ett arbete åt domänstyrelsen eller flottningsförening.

Under den hittills tilländalupna delen av budgetåret 1935/1936 ha i statskommunala reservarbeten sysselsatts i medeltal 7,125 man och under återstoden av budgetåret beräknas komma att sysselsättas i medeltal 6,000, d. v. s. att under året skulle genomsnittligt 6,750 erhålla hjälp genom statskommunalt reservarbete. Av kommissionen har under tiden 1 juli 1935—13 mars 1936 avslagits ansökningar om tillstånd att utföra statskommunala

reservarbeten för en beräknad sammanlagd arbetskostnad av omkring 2,700,000 kronor, vilka arbeten skulle kunnat bereda sysselsättning åt i medeltal under budgetåret 1,340 man. Anledningarna till kommissionens avslag ha, förutom i det förhållandet, att arbetslöshetens omfattning i kommunen i vissa — dock jämförelsevis fåtaliga — fall ej motiverat ett bifall, varit att söka antingen i att arbetena kunnat beräknas i annan ordning komma till utförande under den närmaste framtiden eller att proportionen mellan materialkostnader och arbetskostnader icke varit sådan, att ett bifall ansetts försvarligt med hänsyn till gällande direktiv för urvalet av arbetsobjekt. Att kommuner i dylika fall ingivit ansökningar om de ifrågasatta arbetsföretagens utförande som reservarbeten, beror otvivelaktigt i främsta rummet på de i längden allt större svårigheterna att i önskvärd utsträckning tillgodose hjälpbehovet genom statskommunala reservarbeten.

Till de sålunda konstaterade svårigheterna att i fortsättningen kunna er-hålla lämpliga statskommunala arbetsobjekt i de av arbetslöshet hårt be-tungade orterna kommer vidare, att, såsom kommissionen vid flera tillfällen uppvisat, den statskommunala arbetslinjen är förenad med åtskilliga olägen-heter. Kommissionen tillåter sig i detta avseende hänvisa till vad den utta-lat i sin statframställning den 30 november 1934. Kommissionen framhöll därvid bland annat, att den alltid när det gällt utväljandet av arbetsobjekt för reservarbeten, i överensstämmelse med de uttalanden, som gjorts bland annat i särskilda utskottets utlåtande nr 17/1933, sökt undvika arbetsföretag, som vore avsedda att utföras i öppna marknaden. Det ligger sålunda i sakens natur, att svårigheterna att verkställa ett ur dessa synpunkter lämpligt urval äro större i fråga om de statskommunala än de statliga reservarbetena, enär de enskilda kommunerna som regel blott ha ett ringa antal arbetsobjekt att välja på. Kommissionen har vid flera tillfällen kunnat konstatera en benä-genhet från kommunernas sida att såsom statskommunala reservarbeten igångsätta arbetsföretag, vilka med sannolikhet inom en nära framtid skulle kommit till utförande på den öppna marknaden. Belysande härför torde vara vad här ovan anförts om de av kommissionen under senare tid avslagna ansökningarna om statskommunala reservarbeten. Med den statskommu-nala arbetslinjen kan sålunda vara förenad en viss tendens till överförande av aktuella arbetsobjekt från den öppna marknaden till reservarbetena.

Kommissionen har även haft anledning konstatera, att kommuner med hänsyn till de förmånliga statsbidragsbestämmelserna frestas att igångsätta arbeten av en i förhållande till deras finansiella resurser anmärkningsvärd storleksordning. Enär möjligheterna att få utföra ett arbete som statskom-munalt reservarbete ävensom i viss omfattning statsbidragsprocentens storlek äro beroende på antalet hjälpsökande, gör sig understundom gällande ett in-tresse att hålla arbetslöshetens omfattning i kommunen uppe. Den hjälp-åtgärdernas smidiga anpassning till arbetslöshetens förändringar, som är en nödvändig förutsättning för en sund arbetslöshetspolitik, låter sig mången gång icke genomföra ifråga om statskommunala reservarbeten. Ehuru ar-betslösheten i hela landet endast mera långsamt undergår förändringar, kan

för den enskilda kommunen hastiga variationer noteras. Återupptagandet av ett nedlagt industriföretag kan för en kommun innebära, att arbetslösheten helt försvinner. De statskommunala arbetena erbjuda i dylika fall, framförallt för smärre kommuner, icke denna anpassningsförmåga. Även torde böra framhållas de svårigheter, som mången gång uppstå för mindre kommuner att till reservarbeten anskaffa ledningspersonal, kompetent att leda arbetena på ett ändamålsenligt sätt.

Kommissionen söker emellertid övervaka de statskommunala reservarbetenas utförande på efter deras ändamål avpassat sätt. I detta syfte låter kommissionen, i den mån tillgängliga arbetskrafter det medgiva, dessa arbeten bli föremål för ofta återkommande sociala och tekniska inspektioner. Vidare övervakas noga, att de vid dessa arbeten sysselsatta arbetsstyrkorna stå i lämplig relation till det inom kommunen förefintliga hjälpbehovet.

Med de statskommunala reservarbetena äro emellertid även förenade påtagliga fördelar. Den kanske mest framträdande är, att kommunerna genom dem beredas möjligheter att i hemorten åt familjeförsörjare meddela hjälp i form av arbete. Den sociala betydelsen härav torde icke behöva närmare utvecklas. Sysselsättandet av familjeförsörjare i hemorten innebär jämväl ur kommunens synpunkt den fördelen, att särskilt ortstillägg som regel icke behöver utbetalas. Genom att de arbetslösa beredas arbete i hemorten komma vidare de på arbetet ifråga nedlagda kostnaderna kommunen tillgodo. Genom att kommunen själv kan handhava ledningen av arbetet underlättas omplacering av de arbetslösa, varvid den meddelade hjälpen smidigt kan avpassas med hänsyn till det i varje särskilt fall föreliggande hjälpbehovet.

Den statskommunala reservarbetslinjen synes kommissionen alltjämt böra ingå såsom en viktig del av samhällets föranstaltningar för hjälp åt oförvållat arbetslösa, men kommissionen finner, såsom av det ovan sagda framgår, denna linje icke kunna givas alltför stor omfattning. I detta sammanhang kan även framhållas, att, ehuru väl de statskommunala arbetena för statsverket ställa sig billigare än de statliga, de förra dock belasta samhället i dess helhet med högre kostnader än de senare. Bruttokostnaden per dagsverke, som vid de statliga reservarbetena nu utgör mellan 8 och 9 kronor per dagsverke om 8 timmar, uppgår för de statskommunala reservarbetena till omkring 10 kronor. Allt efter som mera materialkrävande arbetsobjekt måste tillgripas, kommer sistnämnda kostnad att stiga ytterligare. I den mån de statskommunala arbetena koncentreras till de av arbetslösheten svårt betryckta orterna, vilka som regel åtnjuta förmånen av hög statsbidragsprocent, ökas statsverkets andel (jfr ovan sid. 15), varigenom skillnaden mellan statsverkets kostnader för statliga och för statskommunala arbeten minskas.

Kommissionen vill i detta sammanhang, under hänvisning till vad den uttalat i samtidigt härmed avgivet underdånigt utlåtande över arbetslöshetsutredningens betänkande II, ifrågasätta, om icke statsbidrag till såväl statskommunala reservarbeten som kontantunderstödsverksamhet lämpligen kunde utgå

med lägre procentuellt bidrag än nu tillämpade, särskilt inom orter med i förhållande till förefintliga ekonomiska resurser mindre tryckande arbetslöshet.

Dagunderstöd.

Den 31 juli 1935 uppgick antalet med statsbidrag dagunderstödda till endast 586 och antalet kommunalt understödda till 1,631. Understödslinjen var sålunda ur hjälpsynpunkt vid undersökningstillfället av underordnad betydelse. Under åren 1933 och 1934 förekom emellertid för de i klientelundersökningen ingående understödsverksamhet i förhållandevis stor omfattning. Sålunda uppgick det procentuella antalet hjälpveckor, för vilka hjälp till det berörda klientelet utgivits i form av dagunderstöd, under tiden $\frac{1}{1}$ 1933— $\frac{31}{7}$ 1935 till 30.6 % för långvarigt arbetslösa och 31.5 % för övriga arbetslösa. Av de 16,248 långvarigt arbetslösa över 25 år hade under 1933 9,317 eller 57.3 % åtnjutit hjälp i form av dagunderstöd med statsbidrag under i medeltal 26.7 veckor. Motsvarande uppgifter för 1934 voro 9,518, 58.6 % och 21.0 veckor samt för tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{7}$ 1935 5,912, 36.4 % och 11.4 veckor.

De olägenheter och vådor av social art, som kunna vara förbundna med kontantunderstödsverksamheten, äro så ofta omvittnade, att en redogörelse för desamma ej torde vara av nöden. Här må dock framhållas det för individens självkänsla nedsättande, som ligger i ett understöd utan motprestation, och den risk för arbetsförmågans och arbetsviljans försvagande, som dessvärre följer i sysslöshetens spår och som därför kan komma att på förhållandevis kort tid förvandla en god arbetare till notorisk understödstagare. Man synes även inom flertalet kommuner ha kommit till insikt härom. Det är påtagligt, att man, där dagunderstödsverksamheten en gång blivit nedlagd, ytterst ogärna tar upp den igen. Den ovan relaterade stora efterfrågan på platser vid statliga reservarbeten får ses mot bakgrunden av denna önskan att undvika dagunderstödet som hjälpform för arbetslösa. Lämpligheten av den i hjälpkungörelsen intagna föreskriften, att hjälp i första hand skall beredas genom arbete, synes allmänt vitsordas från kommunalt håll.

Kommissionen anser sig böra något ingå på frågan om dagunderstödsverksamhetens inverkan på de i form av anmälningar hos arbetslöshetskommittéerna synliga hjälpsanspråken. Såsom kommissionen i sin statframställning den 4 december 1935 framhållit, kunde dagunderstödsverksamheten under våren och försommaren 1935 nedbringas så kraftigt, att den efter midsommar icke ifrågakom annat än i ett fåtal kommuner och där i obetydlig omfattning. Antalet dagunderstödda översteg på sommaren aldrig 600. Denna inskränkning av understödsverksamheten kunde äga rum, tack vare att kommissionen, samtidigt med att arbetsmarknaden ställde förhållandevis stora krav på arbetskraft, kunde anvisa platser vid statliga reservarbeten i tillräcklig utsträckning. Tvivel torde icke råda om att den avsevärda nedgången i arbetslöshetssiffrorna vid denna tid icke var beroende uteslutande

på att de arbetslösa självmant sökt sig ut på arbetsmarknaden. I ett betydande antal fall ställdes den arbetslöse, sedan dagunderstödet ej längre stod till buds, inför valet av statligt reservarbete eller ingen hjälp alls. Givet är, att flertalet av dem som därvid vägrade antaga hänvisning till statligt reservarbete, gjorde detta därför, att de ansågo sig ha utsikter till bättre lönande arbete i öppna marknaden, men helt säkert utgjordes en del av dem, som under denna period försvunno ur arbetslöshetsklientelet, av arbetsvilliga personer, vilkas hjälpbehov, därest sådant överhuvud förelåg, icke var av natur att böra tillgodoses medelst arbetslöshetshjälp.

Ungdomshjälp.

Ett arbetsområde, inom vilket påtaglig brist på lämplig arbetskraft för närvarande råder, är jordbruket. Åtgärder till underlättande av ungdomens utbildning i praktiskt jordbruksarbete och för väckande av dess håg för detta arbete synas därför i hög grad påkallade. Kommissionen har, i den mån det varit möjligt, sökt tillgodose detta önskemål genom utbildningskurser i praktiskt jordbruksarbete vid statliga arbetsläger och ungdomsreservarbeten. Särskilt är detta fallet vid jordbrukslägren Ovansjö, Skråmmen, Lång m. fl.

Kungl. Maj:t har genom brev av den 14 februari 1936 bemyndigat kommissionen att arrendera egendomen Lång i Grums socken, Värmlands län, för att därstädes bereda arbetslös ungdom tillfälle till yrkesutbildning i bland annat jordbruksarbete. Kommissionen har här upprättat ett s. k. jordbruksläger, till vilket hänvisas hjälpsökande arbetslös ungdom, som saknar utbildning eller som av någon anledning ej kan få sysselsättning i sitt förutvarande yrke. Verksamheten bedrivs i samråd med länets hushållningssällskap. Tillgången på sådana arbetsobjekt, som normalt förekomma vid ett större jordbruk, är riklig, vadan utbildningen till jordbruksarbetare kan göras så allsidig som gärna är möjligt. Sysselsättning kommer att beredas åt omkring 100 ungdomar, som efter avslutad undervisning lämnas råd och bistånd vid sökande av arbete i öppna marknaden. Vad här sagts om utbildningen vid Lång gäller i tillämpliga delar även om den vid övriga jordbruksläger bedrivna verksamheten.

I avvaktan på realiserandet av vissa planerade åtgärder i fråga om yrkesundervisning för ungdom, har kommissionen i Västerbottens, Västernorrlands och Kopparbergs län igångsatt provisoriska yrkesskolor för utbildning i olika hantverk.

Då emellertid hithörande spørsmål torde vara föremål för övervägande av de enligt Kungl. Maj:ts beslut inom jordbruksdepartementet och handelsdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning rörande dels den lägre lantbruksundervisningen, dels lärlingsutbildningen inom hantverket, anser sig kommissionen för närvarande icke ha anledning framlägga något förslag till omläggning eller utvidgning av den av kommissionen bedrivna hjälpverksamheten för unga arbetslösa.

III. Kommissionens engagement i statliga reservarbeten den 1 juli 1936.

Innan kommissionen övergår till medelsbehovet för budgetåret 1936/1937, torde böra lämnas en redogörelse för omfattningen av de arbetsobjekt för statliga reservarbeten, som den 1 juli 1936 beräknas stå till förfogande, ävensom vissa uppgifter om deras slutförande.

Den planläggning av den statliga arbetslöshetshjälpen för vinterhalvåret 1933—1934, som kommissionen jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1933 hade att verkställa, förutsatte, att arbetsstyrkan vid de statliga reservarbetena skulle, därest förhållandena funnes så påkalla, kunna successivt uppbibras till minst 30,000 man. Detta krävde nya engagement i stor omfattning.

Med hänsyn till den under 1934 önskvärda arbetsstyrkan var det oundvikligt att under sommarhalvåret i viss mån bearbeta även arbetsobjekt, som ur teknisk synpunkt med fördel kunnat anstå till efterföljande vinter. De under vintrarna 1933/1934 och 1934/1935 höga arbetsstyrkorna kunde hållas endast tack vare en intensiv arbetsanskaffning, som förutom erforderliga vinterarbeten tillförde kommissionen även sommararbeten i betydande omfattning. Ehuru arbetena under såväl 1934 som 1935 bedrevos så, att under sommarhalvåret en högre arbetsstyrka sysselsattes än under den påföljande vintern, disponerar kommissionen nu, på grund av nedgången i hjälpbehovet, alltså över ett betydande antal arbetsobjekt, vilka icke kunna utföras annat än sommartid.

Antalet arbeten utgör 398 med en per den 1 juli 1936 beräknad engagementssumma för icke slutförda arbeten av cirka 35,000,000 kronor. De verkligen uppkommande kostnaderna kunna emellertid avvika härifrån på grund av oförutsedda omständigheter, av uppdragsgivare begärda tilläggsarbeten eller förändringar av den ursprungliga arbetsplanen samt icke minst på grund av den takt, i vilken arbetena färdigställas. Å andra sidan ingår i ovan nämnda belopp den på uppdragsgivarna fallande andelen, vilken kan beräknas till omkring 10 % av engagementssumman.

Här nedan lämnas en sammanställning av antalet man, som borde sysselsättas i statligt reservarbete under de olika kvartalen av budgetåret 1936/1937, därest arbetenas slutförande skulle planeras uteslutande med hänsyn till vad som ur teknisk och ekonomisk synpunkt får anses mest ändamålsenligt.

	1936		1937		Medeltal under året
	III kv.	IV kv.	I kv.	II kv.	
Antalet man	18,000	12,000	6,000	7,000	10,750

Detta arbetsprogram förutsätter, att under 3:e kvartalet 1936 skulle sysselsättas 18,000 man och under 4:e kvartalet 12,000 samt under 1:a och 2:a kvartalen 1937 6,000 respektive 7,000. I medeltal under budgetåret skulle arbetsstyrkan uppgå till 10,750. Kostnaderna för budgetåret skulle under angivna förutsättningar belöpa sig till 26,000,000 kronor, eller c:a 2,400 kro-

nor per man och år. Under år 1936 skulle enligt denna plan 237 arbeten komma att färdigställas, d. v. s. samtliga arbeten, vilkas återstående delar huvudsakligen utgöras av sommararbeten. Ett fortsatt avarbetande enligt angivna principer skulle möjliggöra arbetenas färdigställande på nedan angivet sätt.

	1936	1937	1938	1939	1940	1941	Summa
Antalet arbeten, som beräknas avslutade angivet år	237	121	35	2	2	1	398

Det arbete, som upptagits såsom avsett att färdigställas först under 1941, är Malö strömmar i Göteborgs och Bohus län, vilket arbete Kungl. Maj:t genom brev den 5 juli 1935 anbefallt kommissionen att utföra.

IV. Medelsbehovet för budgetåret 1936/1937.

Kommissionen övergår här efter till medelsbehovet för budgetåret 1936/1937. I sin statframställning den 4 december 1935 beräknade kommissionen detta anslagsbehov exklusive kostnader för kommissionens centrala förvaltning till 31,000,000 kronor, för vilket belopp i medeltal under året skulle kunna hjälpas följande antal arbetslösa, nämligen genom

statligt reservarbete	9,000
statskommunalt reservarbete	3,500
kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp ..	4,500

Summa 17,000 hjälpta.

Såsom ovan framhållits, har kommissionen uppskattat antalet under budgetåret hos kommittéerna anmälda arbetslösa till i genomsnitt 35,000. Kommissionen utgår från att av dessa genomsnittligt 25,000 äro att betrakta såsom omedelbart hjälpbehövande. I likhet med Kungl. Maj:ts proposition nr 232 till 1935 års riksdag räknar kommissionen med att 10,000 kunna väntas bisprungna genom rent kommunala åtgärder. Genom kommissionens försorg borde sålunda hjälp beredas i genomsnitt åtminstone 15,000 arbetslösa.

Av det ovan sagda framgår, att genomsnittligt 10,000 personer icke beräknas vara i behov av omedelbar hjälp. Detta innebär givetvis icke, att de skola lämnas helt utan hjälp, men det förutsätter, att hjälpprogrammet utformas så, att det möjliggör skiftning i lämplig utsträckning mellan de hjälpsökande. Detta kan emellertid äga rum endast om arbetslinjen gives ett dominerande utrymme, enär dagunderstödet som regel icke kan beräknas möjliggöra sådan skiftning. Det synes angeläget, att hänsyn tages härtill vid avvägningen av de olika hjälpformerna, så mycket mer som, enligt vad här ovan anförts, en omfattande dagunderstödsverksamhet torde komma att verka höjande på hjälpsökandetalen och därmed påverka grunden för de här framlagda beräkningarna.

Kommissionen uppskattar kostnaderna för hjälpverksamheten under budgetåret 1936/1937 på följande sätt.

H j ä l p f o r m	Antalet arbetslösa, som avses att hjäl- pas i genomsnitt under budgetåret	Beräknad kostnad kr.
Statligt reservarbete	7,750	19,400,000
Statskommunalt reservarbete	5,000	7,800,000
Kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp	2,250	2,000,000
	Summa 15,000	29,200,000

Här nedan lämnas en kort motivering till den så föreslagna avvägningen mellan de olika hjälpformerna.

Kontantunderstödsverksamhet synes i likhet med vad fallet varit under innevarande budgetår icke böra ifrågakomma under sommarhalvåret annat än i rena undantagsfall. De tidigare å sid. 18 i korthet anförda betänkligheter, som vid olika tillfällen rests mot kontantunderstödsverksamheten på grund av med densamma förbundna sociala vådor, torde få anses äga särskild styrka i fråga om sådan verksamhet, bedriven under den varma årstiden, då arbetstillfällen kunna beräknas föreligga i förhållandevis stor omfattning.

Emellertid torde det bliva nödvändigt att under vintern räkna med kontantunderstödsverksamhet i viss utsträckning såsom supplement till arbetslinjen. De nyss vidrörda betänkligheterna synas kommissionen icke äga samma aktualitet i fråga om understödsverksamhet bedriven under en kortare tid på vintern.

I anslutning till vad nyss anförts angående önskvärdheten av att hålla dagunderstödet borta under sommaren, vill kommissionen framhålla, att detta, enligt vad erfarenheten giver vid handen, näppeligen låter sig göra annat än om tillgång finnes till en effektiv *statlig reservarbetslinje*.

I redogörelsen här ovan för kommissionens engagement i statliga reservarbeten den 1 juli 1936 har angivits den ordning, i vilken dessa arbeten lämpligen borde färdigställas med hänsyn till ekonomiska och tekniska skäl. Arbetslösheten beräknas emellertid icke bli av den omfattning, att ett dyligt arbetsprogram behöver genomföras. Kommissionen finner, att ett arbetsprogram under budgetåret av nedan angiven omfattning kan, samtidigt som det tillgodoser måttliga fordringar på arbetenas ekonomiska bedrivande, beräknas på ett tillfredsställande sätt fylla de sociala kraven.

	1936		1937		Medeltal under året
	III kv.	IV kv.	I kv.	II kv.	
Antalet man	11,000	7,000	6,000	7,000	7,750

Detta program förutsätter, att under 3:dje kvartalet 1936 skulle sysselsättas 11,000 man, under vintern 6 à 7,000 och i medeltal under budgetåret 7,750. Totalkostnaden under budgetåret beräknas utgöra 19,400,000 kronor eller något mer än 2,500 kronor per man och år. Såsom framgår av

nedanstående beräkning av tidpunkten för arbetenas färdigställande, jämförd med motsvarande tablå på sid. 21, skulle de tekniska konsekvenserna bli, att under 1936 kunde färdigställas 185 arbeten, medan 52 sommararbeten måste överhållas till 1937.

	1936	1937	1938	1939	1940	1941	Summa
Antal arbeten, som beräknas avslutade angivet år	185	103	77	29	3	1	398

I detta sammanhang torde även böra framhållas, att den vinterarbetsstyrka, 6 å 7,000 man, som här upptagits, är den högsta, som kan sysselsättas vid nu kontraherade arbeten. En ökning av arbetsstyrkan under vintern förutsätter sålunda, att underhandlingar om ytterligare engagement omedelbart upptagas.

Kostnaderna för icke avarbetade *statskommunala reservarbeten* beräknas den 31 juli 1936 komma att uppgå till i runt tal 30,000,000 kronor. Härav skulle omkring 60 % eller 18,000,000 kronor utgå i statsbidrag. Detta belopp är emellertid ytterst approximativt, och i detsamma ingår ett stort antal arbeten, vilka knappast torde komma att slutföras som reservarbeten.

Kommissionen beräknar, att i medeltal under året vid statskommunala arbeten bör kunna sysselsättas 5,000 man för en kostnad av 7,800,000 kronor eller 1,560 kronor per man och år. Kommissionen har ovan (sid. 15) framhållit den avsevärda stegringen av statsverkets kostnader för de statskommunala arbetena. Det förbättrade arbetslöshetsläget har emellertid, frånsett de hårt betryckta orterna, möjliggjort en sänkning över lag av statsbidragsprocenterna, vilken sänkning synes motivera en beräknad årskostnad för ifrågavarande budgetår av här angivet belopp. Ehuru, som nyss sagts, arbeten beviljats för en betydligt högre summa, är det med hänsyn till att dessa arbeten i stor utsträckning äro belägna inom kommuner, vilkas arbetslöshet numera är obetydlig, icke möjligt att i de kommuner, där hjälpbehov föreligger, sysselsätta i genomsnitt 5,000 man, med mindre ytterligare arbeten beviljas.

I detta sammanhang vill kommissionen framhålla, att om Kungl. Maj:ts förslag i 1936 års statsverksproposition om höjning av statsbidragsprocenten till företag avseende allmänna vägar vinner riksdagens bifall, häremot svarande ändringar påfordras av hjälpkungörelsens föreskrifter i hithörande avseende. Nu förevarande beräkningar påverkas emellertid ej i nämnvärd grad av en sådan förändring.

Behovet av *ungdomshjälp* under budgetåret är svårt att uppskatta med någon grad av säkerhet. Det förefaller emellertid som om denna hjälpform lämpligen skulle kunna koncentreras till arbetsläger och ungdomsreservarbeten med yrkesmässig inriktning.

Under budgetåret 1935/1936 torde, såvitt nu kan bedömas, i genomsnitt 7,000 personer komma i åtnjutande av hjälp genom *kontantunderstödsverk-*

samhet och ungdomshjälp. Under budgetåret 1936/1937 beräknar kommissionen att med dessa hjälpformer understödja i medeltal 2,250 personer för en beräknad kostnad av 2,000,000 kronor. Denna hjälp beräknas till förhållandevis stor del komma att utgå i form av ungdomshjälp.

Kostnaderna för hjälpverksamheten under budgetåret 1936/1937 utom kommissionens centrala förvaltning beräknas sålunda till för

<i>statliga reservarbeten</i>	kronor 19,400,000
<i>statskommunala reservarbeten</i>	» 7,800,000
<i>kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp</i>	» 2,000,000
	Summa kronor 29,200,000

Detta belopp torde kunna avrundas till 29,000,000 kronor.

Genom brev den 2 september 1921 ställde Kungl. Maj:t till kommissionens förfogande ett belopp av högst 1,000,000 kronor, att mot redovisningsskyldighet användas dels till förskotterande, mot av kommissionen godkänd säkerhet, av erforderliga medel för utförande av med statsmedel understödda väganläggningar och vägförbättringar m. m., dels ock till gäldande av belopp, varmed den för dylikt vägföretag beräknade kostnaden kunde komma att överskridas. Genom brev den 19 juni 1931 föreskrev Kungl. Maj:t, att det för nyssnämnda ändamål till kommissionens förfogande ställda beloppet skulle redovisas såsom en särskild fond, och genom brev den 12 februari 1932 utökades fondens belopp till 2,000,000 kronor. Denna fond benämnes *väglånefonden*.

Fondens storlek utgjorde den 26 mars 1936, inklusive fonderade räntor, 2,132,678 kronor, varav i utestående lån 520,200 kronor. För utlåning tillgängliga medel uppgingo vid angivna tidpunkt sålunda till 1,612,478 kronor. Utestående lån beräknas komma att återbetalas under loppet av budgetåret 1936/1937.

Väglånefonden tillkom för att utan anlitan av de särskilda anslagen för hjälpåtgärder vid arbetslöshet underlätta igångsättandet av beslutade vägföretag på ett tidigare stadium än i gällande arbetsplaner beräknats. Härigenom skulle givetvis arbetslösheten i viss mån komma att motverkas. I mån som till vägväsendets förfogande ställts alltjämt ökade anslag av statsmedel, har väglånefonden förlorat i betydelse. Kommissionen, som dock funnit, att fonden vid många tillfällen varit till obestridlig nytta, vill icke ifrågasätta, att möjligheterna för ett tillgodoseende av det med fonden avsedda syftet inskränkas. Det synes emellertid kommissionen under nuvarande förhållanden mindre ändamålsenligt med en redovisning såsom särskild fond vid sidan av de medel, som för varje budgetår av riksdagen ställas till förfogande för bedrivandet av hjälpverksamheten för oförvällat arbetslösa. Väglånefonden, inklusive fonderade räntor, borde kunna ingå i budgeten, varvid ur de till kommissionens förfogande stående medel lån skulle kunna få utlämnas på enahanda villkor, som för närvarande gälla för väglånefonden.

Utestående lån skulle sålunda icke vid något tillfälle sammanlagt få överstiga 2,000,000 kronor. Vid bifall till detta kommissionens förslag skulle de medel för kommissionens verksamhet under budgetåret 1936/1937, avseende reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp, som här ovan beräknats till 29,000,000 kronor, kunna minskas med i runt tal 2,000,000 kronor. Till *reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp* skulle vid sådant förhållande erfordras anvisning av **27,000,000 kronor**.

Här nedan lämnas först en sammanställning av till kommissionens förfogande för hjälpverksamheten under olika budgetår ställda medel.

Medel, disponibla för kommissionens verksamhet. Miljoner kronor.

Budgetår	Reservationer ¹	Anslag	Tilläggs- och förstärkningsanslag	Summa anvisade medel
1931/1932	0.5	10.0	18.0	28.5
1932/1933	0.6	25.0	50.0	75.6
1933/1934	21.1	60.0	5.0	86.1
1934/1935	4.9	60.5	20.0	85.4
1935/1936	7.7	34.0	11.0	52.7

Kommissionen beräknade för budgetåret 1935/1936 ett medelsbehov för statliga och statskommunala reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp av 48,600,000 kronor. Riksdagen anvisade på Kungl. Maj:ts förslag 34,000,000 kronor, varav intill 1,000,000 kronor skulle för visst ändamål stå till Kungl. Maj:ts förfogande. Till kommissionens förfogande stodo dessutom vid budgetårets ingång reservationer, tidigare beräknade till 5,500,000 kronor men utgörande 7,700,000 kronor. De verkliga kostnaderna för kommissionens verksamhet, exklusive nyss nämnda till Kungl. Maj:ts förfogande stående 1,000,000 kronor, beräknas komma att uppgå till cirka 52,000,000 kronor. På grund härav har riksdagen anvisat ett tilläggsanslag av 11,000,000 kronor. Såvitt nu kan bedömas komma de för budgetåret 1935/1936 anvisade medlen att i sin helhet tagas i anspråk och sålunda, i motsats mot vad tidigare varit fallet, inga reservationer att uppstå.

De av kommissionen för budgetåret 1936/1937 här beräknade kostnaderna för statliga och statskommunala reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp, 29,000,000 kronor, böra sålunda vid en jämförelse med näst föregående budgetårs kostnader jämföras med ovan angivna 52,000,000 kronor. Kostnadsminskningen uppgår till icke mindre än 23,000,000 kronor.

Då Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen för här förevarande ändamål under budgetåret 1936/1937 upptagit ett belopp av 19,000,000 kronor, anser kommissionen sig böra verkställa en uppskattning av möjligheterna att för

¹ Efter frånräkning av vissa för särskilda ändamål reserverade belopp, avseende väglånefonden, åtgärder till främjande av företagsverksamhet, arvoden till sakkunniga i socialdepartementet m. m.

detta belopp tillgodose hjälpbehovet för samma antal personer, som av kommissionen ansetts komma att vara i behov av omedelbar hjälp, eller i genomsnitt under budgetåret 15,000. Därvid måste givetvis det statliga reservarbetet såsom varande den för statsverket ekonomiskt mest betungande hjälpformen kraftigt beskäras. Så blir även fallet med de statskommunala reservarbetena, ehuru icke i samma proportion som de statliga. Kontantunderstödsverksamheten finge givetvis utökas väsentligt. Hjälp skulle då kunna beredas åt i medeltal under året tillhoppa 15,000 arbetslösa enligt nedanstående sammanställning.

H j ä l p f o r m	Antalet arbetslösa, som avses att hjäl- pas i genomsnitt under budgetåret	Beräknad kostnad kr.
Statligt reservarbete	2,000	6,000,000
Statskommunalt reservarbete	4,000	6,600,000
Kontantunderstödsverksamhet och ungdomshjälp	9,000	6,400,000
	Summa 15,000	19,000,000

Den ringa omfattningen av de statliga reservarbetena skulle förorsaka en höjning av kostnaden per man och år till omkring 3,000 kronor; detta bleve även, ehuru i mindre grad, fallet i fråga om de statskommunala arbetena, vilka här beräknats kosta statsverket 1,650 kronor per man och år. Denna uppgift är emellertid osäker, och verkliga kostnaden kan bli avsevärt högre.

Vad slutligen beträffar kostnaderna för *kommissionens centrala administration* vill kommissionen framhålla, att även vid en kraftig sänkning av arbetsstyrkan vid de statliga reservarbetena det med dessa arbetens avveckling förbundna kansliarbetet kommer att draga ut på tiden så avsevärt, att någon betydande minskning av personalbeståndet på kommissionens tekniska och kamerala avdelningar, vilka för närvarande sysselsätta avsevärt större personal än övriga avdelningar tillsammans, icke kan beräknas äga rum förrän under budgetårets senare hälft. Vad kommissionens övriga arbetsuppgifter beträffar, vill kommissionen särskilt framhålla de vid flera tillfällen av riksdagen upprepade kraven på skärpt kontroll såsom medförande rätt väsentliga kostnader. Framför allt i tider av vikande arbetslöshet torde det var angeläget, att arbetslöshetskommittéerna givas det stöd och den hjälp, som ligger i ofta återkommande besök av kommissionens sociala ombud. Någon inskränkning härutinnan torde icke kunna äga rum, om verksamheten skall kunna på ett tillfredsställande sätt övervakas. Lämpligt synes vara, att för kommissionens centrala kansli avsedda medel beräknas med en viss marginal och att åt kommissionen överlåtes att bedöma, i vad mån kansliarbetet medgiver inskränkningar. På grund härav hemställer kommissionen, att till detta ändamål för budgetåret 1936/1937 beräknas ett belopp av 1,000,000 kronor.

V. Spörsmål, som böra utredas.

Arbetslöshetscentra.

I den mån arbetslöshet i mera avsevärd omfattning förekommer bland yrkesutbildade, är densamma lokaliserad till vissa orter (arbetslöshetscentra) och vissa näringsgrenar. Främst gäller detta Blekinge, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län, varest i de två förstnämnda stenindustrien och i det sistnämnda sågverksindustrien alljämt notera stort antal arbetslösa. Likartade förhållanden förekomma även på andra håll, såsom exempelvis i landskommunerna Forsmark (Sthlm), Södra Vram (Malm.), Grangärde (Kopp.), Byske (Vb.), Gällivare, Jukkasjärvi och Nederkalix (Nb.) samt städerna Oskarshamn och Söderhamn. Det synes kommissionen angeläget, att utredning åvägabringas rörande arbetslöshetens struktur i dessa arbetslöshetscentra och möjligheterna att främja den övertaliga arbetskraftens självförsörjning.

Dessa spörsmål ha till någon del varit föremål för behandling av sakkunniga rörande Bohusläns näringsliv och 1935 års Blekingeutredning. I framställning till Kungl. Maj:t har Blekingeutredningen föreslagit vissa åtgärder, syftande till en effektivare försörjningshjälp åt en viss del av länets gatstenhuggare genom att bereda dem mera stadigvarande arbete i deras yrke. I samband härmed ha de sakkunniga ställt i utsikt att inom den närmaste tiden återkomma med utredning och förslag rörande utformningen av de hjälpåtgärder, som böra ifrågakomma för de arbetslösa stenhuggare i Blekinge, vilka icke skulle få draga nytta av den hjälpaktion, som de sakkunniga i sin nyssnämnda framställning förordat. I anslutning till vad Blekingeutredningen anfört om nödvändigheten av att planera åtgärder avseende arbetslösa, som icke kunna beräknas i framtiden få sin utkomst inom den näringsgren de tidigare tillhört, finner kommissionen det påkallat, att en utredning verkställas rörande samtliga de orter i landet, som äro att betrakta såsom arbetslöshetscentra, varvid givetvis de rön, som gjorts av Blekingeutredningen, böra ägnas all uppmärksamhet. Med hänsyn till att likartade problem föreligga i de nyss nämnda orterna, och för att erhålla nödig överblick över samtliga härmed sammanhängande frågor, synes en dylik utredning, enligt kommissionens förmenande, böra verkställas i ett sammanhang. I samband härmed torde det vara nödvändigt överväga, vilka åtgärder, som kunde tänkas befordra överflyttning av arbetskraft från arbetslöshetscentra till orter med mera gynnsamma arbetsförhållanden.

Långvarig arbetslöshet och säsongarbetslöshet.

Det i klientelundersökningen ingående anmärkningsvärt stora antalet långvarigt arbetslösa torde påfordra särskild uppmärksamhet, varvid till övervägande bör upptagas hela det komplex av frågor, som sammanhänga därmed. Det synes då vara av vikt att utröna, vilken eller vilka hjälpför-

mer som lämpligen böra ifrågakomma för de långvarigt arbetslösa. Bland annat synes därvid böra utredas frågan om den roll, som den kommunala hjälpen utan statsbidrag skall spela i hjälpverksamheten. Kommissionen tillåter sig i detta avseende hänvisa till vad den uttalat i yttrande till statsrådet och chefen för socialdepartementet den 24 januari 1936 över förslag till lag om kommunal kontantunderstödsverksamhet vid arbetslöshet. Det lärer härvid även vara nödvändigt att söka uppdraga riktlinjer för behandlingen av den del av hjälpsökandeklientelet, vilken, ehuru den icke utgöres av fattigvårdsfall i egentlig mening, dock har små möjligheter eller ringa intresse för erhållande av stadigvarande utkomst på arbetsmarknaden. Kommissionen avser härvid närmast de personer, som av olika anledningar sakna den härför nödvändiga aktiviteten men som, när de hjälpas till arbete under ordnade förhållanden och under viss uppsikt, kunna vara goda arbetare.

Det berörda spørsmålet sammanhänger med frågan, huruvida säsongarbetare, som haft arbetsäsong av normal längd och med normala förtjänstmöjligheter, böra bli föremål för hjälpverksamhet genom kommissionen. Den grundläggande principen för den genom statens arbetslöshetskommission bedrivna verksamheten har allt ifrån början varit, att hjälp skulle kunna lämnas vid oförvållad arbetslöshet, förorsakad av extraordinära förhållanden inom näringsliv och arbetsmarknad. Normalt skulle sålunda säsongarbetare ej erhålla hjälp genom kommissionen under tid, som infaller mellan arbetssäsongerna. Detta har även kommit till uttryck i hjälpkungörelsen 14 §, vari stadgas, att kommissionen, där så prövas lämpligt, äger bestämma, att endast arbetslösa tillhörande vissa yrken må åtnjuta arbetslöshetshjälp. Kommissionens verksamhet har sålunda ej varit avsedd att verka standardförbättrande. Emellertid torde vissa härmed sammanhängande förhållanden förtjäna ett närmare övervägande. Uppmärksamhet torde sålunda böra ägnas åt de förändringar, som på grund av arbetsmarknadens utveckling kunna ha inträtt i fråga om säsongarbetsperiodens längd även som säsongarbetarnas arbetsvillkor. I fall, där säsongarbetare normalt brukat arbeta inom tvenne yrken, vilket särskilt i Norrland torde vara vanligt i fråga om *skogs- och flottningsarbetare*, kunna utkomstmöjligheterna inom det ena av dessa yrken ha väsentligt försvårats eller helt uteblivit.¹ En viss uppfattning om den utsträckning, i vilken s. k. byrken förekomma i Värmlands, Kopparbergs och de norrländska länen har erhållits ur klientelundersökningen, vari angivits (sid. 37 f.), att inom dessa län av 7,629 den 31 juli 1935 anmälda arbetslösa, tillhörande yrkesgrupperna *jordbruk, skogshushållning, sågverksindustri* samt *väg- och anläggningsarbete*, 2,237 uppgivit sig normalt ha sökt sin utkomst inom två eller flera yrken. Här bör emellertid uppmärksammas det tidigare gjorda påpekandet av att undersökningen företagits vid en tidpunkt då säsongarbetare endast i mindre utsträckning oro anmälda hos kommittéerna. För södra Sveriges vidkommande torde

¹ Dessa spørsmål torde komma att belysas av den undersökning rörande skogsbygdens arbets- och försörjningsförhållanden, som utföres inom socialstyrelsen.

böra observeras det alltmera vanliga anställandet inom jordbruksnäringen av s. k. sommardrängar — en av de viktigare anledningarna till arbetslösheten inom denna näringsgren.

I nära samband med de nämnda frågorna rörande säsongarbetslösheten står även ett annat spörsmål. I tider, då konjunkturförhållandena medfört avsevärd inskränkning av arbetet inom de lägre avlönade säsongyrkena, exempelvis *skogsbruket*, ha de sålunda arbetslösa genom den statliga hjälpverksamheten beretts arbete, som understundom, särskilt tack vare den mera kontinuerliga sysselsättningen, medfört högre årsinkomster än i säsongyrkena. Även i andra fall torde hjälpverksamheten för arbetslösa, där den avsett personer, vilkas normala arbetsförhållanden hänvisat dem till en mycket knapp försörjning, ha kommit att verka i viss mån höjande på deras levnadsstandard. Det synes angeläget att klargöra, om hjälpverksamheten för arbetslösa skall ha till mål även en dylik förbättring av de sämst lottades levnadsvillkor, i vilket fall gränserna för en sådan utvidgning av verksamheten torde böra uppdragas.

Den utredning, varom här är fråga, synes icke blott böra omfatta nu berörda hjälpkategorier utan, såsom kommissionen framhållit i sitt ovan nämnda yttrande den 24 januari 1936, avse ett enhetligt reglerande av hela den samhällliga hjälpverksamheten vid arbetslöshet.

Hemställan.

Under hänvisning till vad ovan anförts, hemställer statens arbetslöshetskommission, att Kungl. Maj:t

hos riksdagen äskar

dels till Reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet

m. m. för budgetåret 1936/1937 ett anslag av . . . . . kronor 27,000,000;

dels till Statens arbetslöshetskommission för samma

budgetår ett anslag av . . . . . » 1,000,000;

låter verkställa

dels utredning rörande arbetslöshetens struktur i kvarstående arbetslöshetscentra och därmed sammanhängande förhållanden ävensom möjligheterna att till andra orter och näringsområden överföra den övertaliga arbetskraften eller att på annat sätt omhändertaga densamma;

dels en översyn av alla de bestämmelser, som beröra den samhällliga hjälpverksamheten vid arbetslöshet.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit kommissionens samtliga ledamöter.

Stockholm den 27 mars 1936.

U n d e r d å n i g s t

På Statens Arbetslöshetskommissions vägnar:

GUNNAR HUSS

Birger Arvas

Till arbetsplatser eller arbetsläger utom Norrbottens län under tiden $1/7$ 1933— $29/3$ 1936
hänvisade personer, hemmahörande i Jukkasjärvi och Gällivare kommuner.

	Statligt reservarbete	Ungdoms- reservarbete	Statligt arbetsläger	Summa
Avgångna före $29/3$ 1936	1,224	—	169	1,393
Kvarvarande $29/3$ 1936	316	16	15	347
Summa	1,540	16	184	1,740
Dessutom efter ankomsten till arbetsplat- sen överflyttade till plats inom länet .	247	—	—	247

Antalet avgångna fördelade efter avgångsorsaker.

Hjälpporm	Statens A. K:s order	Egen begä- ran	Annat arbete	Sjuk- dom	Olycks- fall	Värn- plikt	Av- sked	Utan an- given orsak	Sum- ma
Statligt reservarbete . .	24	178	197	508	83	70	28	136	1,224
Ungdomsreservarbete . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Statligt arbetsläger . .	116	8	17	10	2	—	16	—	169
Summa	140	186	214	518	85	70	44	136	1,898

Antalet avgångna fördelade efter vistelseort m. m.

	För närvarande bosatta i hem- orten			För närvarande ej bosatta i hemorten		Döda eller av annan orsak avförda	Summa
	arbete i öppna marknaden	anmälda arbetslösa		hela antalet	därav ut- taget flytt- ningsbetyg		
		hela antalet	därav hjälp				
Antal avgångna . .	277	885	355	182	122	49	1,393

Sammanfattning.

	Av ovan redovisade 1,740 personer voro den $29/3$ 1936							Döda eller av annan orsak avförda	Summa
	anmälda arbetslösa				sysselsatta i öppna marknaden				
	hela antalet	därav föremål för arbetslöshetshjälp		ohjälpta	inom hem- orten	utom hem- orten			
		inom hem- orten	utom hem- orten						
Antal . . .	1,232	337	1 365	530	277	182	49	1,740	
i % av samt- liga redo- visade . .	70.8	19.3	21.0	30.5	15.9	10.5	2.8	100.0	

¹ Häri ingå 18 personer sysselsatta vid arbetskolonien Stjärnsund.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Propositionen	1
Gällande bestämmelser angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet	3
Ifrågasatt ändring av direktiven	5
Av riksdagen påkallade utredningar	5
Arbetslöshetskommissionens hjälpverksamhet under 1935	6
I. Arbetslinjen	6
II. Understödslinjen	11
III. Särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten	15
IV. Arbetslöshetshjälpens totala omfattning	16
Arbetslöshetsläget	19
Anslagsbehovet under budgetåret 1936/1937 m. m.	19
Hemställan	30
Bilaga A. Utbetalade statsbidrag till statliga och statskommunala reservarbeten m. m. $\frac{1}{7}$ 1934— $\frac{30}{6}$ 1935	32
B. Utbetalade statsbidrag till statliga och statskommunala reservarbeten m. m. $\frac{1}{7}$ 1935— $\frac{29}{2}$ 1936	34
C. Sammanställning av statliga reservarbeten $\frac{1}{7}$ 1934— $\frac{30}{6}$ 1935	36
D. Sammanställning av statliga reservarbeten $\frac{1}{7}$ 1935— $\frac{31}{12}$ 1935	36
E. Sammanställning av statskommunala reservarbeten $\frac{1}{7}$ 1934— $\frac{30}{6}$ 1935	38
F. Sammanställning av statskommunala reservarbeten $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1935	40
G. P. M. med uppgifter om dispositionen av medel till främjande av företagsverksamhet	42
H. Statens arbetslöshetskommissions skrivelse den 27 mars 1936 med framställning angående medelsbehovet för budgetåret 1936/1937	43